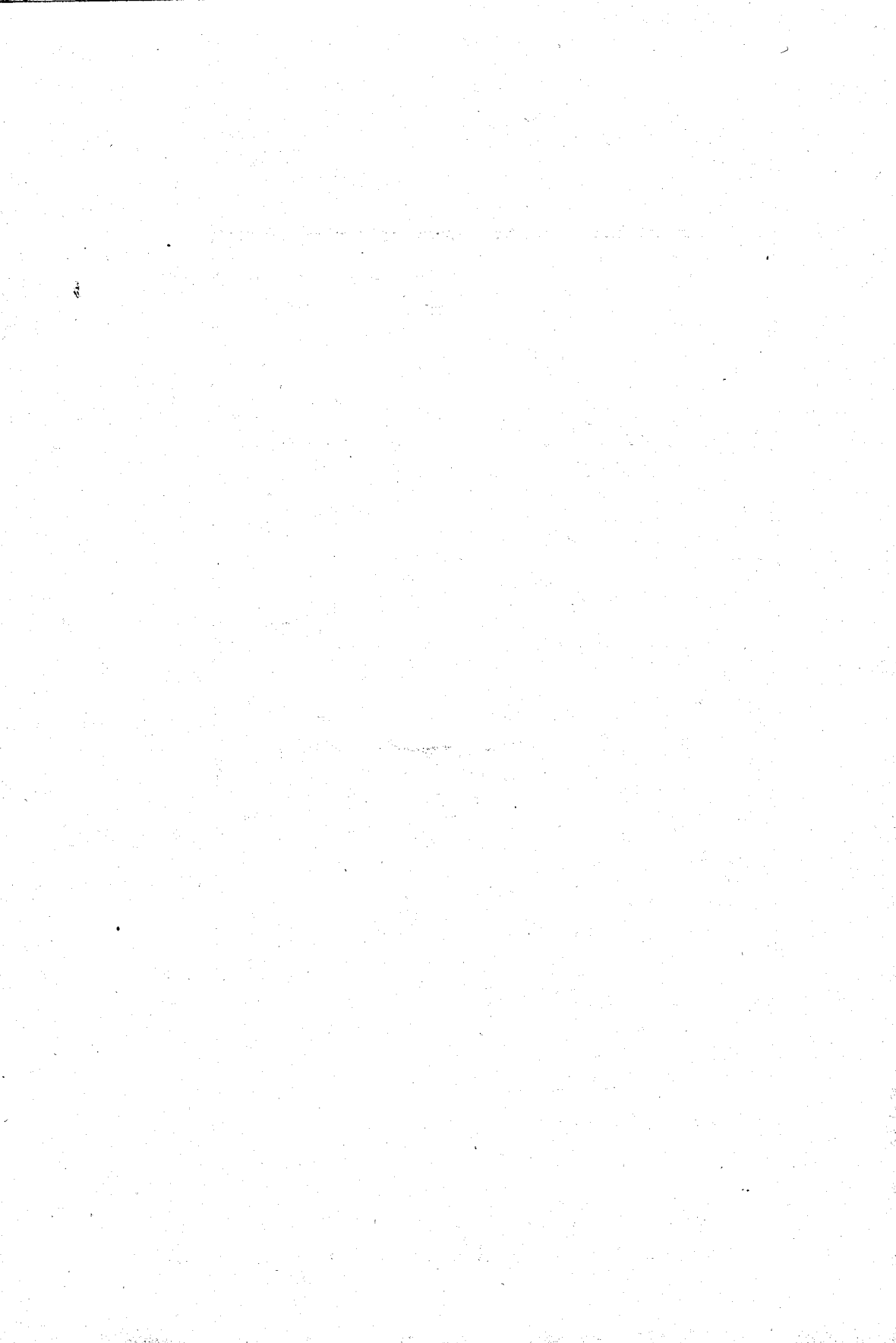
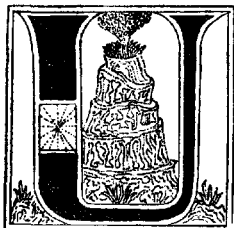

➤ OČISTEC ◀

ZPĚV PRVÝ

*Vstup: vzývání
Mus.*

Ž všechny plachty své člun ducha mého
pro lepší plavbu vodou zdvihá výše,
opustiv vlny moře ukrutného.

3

Zpívati budu chválu druhé říše,
kde lidský duch své poskvrnění smyje
a hodným nebe stane se tak spíše.

6

Však tady z mrtvých povstaň, poesie,
jsem, Musy svaté, váš, a bez prodlení
ať Kalliopé zase poožije

9

a provází tím zvukem svým mé pění,
jímž straky bědné poraněny byly,
že už nesměly doufat v odpuštění. -

12

Safiru východního opar milý
a modř, jež vzduchem čistým pronikala
až po kraj kruhu prvního v té chvíli,

15

oči mé znovu těšit začínala,
když vyšel jsem z mrtvého vzduchu sluje,
jež srdce mé i zrak můj skličovala.

18

Planeta, jež nás k lásce povzbuzuje,
jas úsměvu přes celý východ šíří
skrývajíc Ryby, s nimiž nebem pluje.

21

Vpravo se obrátiv, já hvězdy čtyři
u točny druhé zhléd', k nimž kromě lidí
prvotních nikdo pohled nezamířil.

24

Zdálo se, že z nich nebe rozkoš klidí.

Ó smutné sídlo na severní straně,
že nikdo odtamtud je neuvidí!

27

A když jsem odtrhl svůj pohled na ně,
obrátiv jej k druhému pólu světa,
odkud už zmizel Vůz, já nečekaně

30

*Jitřenka,
Venuše.*

Souhvězdí Ryb.

- jsem uviděl osamělého kmeta,
jenž víc, než syn kdy otci dlužen býval,
hoden byl úcty pro svůj vzhled i léta. 33
- Vous dlouhý, prošedlý mu s brady splýval,
jenž barvou podobný byl s jeho vlasy
a na prsou mu tvořil dvojí příval. 36
- Ta čtyři svatá světla svými jasy
tváří mu rozlévala tolik záře,
až byl bych řekl, že to sluncem asi. 39
- „Kdo jste, že pospícháte ze žaláře
věčného proti slepé řece nyní?“
řek', pohnuv počestným tím peřím tváře. 42
- „Kdo ved' vás? Kdo vám svítilnou byl v síni
té noci temné, z níž jste vycházeli,
jež Pekla údolí vždy černým činí? 45
- Což takto propast mění řád svůj celý?
Či se snad v nebi úradek stal nový,
že proklatci k mým skalám přijít směli?“ 48
- Mne Vůdce k sobě přitiskl a slovy
i rukou posunky mé tělo nutí
i obočí mé k úctě ke kmetovi. 51
- Pak řek': „Sem nejdu po svém rozhodnutí:
Na přání té, jež s nebe sestoupila,
zde tomu druhem jsem při jeho hnutí. 54
- Že však se vůle tvá tak projevila
podrobně zvědět, co se s námi dalo,
v tom vůle má by ráda posloužila. 57
- Poslední tmou se nad ním nesmrákalo,
však tak jí blízko byl v svém ošálení,
že času zbývalo už velmi málo. 60
- Jak už jsem řekl, k jeho zachránění
mě poslali, a žádná jiná cesta
než ta, po níž sem přicházíme, není! 63
- Já zjevil mu, jak hříšný lid se trestá;
teď duchy, kteří očišťují sebe,
mu ukázat chci v řádu tvého města. 66

Jak šli jsme, dlouhá řeč by byla; s nebe však síla pomáhá mi tak ho vésti, aby moh' uslyšet a spatřit tebe.	69
Teď jeho příchod laskavě rač sněsti: Svobodu hledá, jež se draho platí, jak ví, kdo pro ni zřek' se svého štěstí!	72
Ty víš to, trpká pro ni nebyla ti smrt v Utice, kde zanechal jsi šaty, jež jasně tak v den velký budou pláti.	75
Z platnosti řády věčné nejsou vzaty: On živ, mne Minos nestáh' do své trýzně, neboť já z kruhu jsem, kde láskou vzňaty	78
oči tvé Marcie tě prosí plny žízně, bys, hrudi svatá, za svou měl ji stále. Pro její lásku popřej nám své přízně!	81
Nech sedmerem svých říší jít nás dále! Svolíš-li dole zmíněn být, tvé paní tě připomenu v úctě neskonalé.“	84
„Marcia byla milá tak, že na ní mé oči,“ odpověděl, „tehdy lpěly a vyplnil jsem každé její přání.	87
Však co nás od sebe zlá řeka dělí, já po zákonu onom učiněném, když vyšel jsem, už nepatřím jí celý.	90
Když pomoc paní nebeské ti věnem, lichotit nemusíš se řečí plynou - mně stačí, že mne žádáš jejím jménem!	93
Nuž jdi! Však opásej dřív hladkou třtinou tohoto zde a tvář mu také omyj, ať poskvrněn už není žádnou špínou,	96
neb nijak slušné by se nezdálo mi, až přijde před prvního sluhu Ráje, aby měl zkalen zrak jak nevidomý.	99
Ostrůvek tento dole u okraje na měkkém bahně rodí samé síti, kde mořský příboj kolem něho hraje:	102

*Marcia, žena
Catonova.*

*„První sluha
ráje“ - anděl,
sedící u vchodu
do vlastního
očístce.*

- Rostlina žádná, jež chce listí mítí
anebo zdřevnatí a nepoddá se
vln úderům, tam nemohla by žítí. 105
- Pak tudy zpět se nevracejte zase -
slunce, jež vychází, vám bude ukazovat,
kde nahoru snáz vystoupiti dá se.“ 108
- Tu zmizel nám. Já vstanu beze slova
a k Vůdci svému těsněji se vinu,
zvědav, co říká mi tvář básníkova. 111
- On promluví: „Mých kroků drž se, synu,
je třeba, abychom se nazpět brali
svahem, jenž sklání se až po hladinu.“ 114
- Už chvíle šera na ústup se daly
před světlem jasným tak, že bleskotání
vln v širém moři poznával jsem zdáli. 117
- Tak kráčeli jsme opuštěnou plání
jak muž, jenž k cestě ztracené se vrací,
však marně bloudí, než zas stojí na ní. 120
- Když pak jsme byli tam, kde pernou práci
má slunce s rosou pro větérek hravý,
pro který jenom zvolna se tam ztrácí,
tu obě ruce do zelené trávy 123
- zlehounka položil můj Mistr milý;
proto já, poznav toho význam pravý,
zdvih' k němu tvář, již slzy se mi lily. 126
- Tak na tom místě odhalil mi zase
tu barvu, již mi hloubky pekla skryly. 129
- Na pustý břeh jsme přišli v krátkém čase,
jenž nikdy neviděl plout přes hladiny
loď, která z plavby té kdy vrátila se. 132
- Tam opásal mě, jak si přál to jiný.
Ó jaký div! Ať vybral k tomu cíli
kteroukoli, hned pokorné ty třtiny 135
- tam, kde je urval, stejně vyklíčily.

ZPĚV DRUHÝ

Východ slunce.

Už slunce na obzoru vyšlo málem,
poledník jehož vrcholným svým bodem
přikrývá právě město Jerusale,
a noc svým protilehlým chorovodem
šla z Gangu s Vahami, jež z rukou sice
jí vypadnou, když k výši jde svým chodem,
takže, kde stál jsem, Jitřencina líce,
jež v kráse růžově a bíle plají,
přílišným věkem žloutla víc a více.
My ještě zůstávali na okraji
moře jak ti, co sní už o výpravě
a srdcem jdou, však tělem prodlévají.
A ejhle, jako před svítáním právě
nad mořem hustou parou v rudé kráse
Mars na Západě bleskne mihotavě,

3

6

9

12

15

*Anděl na ělunu
přiváží duše do
očištee.*

tak uzřel jsem - a kéž je uzřím zase! -
světlo, jež mořem se tak rychle hnalo,
že sotva jaký let s ním vyrovná se. 18
Když oči odvrátil jsem jenom málo,
abych se na to zeptal Vůdce svého,
hned jasnější a větší se mi zdálo. 21
Pak zjevilo se s obou krajů jeho
sám věru nevím jaké bílé plání
a zvolna druhé vyšlo vespod z něho. 24
Můj Mistr ještě slovo neřek' ani,
když první běl se ukázala křídly,
však když už lodivod byl k rozeznání,
vzkřik': „Na kolena! Co tvé oči zhlídly,
toť Anděl Boží! Sepni ruce! Jací
zplnomocněnci vládnou těmi sídly! 30
Hle, jak jde bez nástroje za svou prací,
vesel či plachet potřeba mu není,
nesen jen křídly z daleka se vrací! 33
Hle, kterak bije v mocném napřímení
ovzduší perutěmi odvěkými,
které jak lidská srst se nepromění!“ 36
Když potom k nám se přibližoval s nimi
pták Boží, křídla mu tak jasně plála,
že už jich nesnášel můj pohled přímý;
já sklopil jej a loďka jeho malá 39
tak zlehka dosáhla samého kraje,
že voda nic ji v sebe nejímala. 42
Na zádi stál tam kormidelník z ráje,
na tváři blaženost měl jeho děti,
a přes sto duchů v loďce po okraje. 45
In exitu Israel ze zajetí,
zpívali jedním hlasem stále blíže
všechno, co v žalmu tom lze uslyšeti. 48
Pak požehnal jim svatým znakem kříže,
a když se oni na břeh odebrali,
zas odcházal, jak přišel, prost vši tíže. 51

*„Když vyšel
Izrael z Egyptu,
rod Jakobův
z národa pohan-
ského...“ - za-
čátek Žalmu 113.*

Ostatní nepovědomí se zdáli
tohoto místa, zírající chvíli
jak ten, kdo nové věci zkoumá z dále. 54
Slunce už všude se světlem, jímž střílí,
den vysílalo, a ty jasné střely
hned s nebe Kozorožce zaplašily. 57
Lid nový s pozdviženými k nám čely
řek': „Ukažte nám, jestliže ji znáte,
tu cestu, po níž na vrch bychom směli.“ 60
Však Vergilius řek' jim: „Za to máte,
že my snad o tom místě něco víme,
však cizinci jsme, jak i vy se zdáte. 63
Jen krátce před vámi sem přicházíme
po jiné cestě, drsné, zkamenělé,
že hrou nám bude stoupání teď přímé.“ 66
Tu duše, jež si všimly na mém těle,
že dechem oživeno ještě dme se,
úžasem nad tím zesínaly celé. 69
A jako k poslu, jenž olivu nese,
lid tísní se tak zvědav na noviny,
že tlačence nikdo nelekne se, 72
tak na mne hleděly ty šťastné stíny,
až zapomínaly, že učiniti
se krásnými cíl jejich je, ne jiný. 75
Vtom jednu z nich já ke mně vykročiti
s takovým spěchem vidím z jejich středu,
že pohnula mě vstříc jí stejně jíti. 78
Jak marné jsou ty stíny kromě vzhledu!
Já třikrát ruce kolem něho vinu
a třikrát na prsa je prázdné vedu. 81
Můj údiv as byl zjevný tomu stínu,
neb poušmál se, jak můj úžas vzrůstal,
a já se vzchopiv, opět s ním se minu. 84
Tu laskavě mi řekl, abych ustal.
I poznal jsem, kdo je to, nenadále
a prosil ho, by chvíli se mnou zůstal. 87

*Souhvězdí
Kozorožce.*

*Hudebník
Casella.*

On řek': „Jak v těle smrtelném dřív stále
 měl jsem tě rád, i teď je mi to svato,
 proto se zdržuji. Proč ty jdeš ale?“ 90
 „Casello můj, pouť konám svou,“ já na to,
 „abych se, kde jsem nyní, vrátil zase.
 Proč ale tobě tolik času vzato?“ 93
 A on: „Mně křivda žádná nestala se,
 když ten, jenž, koho nechce, nenaloží,
 dřív převézt mě sem odpíral v tom čase,
 neb vůli svou on tvoří z vůle Boží. 96
 Však od tří měsíců už všechny brával,
 jichž zástup dychtivý se stále množí. 99
 K pomoří obrácen já často stával,
 kde Tiber proud svůj slanou vodou hustí,
 a jako by mě vlídně očekával, 102
 svá křídla namířil tam k tomu ústí,
 neb ti, kdo nejdou k Acheronu dolů,
 k tomuto místu prvně vždy se pustí.“ 105
 Já: „Nevzal-li ti nový zákon spolu
 paměť i schopnost zpěvu milostného,
 jenž tišil vždycky touhu mého bolu,
 laskavě trochu potěš zvuky jeho 108
 mou duši, jež tak smutnou cestu koná,
 když přichází sem s tíhou těla svého!“ 111
 „*Amor che nella mente mi ragiona,*“
 on začal náhle zpívat tak sladce,
 že dosud v duši zní mi sladkost ona. 114
 I Mistr můj, i já, i ono stádce,
 jež bylo s ním, jsme v naslouchání stáli,
 neb pozornost nám poutal jako vládce. 117
 My takto jsme jen jeho tónů dbali,
 však hle, ctný stařec vtom nás popohání
 volaje: „Dále! Zde se neotálí! 120
 Liknavé duše, nač to prodlévání?
 Pospěšte k hoře svléci slupku hříchu,
 jež Boha jasně uvidět vám brání!“ 123

Kanzona
 Dantova.

„K hoře“ -
 k hoře očišcové.

Jako když zrní najdou nebo jílku líchu,
holubi zobání se oddávají
klidně, zapomenuvše na svou pýchu, 126
však stane-li se věc, z níž bázeň mají,
najednou všichni jinou starost jeví
a v okamžiku zobu nechávají, 129
tak viděl jsem, jak zájmu o ty zpěvy
dav pozbyv, chvátal vzhůru ukvapeně
jak muž, jenž spěchá, kam však přijde, neví. 132
A odchod náš též nebyl kvapný méně.

ZPĚV TŘETÍ

*Na úpatí hory
očistcové.*

Jakmile onen útěk nenadálý
 rozptýlil duše planinou té říše,
 by k hoře se, kde rozum vládne, daly, 3
 já k druhu věrnému se přitisk' tiše:
 Jak byl bych bez něho dál jíti mnil?
 Kdo by mě byl tou horou vyved' výše? 6
 Mně zdálo se, že výtky sám si činil.
 O duchu počestný a cti své dbalý,
 jak pro poklesek malý už ses vinil! 9
 Když naše nohy spěchu zanechaly,
 jenž každé hnutí zbaví důstojnosti,
 má mysl opouštějíc obzor malý 12
 šířila zájem plna zvědavosti;
 já obrátil jsem vzhůru pohled němě,
 kde vrchol z vod se zdvíhá do výsostí. 15
 Slunce, jež za mnou rudlo blízko země,
 v dopadu svém přede mnou umlkává,
 překážku paprsků svých majíc ve mně. 18
 Strachem se obracím a zleva, zprava
 vidím, že opuštěn jsem nenadále,
 když přede mnou jen zem je stínem tmavá. 21
 A Posila má: „Proč se děšíš stále?“
 mi řekla; „proč tak nedůvěřivý jsi?
 Což nevedu tě, nejdu s tebou dále? 24
 Kde tělo mé, v němž stín jsem dělal kdysi,
 je pochováno, tam je večer nyní:
 v Neapoli, kam přišlo od Brindisi. 27
 Nediv se, že jsem bez stínu jak jiní,
 jak nectivíš se nebes kruhům v dáli,
 jež také navzájem se nezastíní. 30

*V očistci je asi
hodina po východu
slunce, v Jerusalemě,
tedy u protinožců
hory očistcové, je
hodina po západu
slunce, a v Neapoli,
kam Augustus dal
z Brindisi přenést
Vergiliovu ostatky,
je večer.*

Snášeti žeh a mráz a všechny žaly takovým tělům schopnost Síla zjedná, jež, jak to působí, nám neodhalí.	33
Doufá jen mysl bláhová a bědná, že projít může nekonečnou dráhu, jíž v osobách třech podstata jde jedna.	36
Ať <i>quia</i> ztiší, lidé, vaši snahu: Maria nemusela matkou stát se, kdybyste mohli dobrat se všech vztahů.	39
Vždyť mnohé viděls marně namáhat se a trápení to nebude s nich snato, jímž navěky jim dáno stravovat se, na příklad Aristoteles a Plato a mnozí jiní.“ Tady hlavu chýlí a zachmuřen už neříká nic na to.	42
Zatím jsme na úpatí dostoupili, na němž tak strmě čněla skalní hrana, že marně by tam nohy hbité byly.	45
K Lericí od Turbie rozervaná stezka je pohodlná ke stoupání, jsouc k této drsné tady přirovnána.	48
„Ach kdo ví, s které strany svah se sklání, řek' Mistr, zastaviv se na úbočí, „kde bez křídel lze vystupovat strání?“	51
A zatím co tam stál a klopil oči, své mysli na cestu se vyptáváje, a kolem skály pohled můj se točí,	54
já zástup duší od levého kraje znatelně sotva uzřel jsem k nám jíti, šel zvolna, nohy sotva posouvaje.	57
„Rač, Mistře,“ řek' jsem, „vzhůru popatřiti, neboť tam jde, kdo uklidní tvé zmatky, když nemůžeš sám sobě poraditi.“	60
Pohlédl k nim, a obrátiv se zpátky, řekl: „Vstříc pojďme jim, vždyť stojí málem, a ty naději utvrď, synu sladký!“	63
	66

*Marnost touhy
po poznání
i u největších
myslitelů
starověku.*

A byl ten zástup lidí ještě vzdálen,
 počítám, asi našich tisíc kroků,
 co dobrý vrhač dohodil by kámen, 69
 když jako jeden tisknouce se k boku
 vysoké skály stáli udiveni,
 jako by nevěřili svému oku. 72
 „Zemřelí šťastně a už vyvolení,“
 promluvil Vergil, „pro mír, za nímž jdete
 a jehož, věřím, dojde vaše chtění, 75
 kde leží hora ta, nám vlídně rcete,
 a kudy vzhůru jít, neb kdo víc znalý,
 toho víc také ztráta času hněte.“ 78
 Jak ovečky když z ohrady se valí
 po jedné, po dvou, druhé ustrašené,
 nos k zemi, jako by si netroufaly, 81
 a v tom, co první dělá, všechny stejné,
 když zastaví se, k ní se tisknou zticha,
 aniž však vědí, co je k tomu žene, 84
 tak viděl jsem, jak jde k nám, nespíchá
 ten, který hlavou stáda byl v tom čase,
 počestný v chůzi, s tváří, z níž stud dýchá. 87
 Když první spatřili, jak lomila se
 zář světla po mé pravici v té chvíli,
 takže můj stín po skále prostíral se, 90
 stanuvše, nazpět trochu ustoupili
 a ostatní, co za nimi se brali,
 proč nevědouce, totéž učinili. 93
 „Já povím vám, ač jste se netázali,
 že, co tu vidíte, je lidské tělo.
 Nedivte se, že paprsky se daly 96
 jím zadržet, a věřte mi, že smělo
 jen s nebes pomocí sem v tyto světy
 a že by teď tou strání vzhůru chtělo.“ 99
 Tak Mistr jim, a duše důstojné ty
 řekly: „Nuž vraťte se a napřed jděte,“
 směr ukazující svých rukou hřbety. 102

Manfred.

A jeden řek': „Ať jakýkoli je té
tvé cesty cíl, zda duch tvůj nevzpomene,
že viděls mě už jednou v jiném světě?“ 105

Já upjal k němu oči překvapené:
byl plavý, krásný, šlechtného vzhledu,
však jedno obočí měl rozpoltěné. 108

Když pokorně jsem řek', že nedovedu
si vzpomenout, on: „Pohled tedy!“ praví
a ránu ukáže na prsou vpředu. 111

„Jsem Manfred,“ promlouvá pak usměvavý,
„vnuk staré císařovny Konstancie.
A vyjdeš-li kdy na svět zase zdravý, 114
k mé krásné dceři jdi, jež Sicilie
a Aragonie čest porodila,
a rci, kde jsem, když o tom plno lží je. 117

Když prsa má v té bitvě utržila
dvě rány smrtelné, já s pláčem, tichý
jsem k Tomu šel, jenž odpouští zlá díla. 120

Strašlivé věru byly moje hříchy,
 však Dobro nesmírné vždy znovu toho
 přijme, kdo k němu přichází prost pýchy. 123
 A kdyby pastýř z Cosenze, jenž mnoho
 dbal Klimenta a šval mě bez milosti,
 by si byl přečet' líp tu stránku v Bohu, 126
 dosud by spaly mého těla kosti,
 stráženy mohylou tam pod balvany
 poblíže Beneventa na předmostí. 129
 Teď u Verda jsou větrem, deštěm prány,
 kam při zhašených světlech v nočním čase
 je přenést dal až za království brány. 132
 Jich kletbou neztrácí se tolik zase,
 že věčná Láska neshlédla by k tvoru,
 v němž naděje, byť malá, zelená se, 135
 ač pravda je, kdo zemře v klatbě sborů
 církevních, i když se už začal káti,
 třicetkrát tolik času za čas vzdoru 138
 mimo svah tento musí zůstávati,
 jestliže to, co za trest je mu dáno,
 snad dobrou modlitbou se neukrátí. 141
 Však chceš mi veselí zas vrátit, ano?
 Nuž zjev mé Konstancii, dobré paní,
 jak viděls mě a co nám zakázáno. 144
 Je nám tu dobré tam těch přimlouvání.“

ZPĚV ČTVRTÝ

Když rozkoš nebo bolu velká rána
 některou z našich mohutností zchvátí,
 až celá duše k ní je usebrána, 3
 zdá se, že jiných nemůže už dbáti;
 a to je proti bludu v nazírání,
 že duše nad duší v nás může pláti. 6
 Když proto k zření máš či k naslouchání
 věc, která duši připoutává na se,
 čas ubíhá a člověk neví ani, 9
 neb jinou schopností jí naslouchá se
 a jinou nedotčenu duše chová:
 ona je v poutech, tato volna zase. 12
 To zkušenost mi byla opravdová,
 když vyslech' jsem té duše stesk a žaly,
 neb půl sta stupňů stouplo slunce znova, 15

*Jsou tedy 3 ho-
 diny 20 minut po
 východu slunce.*

- aniž jsem všiml si; a už jsme stáli
tam, kde ty duše „Zde jest, nač se ptáte,“
jediným hlasem na nás zavolaly. 18
- Venkovan větší otvor častokráte
vidlemi chrastí musí zahrazovat,
když hrozny nabývají barvy zlaté, 21
- než průrva byla, kterou vystupovat
můj Vůdce zvolna začal a já za ním,
jakmile osaměli jsme tam znova. 24
- V Sanleo, v Noli jde se, s namáháním
se vystupuje na hrot Bismantovy,
leč nohama - zde vzlétnout nutno přáním, 27
- zde nic než rychlá peruť nevyhoví
veliké touhy, pravím, pod zárukou
Vůdce, jenž jas mi činil svými slovy. 30
- Prorvanou skalou stoupali jsme s mukou,
jež svírala nás drsností svých lemů,
a spodek nohou žádal si i rukou. 33
- Když přišli jsme až k bodu vrcholnému
svahu, kde volno bylo na té straně,
„Kudy teď půjdeme?“ řek' jsem Mistru svému. 36
- Tu ke mně on: „Vždy za mnou odhodlaně
a bez umdlení kráčeš, kam tě vedu,
než přijde vůdce, znalý této stráně!“ 39
- Vrch příliš vysoký byl při pohledu
a svah ten mnohem strmější sám v sobě,
než zprostřed kvadrantu je čára k středu. 42
- Já znaven byl, když začal jsem jak v mdlobě:
„Zpět pohleď, sladký otče, se své dráhy,
že nepočkáš-li, ztratím se zde tobě!“ 45
- „Až sem se dovlec,“ pravil, „synu drahý,“
mně římsu ukázav, jež výše byla
a na té straně přepínala svahy. 48
- Z jeho slov taková mi vzešla síla,
že dál jsem lez', až po úsilí sterém
má noha obruby té dostoupila. 51

	Tam sedli jsme si, obráceni směrem na východ, odkud dřív nám stoupat bylo, neb pohledem se rádi nazpět berem.	54
	Oko mé k nízkým břehům zamířilo, pak překvapen jsem k slunci zdvih' je výše a divil se, že zleva do nás bilo.	57
	Básník hned postřehl, jak, sotva dýše, v úžasu vzhlížím k slunečnímu kolu, jež mezi nás a sever vjíždí tiše.	60
<i>Castor a Pollux - souhvězdí Bliženců.</i>	„S Castorem Pollux,“ řek' mi, „kdyby spolu v zrcadla toho společnosti byli, jež vodí svit svůj nahoru a dolů,	63
<i>„U Medvědu“ - u souhvězdí Velikého a Malého vozu.</i>	zvířetník rudý viděl bys v té chvíli těsněji ještě kroužit u Medvědu, ačli se od starých cest neodchýlí.	66
	A jestliže víc říci nedovedu, usebrán uvnitř Sion představ sobě tak s touto horou stát od země středu,	69
	že jeden obzor mají spolu obě, však různé hemisféry; proto dráha, jíž Faëton se zřítíl, v téže době,	72
	co této hoře s levé strany sahá, Sionu zase s pravé strany šla by, když úvahu dost jasně rozum zmáhá.“	75
	„To nestalo se, Mistře,“ řek' jsem, „aby vše jasné bylo mi, jak jasné všeho teď schopen jsem, v čem vtip můj zdál se chabý.	78
	Neb střední kruh pohybu nebeského, jenž ve hvězdářství Rovník nazývá se a od let dělí zimy čára jeho,	81
	z důvodu, o němž mluvíš, tolik zdá se zde vzdálen na sever, jak Hebreové daleko na jih viděli jej zase.	84
	Však libo-li ti, dej mi zprávy nové, jak dlouho je nám jít, neb svah se zvedá výš, než mi dojdou oči pohotové.“	87

- A on: „Té povahy je stráž ta šedá,
že dole zprvu namáhá a škodí,
však jdeš-li výš, už tolik práce nedá. 90
- Proto, že příjemně se po ní chodí
a výstup se tak lehký bude zdáti,
jak dolů po proudu se pluje lodí, 93
- na konci této stezky budeš státi
a odpočineš sobě po své pouti.
Víc nevím. Že to pravda, rozum dá ti.“ 96
- Jen co jsem moh' ta slova vyslechnouti,
hlas už se zblízka ozval: „Možná dosti,
že dřív ti bude nutno usednouti!“ 99
- My ohlédli se, plni zvědavosti,
spatřivše vlevo balvan obrovitý,
jenž dříve ušel naší pozornosti. 102
- Tam odebrali jsme se. Za ním skryty,
osoby usazený byly v šeru
jak ten, jež zvládnou lenivosti city. 105
- Belacqua.*
Z nich jeden, jenž se mi zdál znaven věru,
kolena objal sobě samotnému,
tvář na ně skloniv jako na podpěru. 108
- „Viz, pane sladký,“ řek' jsem Mistru svému,
„toho, jenž k činům je tak málo chvatný,
jako by lenost sestrou byla jemu.“ 111
- Tu obrátil k nám pohled přemalátný,
pozdvihnuv oči jenom s přemáháním,
a řek': „Ty vzhůru jdi, když jsi tak zdatný!“ 114
- Poznal jsem jej a radost nad shledáním,
jež zrychlovala ještě dech můj svěží,
mi nebránila, abych nešel za ním. 117
- Když jsem byl u něho, on hlavu stěží
zvedl a pravil: „Žasls při patření,
jak slunce zleva po své dráze běží?“ 120
- Pohyby líné, stručné oslovení
pohnuly k úsměvu rty moje zase.
Pak začal jsem: „Belacqua, tebe není 123

- mi líto už. Však pověz, proč v tom čase
zde sedáš? Čekáš družinu a rádce?
Či vzal jsi starý způsob svůj zas na se?“ 126
- On řek' však: „Bratře, k čemu vzhůru drát se?
Pták Boží, jenž tam sedí na tom prahu,
v muka mi nedá ještě ubírat se. 129
- Tolikrát jako v žití mém svou dráhu
opíše nebe nade mnou v té říši,
že k pokání jsem měl tak pozdní snahu, 132
- jestliže modlitba to neuspíš,
ze srdce jdoucí, jež v milosti žije.
Co s jinou, když ji nebe nevyslyší?“ 135
- Mne veda výše k vrchu horské šíje,
řek' básník: „Pojď a viz, jak dotýká se
už slunce poledníku a noc kryje 138
- svou nohou břehy Maroka už zase.“

*Slunce se dotýká
poledníku, je
tedy na jižní
polokouli pole-
dne, na severní
půlnoc.*

ZPĚV PÁTÝ

	Už od těch stínů vydal jsem se dále, po stopách Vůdce svého chtěje jíti, když za mnou jeden zvolal nenadále,	3
<i>Údiv duši nad živým člověkem, tvořícím stín, který kráčí jejich říší.</i>	prst zdvihnuv: „Viz, že nezdá se, že svítí paprsek toho vzadu po levici, a podle počínání zdá se žítí!“	6
	Já ohléd' se, když slyšel jsem to říci, a spatřil jsem je zírat v udivení na mne a na svit tak se lámající.	9
	„Proč duch tvůj tak se zdržuje a lení,“ řek' Mistr můj, „až se ti chůze přičí? Co se tam šušká, po tom nic ti není!	12
	Ty za mnou pojď a lidi nech, ať křičí! Buď pevný jako věž, jež nenaklání svůj vrch, ať vichry sebevíce fičí.	15
	Vždyť člověk, jemuž z myšlenky se maní další zas rodí, jinam jde, než miní, v rozmachu vždycky jedna druhé brání.“	18
	Co mohl jsem než, „Jdu již“ říci nyní? To řek' jsem též, jsa barvou trochu zalit, jež někdy hodna odpuštění činí.	21
	Tu dozadu můj pohled padl na lid, jenž napříč strání, <i>Miserere</i> celé zpívaje, za námi se začal valit.	24
	Když všimli si, že paprsky v mém těle překážku mají, která průchod ruší, zpěv změnili v „Ó“ dlouhé, ochraptělé,	27
<i>Opět údiv duši nad živým člo- věkem v jejich říší.</i>	a po způsobu poslů dvě z těch duší vstříc vyběhly nám a hned se nás ptají: „Povězte, duchy jste, či v hmotě tužší?“	30

- Mistr jim řek': „K těm, kdo vás posílají,
zpět se vzkazem hned můžete se bráti:
že před sebou zde pravé tělo mají. 33
- Když jeho stínem byli zaujati,
jak za to mám, ta odpověď jim stačí:
Jim milé buď, že čest mu smějí vzdáti!“ 36
- Jas blýskavic se sotva mihne kratší,
když za noci je nebe vyjasněné,
či v srpnu při západu když se mračí, 39
jak nahoře hned byli v chvíli jedné
a s ostatními vrátili se znova
jak zástup, jenž se bez otěží žene. 42
- „Jak by tě o cos prosit chtěl, se chová
ten lid,“ řek' básník, „počtem svým tak mnohý.
Nuž jdi a v chůzi jen slyš jejich slova.“ 45
- „Duše, již k blaženosti tytéž nohy
sem vedou, jež jsi při zrození měla,“
blíž jdouce volali, „zdrž spěch svůj strohý 48
a hled, zdas někoho z nás neviděla
už dřív, bys o něm přinesla tam zprávy.
Ach, proč jdeš dál? Proč by ses nezdržela? 51
- Smrt násilná všem zkosila nám hlavy
a do chvil posledních jsme v hříchu žili.
Tu světlo nebes blesklo nám v čas pravý, 54
že s odpouštěním svět jsme opustili
a v lítosti a s Bohem usmíření,
jenž touhou vidět jej náš stesk teď sílí.“ 57
- A já: „Ač do tváří vám zírám, není
mi znám z vás nikdo. Vám však libo je-li,
duchové, rcete, blaze narození, 60
co byste, abych pro vás činil, chtěli,
a učiním to pro mír, za nímž nyní
tu s Vůdcem svým svět od světa jdu bdělý.“ 63
- Tu jeden začal: „Ve tvé dobrodiní
důvěru každý bez přísahy chová,
marným-li nemožnost vše neučiní. 66

*Duše lidí, ze-
mřelých smrtí
násilnou, kteří
teprve umírajíce
smířili se s Bo-
hem a odpustili
lidem.*

Já, jenž sám první říkám ti ta slova,
 tě prosím, mezi Romagnou ty kraje
 a zemí Karlovou až spatříš znova,
 bys laskav byl za mne se přimlouvaje,
 ať z Fana modlitby jsou vysílány
 k snížení viny mé, jež veliká je.

69

Tamodtud byl jsem. Hluboké však rány,
 z nichž prchla krev, v níž trvalo mé žití,
 mi v klíně Antenorů byly dány,
 kde myslel jsem, že jist si mohu býti:

72

*V kraji
 padovském.*

Ten z Este zasadil je, který výše
 mě v záští měl, než právem moh' mě míti.

75

78

Kdybych byl směrem k Míře prchl spíše,
 když přepadli mě poblíž Oriaca,
 já byl bych doposud tam, kde se dýše.

81

K bažinám prchl jsem, kde všelijaká
 spleť trtín mě strhla, a tam při omdlení
 zřím kaluž krve své se v bahno vsákat.“

84

- Pak jiný: „Splní-li se tvoje chtění,
jež k vrchu hory štve tě krkolomně,
ty touhu mou splň zase v soucítění. 87
- Buonconte z Montefeltra jsem a skromně
jdu tady s čelem sklopeným, že dosti
Jana a druzí nermoutí se pro mne.“ 90
- Já: „Jaký osud, jaké násilnosti
tě odvedly tak stranou Campaldina,
že neví se, kde mají hrob tvé kosti?“ 93
- „Ach,“ odpověděl, „u pat Casentina
proud Archiano napříč vody leje,
nad Ermem s Apenninských svahů plyna; 96
- a tam, kde jeho jméno zbytečné je,
já s ranou v hrdle příběh' po pěšině,
prchaje pěšky, z rány krvácejí. 99
- Tam zraku pozbyl jsem a v Mariině
jménu řeč skončila mi nenadále,
pak klesl jsem a zůstal ležet v hlíně. 102
- Pravdu ti povím, ty ji říkej dále:
Mne Anděl Páně vzal, však řval ten z pekla:
,Proč, nebešťane, okrádáš mě stále? 105
- Mně bereš pro slzičku, jež kdys tekla,
to věčné v něm, však s částí, která tu je,
jinak si poradí má zvůle vzteklá!‘ 108
- Ty víš, jak ve vzduchu se shromažďuje
ta vlhká pára, jež se vodou stává,
když stoupá tam, kde chladno do ní duje. 111
- Ta vůle zlá, jež zlo si jenom přává,
s rozumem spjata dým a vichr strhla
mocí, kterou jí přirozenost dává. 114
- Když zhasl den, pak do údolí vrhla
od Pratomagna až po Apenniny
tak mnoho mlh, že div se neutrhla 117
- nebesa tíhou vod, jež do doliny
snesly se deštěm, takže jejich přívál
napojiv zemi rostl na bystřiny 120

a jako mocná řeka dravě splýval
a k veletoku valil se tak prudce,
že cestou všechno strhával a zrýval. 123
Zlé Archiano trup můj, zkřehlý v muce,
nalezlo při svém ústí, popohnalo
jej do Arna a smeklo s prsou ruce, 126
jež dal jsem v kříž, když srdce umdlévalo.
Dnem dál mě hnala voda povodňová,
pak v kořist svou mě bahno zahrabalo.“ 129
„Ó, prosím tě, až na svět přijdeš znova
a odpočineš po své dlouhé pouti,“
Pia de' Tolomei. po druhém třetí duch se ujal slova, 132
„rač na mne, že jsem Pia, vzpomenouti.
Siena vznik, Maremma smrt mi dala,
jak ví, jenž prsten dal mi natáhnouti, 135
než jako skvost já ženou se mu stala.“

ZPĚV ŠESTÝ

*Duše doléhají na
Danta, aby je
doporučoval
modlitbám
přátel.*

- Když po hře v kostky zástup rozejde se,
ten, který prohrál, zbude rozmrzelý
a znovu zkouší, kostkou v ruce třese, 3
však s druhým ostatních jde průvod celý:
Ten před ním jde, ten chytá ho v tom shonu
a jiný s boku vtírá se mu smělý. 6
On toho vyslechne a ruku tomu
podá, kdo nejvíce ho obtěžoval,
tak zvědavcům se bráně cestou domů. 9
Podobně já jsem se v tom davu choval,
sem tam se ohlížeje v jejich shonu,
a sliby jsem se od nich vyprošťoval. 12
Tam Aretinský byl, jenž došel skonu
v surových pažích Ghin di Tacca, jiný,
jenž utonul kdys při bouřlivém honu. 15
S rukama vzhůru prosil mezi stíny
Novello Federico i ten z Pisy,
jímž Marzucco prokázal ctnostné činy. 18
Cont'Orsa viděl jsem i duši kdysi
ne pro svou vlastní vinu vzatou z těla,
jak pravila, však pro nenávist čísi. 21
O Pieru z Broccie pravím to, dbát měla
by toho zvláště z Brabantu ta paní,
aby na horší místa nedospěla. 24
Když jsem byl zbaven stínů naléhání
prosících, aby jiný za ně prosil
a přešlo to, co v svatosti jim brání, 27
já řek': „Mé světlo, v díle svém kdes cosi
tvrdíš, jak duch můj v paměti to chová,
že modlitba soud nebes neuprosí. 30

	Lid tento o to prosí však vždy znova.	
	Což k té své naději by neměl práva?	
	Či správně nepochopil jsem tvá slova?“	33
	On mně: „V mých knihách jasná o tom zpráva,	
	a naděj zde těch lidí.lichá není,	
	dobře-li uváží to mysl zdravá,	36
	neb nesníží se výsost rozsouzení,	
	když to, co vinník tady odpykává,	
	naplní oheň lásky v okamžení.	39
	Tam, kde mé dílo o tom výklad dává,	
	modlitbami se k Bohu nedolétlo,	
	neb smíření bez prosby nenastává.	42
	Však nedej, aby tě co z pochyb hnětlo,	
	dřív než ti řekne ta, jež mezi pravdou	
	a rozumem ti bude jasné světlo.	45
	Nevím, zda chápeš myšlenku mou pravou:	
	Já míním Beatrici. Na vrcholu	
	hory ji uziříš šťastnou, usměvavou.“	48
	A já: „Nuž, pane, pospěšme si spolu.	
	Už znaven nejsem, jak jsem býval časem,	
	a pohlédni, stín vrhá kopec dolů.“	51
	„Dál s tímto dnem se vypravíme zase,“	
	on řekl mi, „jak daleko jen smíme.	
	Však věc se jinak má, než tobě zdá se:	54
	Uvidíš, než tam vzhůru dostoupíme,	
	slunce se vracet, jež nám svah teď skrývá,	
	takže mu nelámeš paprsky přímé.	57
	Však viz tu duši, jež se na nás dívá	
	pohledem upřeným tak samotinká.	
	Ta poví nám, kde cesta nejméně křivá.“	60
	Lombardská duše, o níž je zde zmínka,	
	jak vznešená a hrdá jsi tam stála,	
	jak vážně hleděly tvé oči zblízka!	63
	V mlčení přísném slova neříkala,	
	však hledíc jenom, jak král pouště hledí,	
	když ulehne si, jít nás nechávala.	66

*Pokračování ve
výstupu.*

*Poutníci jdou
stále východní
stranou hory.*

Vergil jde k ní a nic než prosbu nedí,
 aby nám dobrý výstup ukázala;
 však ona nedala mu odpovědi,
 jen na náš kraj a život se nás ptala.

69

Tu odpovídat začal sladký Vůdce:

„Mantova...“ Ta, jež se tak vážnou zdála,
 k němu hned popošla a zdvihla ruce,
 „Sordello, Mantovane, jsem,“ řkouc v pýše,
 „syn země tvé!“ A objali se prudce.

72

O služko Italie, bolu chýše,
 bez vůdce korábe, jímž orkán zmítá,
 ne paní krajin, nevěstinci spíše!

75

Jak šlechtná ta duše byla hbitá,
 jenom co zaslechla zvuk vlasti tklivý,
 a vítala se, jak se krajan vítá!

78

Však v tobě nejsou beze sváru živi
 a hryžou se tví živi, obklopeni
 příkopem jedním, jedinými zdivy.

81

84

*Setkání dvou
 básníků
 Mantovně.*

*Vášnivá apostro-
 fa nešťastné
 rozervané Italie.*

Ty žalostná, jen rozhlédni se v bdění svým pomořím, pak pohled v nitro sobě, že žádné části tvé tam míru není.	87
Co prospívá, že Justinián tobě udidlo spravil, když kůň bez jezdce je? Aspoň by hanby méně bylo v zlobě.	90
Ó lide, věz, že na zbožnosti tvé je nechat, ať v sedle sedí César smělý, správně-li pochopíš, co Bůh si přeje!	93
Hle, jak ten oř je celý zdivočelý, že ostruhami ovládán už není, co otěže tvé ruce podržely.	96
Albrechte, Němče, jehož provinění je v tom, že nechals koně rozbujněti, ač měl jsi na něm pevně sedět v třmeni,	99
ať na tvou krev soud spravedlivý sletí, zjevný a neslýchaný s nebes výše, by to i nástupce měl na paměti!	102
Neb ty i otec tvůj jste znali spíše chtivosti panství jinde oddávat se, nechávané pustnouti sad říše.	105
Přijď, smělý, na Montecchy podívat se, Monaldy, Capelletty, Filippeschy, ty v zármutku a ony v strachu zase.	108
Přijď, ukrutný, přijď vyslechnouti stesky svých šlechticů, že škod jich plna míra a v Santafoře není jisté stezky.	111
Přijď a viz Romu, jak ta vdova sirá pláče a vzdychá a jak věrna je ti - „Césare, kde jsi?“ Stesk jí na rtech zmírá.	114
Přijď a viz, jak se milují tvé děti, a nepohání-li tě soucit s námi, přijď za svou pověst sem se zastydět.	117
A smím-li se, ó Die svrchovaný, jenž pro nás byl jsi ukřižován, ptáti: Hledí tvá spravedlnost v jiné strany?	120

*Osloveni Ježíše
Krista.*

*Sarkastický vý-
pad proti
Florencii.*

- Či je to příprava, již vykonati
v hloubi svých úradků dals na obranu
dobra, jež nemožno nám rozeznati? 123
- Italských měst už není bez tyranů
a každý sedlák Marcellem se stává,
jen přijde-li a zakládá-li stranu. 126
- Má Florencie, tobě zadost dává,
že se tě odbočky mé netýkají,
díků lidu tvému, který vždy dbá práva! 129
- Tak mnozí spravedlnost v srdci tají,
pozdě však vylétá, jdouc na luk s radou,
však lidé tví ji na jazyku mají. 132
- Obecné břímě mnohým zdá se vadou,
však lid tvůj k odpovědi hbitý bývá,
ač nevolán: „Sem ať je na mne kladou!“ 135
- Nuž, vesel se, neb příčin dost ti zbývá,
ty bohatá, ty v míru, plná síly!
Pravdu-li dím, jí skutek nezakrývá. 138
- Sparta a Athény, jež vytvořily
zákonná opatření dokonalá,
o dobrý život pokus učinily 141
- jen malý proti tobě, jež tak stálá
činíváš rozhodnutí a tak blahá,
že trhá listopad, cos v říjnu tkala. 144
- Kolikrát v čase, jen co paměť sahá,
změnílas zákon, úřad, mrav i měnu
a obnovilas údy své, má drahá! 147
- Florencie -
beznadějně chorá.* Však pamatuješ-li a znáš svou cenu,
poznáš, že podobna jsi choré paní,
jež hledá v duchnách úlevu a změnu 150
a převrácením bolesti se brání.

ZPĚV SEDMÝ

	Když vítání to počestné a čisté tak opakovalo se do libosti, Sordello řekl ustoupiv: „Kdo vy jste?“	3
<i>Vergilius se dává Sordellovi poznat.</i>	„Dřív nežli k této hoře duše ctností hodné zřít Boha obraceny byly, dal Octavian pochovat mé kosti.	6
	Jsem Vergilius. Hříchy nezbavily mne nebe, však jen víry nedospění, tak odpověděl mu hned Vůdce milý.	9
	Jak ten, kdo něco spatří v překvapení a věří tomu, avšak v témže čase věřit zas nemůže řka: „Je to? Není?“	12
	tak zdál se ten; pak brvy sklopil zase, pokorně přistoupil až k místu jeho a objal ho, kde dítě chytává se.	15
<i>Oslovení Vergilia.</i>	„Zda, slávo Latinů,“ řek’, „pro niž všeho výrazu schopnou naše řeč teď sluje, a věčná chloubou rodiště ty mého, mně čest či zásluha tě vyjevuje?	18
	A jestli hoden jsem tvá slova slyšet, řekni, zda z pekla jdeš a z které sluje?“	21
	„Sem všemi kruhy boluplné říše já šel jsem,“ odpověděl bez váhání, „moc nebe poslala mne, s ní jsem přišel.	24
<i>„Slavné Slunce“ - Bůh.</i>	Ne čin, však nečinění spíš mi brání zřít slavné Slunce, po němž hledíš s touhou, já pozdě až jsem poznal jeho plání.	27
	Jsou dole místa, bolestná tmou pouhou, ne přeplněná hlasy žalostnými, kde nárek ne, jen vzdech zní nocí dlouhou.	30

*Třemi
ctnostmi -
vírou, nadějí
a láskou.*

- Tam jsem já s nevinátky maličkými,
jimž smrti zub dřív zemský život zkrátil,
než zbavena být mohla lidské viny. 33
- Tam jsem jak každý, kdo se neošatil
svatými třemi ctnostmi, ale jinak
od ctností v skutcích svých se neodvrátil. 36
- Však ukaž, nebrání-li něčí vina,
cestu, jíž dojítí nám bude dáno,
kde Očistec se vskutku započíná.“ 39
- On řek': „Nám nijak není zakázáno
vzhůru a kolem chodit po té stráni.
Až kam smím jít, já povedu tě ráno, 42
neb podívej se, jak už den se sklání:
Dál vzhůru v noci nelze, cesty dosti,
mysleme na to skrýt se do ústraní. 45
- Zákoutí tady vpravo duše hostí.
K nim zavedu tě, chceš-li, a mně zdá se,
že s nimi setkáš se ne bez libosti.“ 48
- „Jak je to? Kdo by duším,“ Vergil ptá se,
„kráčeť bránil, kdyby se jim chtělo?
Nemohou vskutku stoupat v nočním čase?“ 51
- Táh' prstem v písku dobrý náš Sordello
a řek': „Hle, ani rýhu, která tu je,
bys nepřešel, když slunce uletělo. 54
- Ne, že cos jiného v tom zabraňuje
než noční tma, jež v pravém smyslu slova
ti nemožností vůli zadrhuje. 57
- S ní možno arci sestupovat znova
a stráni sem tam bloudit do únavy,
až dokud obzor zavřený den chová.“ 60
- Tu pán můj udiven tou věcí praví:
„Nuž, veď nás tam, kde říkáš, že v tom kraji
čas v potěšení příjemně se tráví.“ 63
- Jen málo dál jsme zašli po okraji,
když uviděl jsem výmol pod útesy,
jak údolí zde hory vybírají. 66

*Zákon očistec
po západu
slunce nelze
stoupati výše; to
jest: bez milosti
Boží nelze se
zdokonalovati.*

V údolí
nedbalých
knižat.

„Zdravas
Královno, matko
milosrdenství...“

- „Tam,“ pravil stín ten, „schováme se kdesi,
kde ze sebe to úbočí klín dělá,
a na nový den v klidu počkáme si.“ 69
- Z pláně se stezka nad sráz zatáčela,
jež dovedla nás na bok prolákliny,
kde obruba víc nežli v půli mřela. 72
- Zlato a stříbro, úběl a nach vinný,
indigo, dřeva svítivá a žhavá
a v chvíli, kdy se štěpí, smaragd siný 75
- v klíně tom každá květina a tráva
byla by barvou hravě překonala,
jak větší vždy vše menší překonává. 78
- Aniž tam příroda jen malovala,
však tisícere vůně, jež tam nítí,
v novou a neurčitou spojovala. 81
- Salve Regina* na trávě a v kvítí
pějící duše sedět tam jsem zhlédl,
jež dříve zvenčí nemohli jsme zřítí. 84
- „Dřív než by západ v barvách skvoucích zbledl,“
řek’ Mantovan, jenž zaved’ nás k té straně,
„nechtějte, abych vás k nim blíže vedl. 87
- Poznáte lépe odtud, s této stráně
způsoby každého i tváře jejich,
než kdyby kdo tam zblízka hleděl na ně. 90
- Ten nejvýše, jenž psáno v obličejí
má zřetelně, že úkol ulehčil si,
a ústy nepohne, když druzí pějí, 93
- byl císař Rudolf, jenž moh’ zhojit kdysi
Italii, jež stále k smrti choří,
takže ji pozdě jiný bude křísit. 96
- Druhý, jenž milou společnost mu tvoří,
vlád’ zemi, v níž je vodstev zrod, jichž příval
k Labi jde Vltavou a Labem k moři. 99
- Otakar slul a v plenkách lepší býval
než s vousem Václav, jeho syn, jenž zase
jen lenivost a neřest v sobě míval. 102

Filip III.

A tamten nosatý, jenž radit zdá se
s tím zřejmým dobrákem, ten na lilie
prchaje šláp', pak zemřel v krátkém čase. 105

Tam pohleďte, jak do prsou se bije!
Jak druhý z dlaní, když se smutku oddá,
dělá si pro tvář lože, v němž ji skryje! 108

V nich otce s tchánem Francie má škoda:
Vědí, jak zle a hříšně mrhá časem,
a odtud bolest ta, jež tak je bodá. 111

Petr III.

Ten, jenž tak mužně vypadá a hlasem
v zpěvu se rovná tomu s nosem statným,
ten opásán byl zdatnosti vši pásem. 114

Kdyby byl po něm králem zůstal zdatným
jinoch, jenž tady místo za otcem má,
čest z číše v číš by tekla tokem platným, 117

což přisoudit už nelze dalším dvěma:
Jakub a Bedřich vládnou podle práva,
však dílu nejlepšního žádný nemá. 120

Ve větvích zřídka zánik překonává
rozšafnost lidská, a tak vždycky znova
chce o ni žádán být ten, jenž ji dává. 123

I k nosatému míří moje slova,
i k Petru, jenž s ním zpívá, pro kterého
Provence s Apulií smutek chová. 126

O to strom menší je než sémě jeho,
oč víc než Markéta a Beatrice stále
Konstance chlubí se ctí chotě svého. 129

Jindřich III.

Života prostého tam vizte krále -
toť Jindřich Anglický, jenž sám tu sedí:
větve mu lépe pučí neskonale. 132

Ten, který na zem sed' a vzhůru hledí,
toť hrabě Vilém, pro nějž kdekdo zalká:
s Alessandrií spolčí se, a zvědí 135

Canava s Monferratem, co je válka.“

ZPĚV OSMY

Večerní nálada.

Byla už chvíle, která v plavci mnohém
 probouzí touhu zpět se obrátiti
 v den, kdy dal sladkým přátelům svým sbohem, 3
 a v novém pocestném stesk lásky nítí,
 když z dálky zvon zní hudbou sladkozvukou,
 jež nad dnem přešlým zdá se nářkem zníti, 6
 kdy začínal mi sluch být marnou mukou
 a pohleděl jsem k jedné z oněch duší,
 jež vstavši ticho žádala si rukou. 9
 Sepjaté dlaně zdvihla, jak se sluší,
 a pohleděla k východu, jak Pána
 by vzývala: „Už nedbám, co mě kruší!“ 12

*Slova církevního
 hymnu.*

Te lucis ante zbožně píseň známá
 a s nápěvem tak sladkým z úst jí zněla,
 že pro ni zapomněl jsem sebe sama. 15
 Ostatní sladce, zbožně ji, jak pěla,
 provázely s očima do blankytu,
 dokud ta píseň nedozněla celá. 18
 Na pravdu, čtenáři, teď popatří tu,
 neb tenký je tak její závoj zbylý,
 že snadno pronikneš k ní v jejím skrytu. 21

*Dva zelení andělé,
 vyslanci Panny
 Marie, ochránci
 před hadem
 pokušení.*

Já viděl jsem ten zástup ušlechtilý
 nahoru potom pohlížet tak tiše,
 jako by čekal pokorný a bílý, 24
 a spatřil anděly dva scházet s výše,
 každého s mečem, který hořel žhavě,
 však bez hrotu byl, otupený spíše. 27
 Zelený jako čerstvý lupen v trávě
 byl jejich šat, jenž křídly zelenými
 šlehaný za nimi se táhl vlavě. 30
 Hned nad námi z nich slétl jeden přímý
 a kousek dále druhý křídly mával,
 takže lid všechnen zůstal mezi nimi. 33

- Já jejich plavé hlavy rozeznával,
oko však se mi mátlo v obličejích,
jak rek, jenž kles' a přesile se vzdával. 36
- „Ti z lůna Mariina přicházejí
údolí hlídat,“ řekl nám Sordello,
„neboť had ohrožuje věrné její.“ 39
- A já, jenž nevěděl, co by se dělo,
přítisk' jsem se, jak zmrazila mě zloba,
v náručí, jež se mi hned rozevřelo. 42
- Sordello pak: „Teď sestupme, je doba
s velkými stíny do řeči se dáti,
bude jim milo uvidět vás oba.“ 45
- Tři kroky níž jen musil jsem se bráti
a už jsem dole spatřil muže, který
jen na mne zíral, jak by mne chtěl znáti. 48
- Nastával čas, kdy vzduch se stmíval šerý,
však ne tak, že by mezi zraky mými
a jeho bylo více nedůvěry. 51
- Vstříc šel mi, a já jemu kroky svými.
Jak rád jsem, soudce Nino ušlechtilý,
že jsem tě nezhléd' mezi prokletými! 54
- Když krásně jsme se oba pozdravili,
on ptal se mne: „Kdy přišels, v které době
k úpatí hory jste se přebrodili?“ 57
- „O,“ řek' jsem, „z míst, jež smutná jsou v své zlobě,
dnes ráno přišel jsem, jsa v prvním žití,
ač druhé, takto jda, chci získat sobě.“ 60
- Když slyšeli má slova, rozpačití
on i Sordello zpátky ustoupili,
jako by nemohli mi uvěřiti. 63
- Ten k Vergilu, ten k jinému zas pílí,
jenž sedí tam, a volá v rozrušení:
„Currado, hle, co učinil Bůh milý!“ 66
- Pak ke mně zase: „Pro díkučinění,
jež Tomu dlužíš, který v taji chová
tak první proč své, že v něm brodu není: 69

až za hladinou širou budeš znova,
 rci Janě mé, by volala tam za mne,
 kde odpoví se na nevinných slova. 72

Já nevěřím, že ještě ráda má mne
 má žena, jež plen bílých zhostila se,
 po nichž jí ještě smutno bude, klamné. 75

Na ní tak velmi lehko poznat dá se,
 jak krátce žena lásku chová v sobě,
 když zrak či hmat ji neroznítí zase. 78

Nebude ozdobou na jejím hrobě
 zmije, s níž v pole táhnou Miláňané,
 jak byl by kohout z Gallury v své době.“ 81

Tak mluvil, tváře maje znamenáné
 rysem, jenž horlivosti znak je pravý,
 s níž mírou náležitou v srdci plane. 84

Zatím jen k nebi upírám zrak žhavý,
 kde hvězdy zdlouhavé jsou v otáčení
 tak jako kolo nejbliž u nápravy. 87

„Kam hledíš?“ Vůdce ptá se v udivení.
 A jemu já: „K těm pochodním třem v dáli,
 jež sídlo pólu v jasný oheň mění.“ 90

A on: „Těch čtvero hvězd, jež uhlídali
 jsme dneska ráno, dolů zatím sjelo,
 však tyto tři jsou tam, kde čtyři stály.“ 93

Co takto mluvil, přitáh' jej Sordello,
 a řek': „Viz našeho tam nepřítel!“ 96

A prstem ukázal, co se tam dělo.
 S té strany, s které údolíčko celé
 je bez přehrad, se blížil had, ten jistě,
 jenž podal Evě sousto překyselé. 99

Trávou a květy plaz ten zlý v tom místě
 co chvíli hlavu stáčel za ohonem
 jak zvíře, jež se uhlazuje čistě. 102

Já neviděl a nemohu teď honem
 říci, jak ostříži ti slétli s výše,
 však viděl jsem, že slétl ten i onen. 105

*Tři hvězdy, sym-
 boly tři Božských
 ctností: víry, na-
 děje a lásky.*

Had pokušení.

*„Ostříži s nebes
 výše“ - oba
 zelení andělé.*

- Když křídla zelená vzduch sekat slyšel,
had prch', a andělé se navrátili,
letíce vzhůru na svá místa tiše. 108
- Currado Malaspina.*
Mezitím stín, jenž k soudci přišel čilý,
když zavolal ho, jako když mě střebe,
nеспouštěl se mne oči celou chvíli. 111
- „Kéž svítlna, jež vzhůru vede tebe,
dost vosku najde ve vůli tvé hlavy,
abys dosáh' nejvyšší klenby nebe,“ 114
- oslovil mne, „a pravdivé-li zprávy
máš z Valdimagra nebo z oné země,
pověz, neb stál jsem tam kdys v čele správy. 117
- Currado Malaspina svět váš zve mě.
Nejsem ten starý, on však předkem je mi.
K svým lásku měl jsem, již zde smývám němě.“ 120
- „O,“ řek' jsem, „nikdy jsem ve vaší zemi
sám nebyl. Což však mezi krajinami
v Evropě není proslavena všemi? 123
- Pověst, jež dům váš ctí, ta mezi námi
pány i jejich panství celé chválí,
že jsou i tomu, kdo tam nebyl, známi. 126
- A přísahám, pouť moje skončit má-li,
že přednosti si v ctěném vašem rodě
jak měšce tak i meče zachovali. 129
- Výsady zvykem má i po přírodě,
že, ať zlý svět jak chce si hlavu mate,
on přímo jde, zlu vyhnuv se i škodě.“ 132
- Souhvězdí Skopce.*
A on: „Teď jdi, neb slunce sedmkráté
nelehne na lože, kde do Skopcova
objetí čtvera noh se skryje zlaté, 135
- než vlídné mínění, jež duch tvůj chová,
ti zatlučeno bude dovnitř hlavy
většími hřeby, než jsou něčí slova, 138
- pokud snad sudby běh se nezastaví!“

ZPĚV DEVÁTÝ

<p><i>Vykládá se různě. Časový údaj snad tento: na hoře očistcové končila třetí hodina noci.</i></p>	<p>Tithona pravěkého sladká milá na okně východním se zabělela, když z loktů přítele se vybavila.</p>	<p>3</p>
<p><i>První sen Dantův v Očistci.</i></p>	<p>Kamení drahé planulo jí s čela ve tvaru studeného živočicha, jenž ocasem svým bolest lidem dělá, a noc z těch kroků, jimiž nepospíchá, kde byli jsme, dva dokončila celé a třetí skláněl už svá křídla tichá, když s tím, co měl jsem po Adamu v těle, snem přemožen jsem klesl do té trávy, kde nás všech pět tak sedělo už déle.</p>	<p>6 9 12</p>
<p><i>Pásmo ohně: podle starých pásmo nad ovzduším země.</i></p>	<p>V té hodině, v níž zpěv svůj naříkavý vlaštovka započne, když jitro vstává, snad vzpomínajíc na prvý žal pravý, a kdy je mysl naše přelétavá víc tělem, méně myšlenkami spjata, až věšteckou se ve vidění stává, já ve snu uviděl jsem křídla zlatá orla, jenž nebem krouží bez závady a dolů ke mně právě slétnout chvátá. A zdálo se mi, že jsem tam, kde z řady příbuzných pták ten vyrval Ganymeda a unášel jej do nejvyšší rady. Já myslil v duchu: „Ze zvyku snad hledá zde kořist svou a jinde ve své pýše brátí ji do drápů se pohnout nedá.“ Pak bylo mi, že zatočiv se tiše hrozivý jako blesk se spustil k zemi a unes' mě až v pásmo ohně výše;</p>	<p>15 18 21 24 27 30</p>

tam oba vzplanuli jsme ohni těmi, a tak žhnul požár obrazného děje, že sen můj nenadále přerval se mi.	33
Achilles tak se ze sna probouzeje očima kroutil, myslil, že ho šálí, neboť už zhola nepoznával, kde je,	36
když v spánku matka v náručí svém z dáli na Skyros přenesla jej od Chirona, odkud pak Řekové ho s sebou vzali,	39
jak já se probral, když mi s tváře clona snu sklouzla a já zbledl z toho hoře jak muž, v němž zimnice své dílo koná.	42
Jen Posilu svou měl jsem ku podpoře, a slunce už dvou hodin výše stálo a oči obracel jsem v stranu moře.	45
Můj pán řekl: „Nestrachuj se ani málo. Buď jist, že jsme, kde být je dobrodiní, přej srdci volnost, aby zaplesalo.	48
Ty octl ses až u Očistce nyní: Viz hráz, jež dokola jej obepíná, viz bránu tam, kde puklina ji činí.	51
V tom úsvitu, jímž den se započíná, když v květinách tvá duše spáti směla, jimiž je zkrášlena ta úžlabina,	54
přišla tam paní. ‚Lucie jsem,‘ děla. ‚Nechte, ať odnesu zde toho v spaní a usnadním tak cestu jeho těla.‘	57
Sordello s druhy zůstal na své pláni. Tak vzala tě a rozedněním jasným sem vzhůru šla, já spěchal v patách za ní.	60
Zde složila tě, pohledem svým krásným mi ukázavši vchod ten otevřený; pak odešla i se spánkem tvým šťastným.“	63
Jak člověk v nejistotách ujištěný hned statečností bázně své se zprostití, když pravdy věci jsou mu vyjeveny,	66

*Svatá Lucie
(představitelka
milosti osvěcu-
jící) přenesla
Danta ve snu ke
vchodu do vlast-
ního očistce.*

Cesta k očistci.

já změnil se, a jak mě bez starosti
uviděl Mistr, vzhůru dal se vkrátku,
a já se za ním pustil hbitě dosti.

69

Ctenáři, vidíš asi, jak svou látku
já povznáším, a nediv se, že celý
můj um ji upravuje po pořádku.

72

My šli a k místům těm jsme přicházeli,
že tam, kde dřív se průlom ukazoval
jen jako trhlina, jež hradbu dělí,

75

*Brána očistcová,
k níž vedou tři
symbolické
schody; na třetím
z nich anděl
v rouchu barvy
popelavé.*

bránu a schody tři jsem zpozoroval,
jež vedly k ní a různých barev byly,
a vrátného, jenž dosud neřek' slova.

78

A když mé oči zblízka popatřily,
vidím, že sedí na nejvyšším prahu
takový, že jsem snést jej neměl síly.

81

Meč tasený měl v ruce pro výstrahu,
jenž metal po nás blesky rychloleté,
že popatřit naň bylo nad námahu.

84

	„Tamodtud povězte, co tady chcete? Kde průvodce váš?“ řekl znenadála.	
	„Ať nemrzí vás, že sem vzhůru jdete!“	87
	„Nebeská paní, věci těchto znalá, teď právě,“ ozval se můj Mistr plaše, „Tam brána, jděte k ní!“ nám radu dala.“	94
	„A ona dál veď v dobru kroky vaše,“ řek’ vlídný dveřník zas: „Jen beze všeho vystupte tedy na schodiště naše!“	93
<i>První schod: vyznání se z hříchů...</i>	A šli jsme. Z mramoru byl leštěného ten první stupeň, čistounký a hladký, že viděl jsem se v lesklé ploše jeho.	96
<i>... druhý: lítování...</i>	Druhý zas tmavší purpuru a z látky byl hrubozrnné, ze skaliny žárem zděli i napříč rozpukané v řádky.	99
<i>... třetí: vzpla- nutí novou láskou k Bohu.</i>	Třetí, jenž na ně klad’ se těžkým tvarem, porfyrem planoucím zdál se mi zase tak jako krev, jež z tepny tryská varem.	102
	Na stupeň tento položeny v kráse nohy měl anděl Boží ze zásvětí, na prahu sedě, jenž démantem zdá se.	105
<i>Diamantový práh - snad symbol Církve.</i>	Mne ochotného na ten stupeň třetí přivedl Vůdce řka: „Teď promluv prose ho pokorně, ať zámek odemkne ti.“	108
	Já zbožně vrh’ se k svaté noze bosé a o tu milost prosil jsem ho kleče, tříkrát v hrud’ bije se, jak slušelo se.	111
	Sedmero P mi napsal hrotem meče na čelo, řka mi: „Hleď, ať tyto rány smyješ si vodou, která uvnitř teče!“	114
	Popel či jíl též suchem rozpukaný, by téže barvy byl jak jeho šaty, zpod kterých vytáh’ klíče dva té brány.	117
	Byl jeden stříbrný a druhý zlatý. Vzav prvně bílý, potom žlutý zase, podle mé prosby zabýval se vraty.	120

- „Když jednomu z nich zámek nepoddá se,
že v dírcě nepohne se,“ vysvětluje
nám anděl, „pak je s branou marná práce. 123
- Dražší je jeden, druhý vyžaduje,
než odemkne, víc práce, rozjímání,
neb on je to, jenž uzal rozdrhuje. 126
- Jsou od Petra, jenž řek', ať v odmykání
radš pobloudím než při opačné práci,
jenom když člověk se mi k nohám sklání.“ 129
- Pak k svaté bráně pohyb otvírací
učinil řka: „Teď vstupte, vězte ale,
že kdo zpět ohlédne se, ven se vrací.“ 132
- A když pak čepy v točnách nenadále
posvátná přehrada se otočila,
jež z kovu zpracována dokonale, 135
- tak hrozným říčením se nebránila
tvrz tarpejská, když Metell ušlechtilý
jí vzat a tvrz pak vyloupena byla. 138
- Já zvuků všech si všímal hned v té chvíli
a *Te Deum laudamus* libým hlasem
jsem s hudbou zpívat slyšel v soulad milý. 141
- Takový obraz sluchem znamenal jsem,
jak míváme jej v chrámu v okamžení,
kdy při varhanách zpívá se a časem 144
- je slovům rozumět a časem není.

„Tebe Boha
chválíme...“
začátek
církevního
chvalo zpěvu.

ZPĚV DESÁTÝ

*Ve vlastním
očistci.*

Když za bránu jsme přišli na zápraží,
 jež pro zlo duši odmyká se zřídka,
 jímž křivá cesta rovnou zdát se snaží, 3
 já zaslech', jak jí zvučně třeskla hlídka,
 a kdybych býval obrátil k ní oči,
 v čem omluvu by byla našla výtku? 6
 Trhlinou stoupali jsme, jež se točí
 hned nalevo a napravo hned zase
 jak vlna, jež jde blíž, pak poodskočí. 9
 „Zde třeba opatrně dále brát se,“
 řek' Vůdce, „abychom se přiblížili
 tu a tam svahu, který uhýbá se.“ 12
 A proto tak jsme kroky zpomalili,
 že zatím úseč měsíce tam shora
 ulehla na lože, jak dělá, spí-li, 15
 než vypustila nás ta rokle sporá.
 Když pak jsme stáli volni zas a sami
 nahoře, kde se nazad sbírá hora, 18
 já unaven a oba s pochybami,
 kam dále jít, nás místo pozdrželo,
 jež pustší bylo cesty pustinami. 21
 S kraje, kde hranici s ním prázdno mělo,
 až k samé patě břehu naměřiti
 třikrát by možno bylo lidské tělo, 24
 a kam až zrak moh' křídla rozestříti,
 kde strana levá a kde strana pravá,
 tu římsu stále stejnou bylo zříti. 27
 Dál nevedla nás chůze namáhavá,
 když poznal jsem, že celá skalní stěna,
 jež pro výstup tak málo místa dává, 30

*Jsou asi čtyři
hodiny po vý-
chodu slunce
(v úterý
velikonoční).*

*První okružít
očistce - duše se
tu očišťují od
pých.*

*První příklad
pokory: Panna
Maria.*

je bílý mramor a tak vyzdobena,
že nejen Polyklet by doznal hany,
i příroda by byla zahanbena. 33

Anděl, jenž výrok míru vyžádaný
slzami věků snesl k naší zemi,
by odemkl ráj dlouho zakázaný, 36

na pohled pravdivý tak zjevil se mi,
jak vytesán byl v podobě své smavé,
že se to ani nezdál obraz němý: 39

Člověk by přísahal, že říká *Ave*,
vždyť na obraze také Ona byla,
jež klíčem otevřela k lásce pravé. 42

Zřetelně slova ta *Ecce ancilla*
tak vtištěna v svém každém ryse měla
jak podobu, jež do vosku se vryla. 45

„Nenech, by mysl na jednom ti lpěla,“
řek' Mistr můj, jenž měl mne po tom boku,
kde srdce vloženo je uvnitř těla. 48

Proto jsem jinam pohlédnout dal oku
a za Marií spatřil jsem v tu stranu,
kde stál ten, jenž byl pohnutkou mých kroků, 51

událost jinou v kámen vytesánu;
šel jsem kol Vergila blíž k tomu poli,
abych si prohléd' každý lem a hranu. 54

Archa úmluvy. Vůz, na němž archu svatou táhli voli,
vytesán také byl tam do mramoru,
bys nedělal, co není ve tvé roli. 57

Lid před ním zřel jsem dělen v sedm sborů,
jenž dva mé smysly zaváděl svým zdáním,
že pěj! nepěj! tvrdily v sporu. 60

Také dým z kadidelnic, který za ním
byl zobrazen, ved' nos a oči stále
do různic tvrzením a popíráním. 63

Žalmista pokorný pak okázale
kráčel a tančil před posvátnou schránou
a po té stránce víc i míň byl krále. 66

Naproti němu zřel jsem vytesanou
 Michol, jak z okna paláce se na to
 dívala s tváří smutnou, pohněvanou. 69
 Já z místa hnul se, neboť zaujato
 bylo mé oko jiným dějem blíže,
 jež za Michol v ten kámen vrylo dláto: 72
 Tam ve vznešené slávě onen kníže
 římský byl vyobrazen, jehož cenou
 Řehoř moh' zvítěziti bez obtíže. 75
 To císař Trajan, jehož kůň tu ženou
 za uzdu zadržen byl cestou k dále,
 ubohou vdovou, v bolu uslzenou. 78
 A kolem něho v husté vřavě stáli
 tam rytíři, a orli zlatem skvělým
 ve větru nad ním viditelně vláli. 81
 Nebohá mezi průvodem tím celým
 mluvit se zdála: „Pomsti syna mého,
 ó pane, jenž byl zabit, čehož želím.“ 84

Císař
 Trajan.

*„Velký výrok“ -
poslední soud.*

*Očišťuji se tu
duše, jež hřešily
pýchou: shrbeny
nost těžká
břemena.*

- On zdál se říkat: „Podle přání tvého
se staň, až přijdu zpět.“ A ona: „Pane,
zpět nepřijdeš-li?“ v trýzni bolu zlého 87
mu řekla. On: „Kdo na mém místě stane,
tě pomstí.“ Ona: „Z cizích dobrých skutků
co budeš mít, když své máš zanedbané?“ 90
A on pak jí: „Nuž, zanech svého smutku:
Než půjdu, splním, co povinnost velí;
mám pravomoc i soucit za pohnutku.“ 93
Jehož oči věc novou neviděly,
tím stvořena řeč viditelná byla,
tak nová, že jí nezná svět náš celý. 96
Zatím co těšil jsem se, na ta díla
pokory veliké tak pohlížeje,
jež byla mi pro svého tvůrce milá, 99
„Hle lid, jenž kráčí zvolna přicházeje,“
zašeptal básník, „jaké jsou jich davy!
Ti řeknou nám, do výše cesta kde je.“ 102
A já, jenž všechno zřít byl nedočkavý,
co nového se dalo uviděti,
k němu hned obrátil se bez únavy. 105
Čtenáři, od dobrého předsevzetí
odvrátit nedávej se tady slyše,
jak Bůh si chce dát dluhy odpláceti. 108
Nedbej muk způsobu, dál myslí spíše
a pomni, že i při největší tíži
nad velký výrok nemohou jít výše. 111
Já začal: „Mistře, to, co k nám se blíží,
to ani nezdají se tvary lidí,
však nevím co, zrak marně na to shlíží.“ 114
On mně: „Tak k zemi sklání je a řídí
povahou těžkou utrpení slepé,
že oči mé až teď to správně vidí. 117
Však pevně upři zrak a poznáš lépe,
co pod kameny sem se připotácí.
Vidět už můžeš, jak se každý tepe.“ 120

*Duše - motýl
andělský.*

Ó pyšní křesťané, ó nebožáci,
co máte zrak své mysli plný vady,
důvěřujete v krok, jenž zpět se vrací! 123

Nevíte, že jsme jako červi tady,
aby z nich motýl andělský se zdvihl
a k spravedlnosti vzlét' bez závady? 126

Pro jakou věc váš duch by k výši tíhl?
Co hmyz, co housenka jste bez prospěchu,
z nichž vyšší tvor se nikdy nevylíhl! 129

Jak někdy, majíc držet strop či střechu,
postava k podpírání vidívá se
kolena krčit k hrudi, sídlu dechu, 132

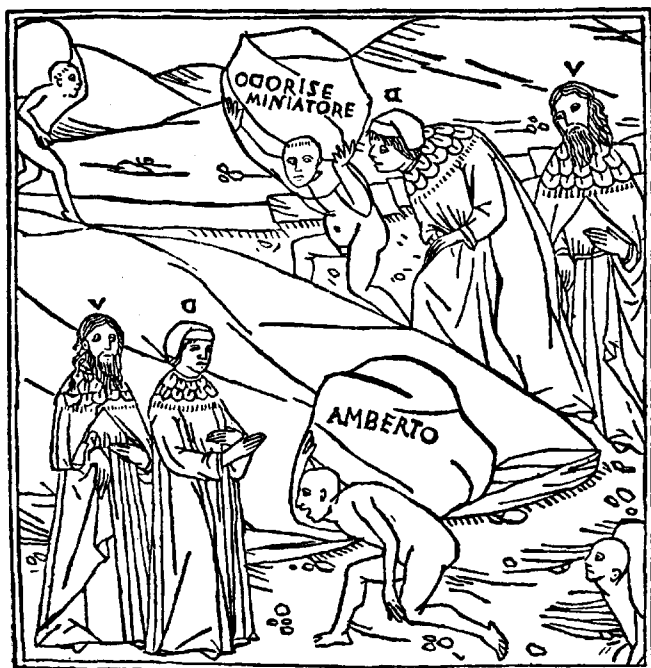
že nepravdou bol pravý vzbudit má se
v tom, jenž ji vidí, tak jsem přihrbeně
viděl je jít, když jsem k nim přihléd' zase. 135

Ten zkroucen více byl a onen méně,
jak který těžké břímě nosil stále,
a i ten trpělivý zkormouceně 138
naříkat zdál se: „Nemohu už dále!“

ZPĚV JEDENÁCTÝ

*Otčenáš kajíc-
ných duší.*

„Otče náš, jenž jsi na nebeské výši,
ne vězeň, že však lásky víc Tvá díla
prvotná zaslouží si v nebes říši, 3
buď pochváleno jméno Tvé i síla
Tvé moci každým tvorem, jak se sluší,
by dechu Tvému chvála vzdána byla. 6
Pokoj tvé vlády přijď do našich duší,
když k němu nemůžeme dospět sami,
ať rozum náš tím sebevíc se kruší. 9
Jak z vůle své andělé nad hvězdami
Ti obětují, pějíce Hosanna,
tak z vůle své ať lidé činí s námi. 12
Kéž neschází nám každodenní manna,
bez níž, jak v drsné poušti opuštěný,
duše zpět jde i nejmíce vpřed štvaná. 15
A jakož námi viny odpuštěny
každému, od něhož nám vzešla škoda,
nám odpusť též a nedbej naší ceny. 18
Ty naši sílu, jež se snadno poddá,
nezkoušej protivníkem staré síly,
však zbav nás od něho, jenž tak nás bodá. 21
Ta prosba poslední, ó Pane milý,
už není za nás, neb jí třeba není,
však za ty, kteří po nás vzadu zbyli.“ 24
Tak nám i sobě cíle dosažení
prosíce dál šly pod břemenem stíny,
jak někdy můra sny nám v muka mění, 27
dokola v různých trýzních různé viny
a unaveny po té římsy kraji,
zbavující se vši pozemské špíny. 30

Když modlitbou tam o nás vždy tak dbají,
co mluvit pro ně zde, co učiniti
mohou, jichž vůle dobrý kořen mají?

33

Pomáhat jim by měli známky smýti,
jež odtud nesly, aby potom čisté
a lehké mohly k hvězdným kruhům jíti.

36

*Vergilius se táže
po další cestě.*

„Kéž spravedlností a láskou byste
se tíže zbavily a perutěmi

39

brzo se vznesly ve své blaho jisté,
a vy zas, kterou stranou, ukažte mi,
je k schodům nejbližší a výstup zdali
je méně strmý někde svahy těmi;

42

neb ten, jenž se mnou jde a jenž se hálí
v břemeno ještě Adamova těla,
bezděky při stoupání zaotálí.“

45

Nebylo poznat, odkud přicházela
ta slova, která na otázku muže,
za nímž já kráčel, odpovědí zněla,

48

- však řečeno: „Vy břehem vpravo úže
držte se nás; tam k průchodu je blíže,
kterým i živý člověk stoupat může. 51
- A kdyby mi tak nebránila tíže
kamene, jenž mou pyšnou šíjí škrtí,
že obličej až klonit musím níže, 54
- k tomu bych vzhléd', jenž jde sem beze smrti,
však jméno tají, zdali znám tvář jeho,
bych k slzám pohnul jej tím, co mě drtí. 57
- Já Latin byl, syn Toska velikého:
Aldobrandesco byl můj otec sladký -
nevím, zda znáte jméno rodu mého. 60
- Pro starou krev, ctné jednání a statky
těch předků svých tak povýšen se cítě,
já nevzpomínal společné nám matky 63
- a všemi lidmi zhrdal jsem tak lítě,
že mřel jsem tím, jak vědí Sieňané
a v Campagnaticu ví každé dítě. 66
- Omberto*
Aldobrandeschi. Já jsem Omberto; a hřích pýchy plané
mne samotného neved' do neštěstí:
i druhy do zkázy strh' nečekané. 69
- A pro ni náklad ten zde na tom scestí
tak dlouhý věk, až učiním dost Bohu,
když živ jsem nenes', mrtev musím nésti.“ 72
- Oderisi*
z Agobbia. Já naslouchaje skláním tvář, co mohu,
když jeden z nich (ne ten, jenž mluvil právě)
pod tíží ke mně zkrouť trup i nohu,
spatří mě, pozná, na mne volá lkavě,
jenž s nimi jdu a s nimi se i skláním,
a oči na mne upře pronikavě. 75
- „Jsi Oderisi,“ pravím mu jda za ním,
„čest Agobbia, čest umění své vlasti,
jež v Paříži zvou iluminováním?“ 81
- „Bratře,“ řek', „víc se směje list, kam klásti
smí barvy svoje Franco Bolognese:
Čest všechna jeho teď a má jen zčásti. 84

Jistě bych byl své dvornosti klad' meze, dokud jsem živ byl, z touhy po vši slávě, po níž mé srdce prahlo ve své něze.	87
Trest pýchy této splácí se zde právě, však, ani zde bych nebyl, nebýt toho, že hřešit moha, Boha měl jsem v hlavě.	90
O marnost dovednosti ledakoho, jak krátce zeleným vrch její sluje, nejde-li po ní hrubých věků mnoho!	93
Že pole ovlád' v malbě, Cimabue měl za to, dnes však Giotta všichni slaví a věhlas tohoto se zatemňuje.	96
Tak jeden Guido druhým zbaven slávy, co mistr řeči a snad narození toho je zde, jenž oba jména zbaví.	99
Víc než dech větru světský potlesk není, jenž nyní sem a pak zas onam vane a měně směr i jméno svoje mění.	102
Měl bys víc slávy, kdybys ustarané své tělo svrh', než kdybys zemřel mladší, než <i>bumbat</i> jsi a <i>hačat</i> přestal, pane,	105
až mine tisíc let? A to čas kratší věčnosti je, než brvy mžik se stává porovnán s kruhem, kterým nebe kráčí!	108
Tím, jehož chůze je tak namáhavá zde přede mnou, Toskána kdysi zněla - teď sotva Sienou jde o něm zpráva,	111
kde panovníkem byl, když utrpěla porážku Florencie, tehdy dravá a pyšná tak, jak prodejná teď celá.	114
Je sláva jména vašeho jak tráva: Přijde a odchází a barev zbaví jí to, co ze země jí vzejít dává.“	117
Já jemu: „Pravda slov tvých blahoslavi pokorné skutky, pýše zvoní hrany. Kdo však je člověk, o kterém s to pravil?“	120

*Básník Guido
Guinicelli (srv.
Očistec, XXVI,
92) a Guido
Cavalcanti
(srv. Peklo, X,
60).*

*T. j. než jsi
přestal dětsky
žvatlat.*

*Nové proroctví
Dantova
vyhnanství.*

- „Toť,“ odpověděl, „Provenzan Salvani,
který je zde, že ve své troufalosti
do rukou dostat chtěl sienské brány. 123
- Tak chodil a tak chodí v kajícnosti,
co zemřel: kdo byl příliš smělý v žití,
takovou mincí činit musí dosti.“ 126
- „Když duch, jenž s pokáním nic nechtěl míti,“
ptám se, „než poslední mu svitlo ráno,
dole má být a nesmí vystoupiti, 129
není-li modlitbou mu pomáháno,
než prošel čas, ježž v životě svém strávil,
jak tomu přijít sem už bylo přáno?“ 132
- „Když nejslavněji živ byl,“ stín mi pravil,
„veřejně tváří v tvář vši městské chásce
na rynku sienském se pýchy zbavil; 135
aby z muk vytrh' ducha, ježž měl v lásce
a jenž byl od Karla dán do vězení,
tam odhodlal se po všech žilách trást se. 138
- Víc nepovím, ač jasné, vím, to není,
však zakrátko se dobře postarají
tví sousedé, bys došel vysvětlení. 141
- Jen skutkem tím se vyhnul tomu kraji.“

ZPĚV DVANÁCTÝ

*Dante dosud
kráčí zvolna
s Oderisim...*

Ve dvou, tak jak vůl s volem v jařmu kráčí,
tak jdu s tou obtíženou duší stále,
dokud to sladký Mistr trpět ráčí. 3

*... Vergilius ho
napomene...*

Když pravil však: „Jdi dál a dej mu vale,
neb zde je dobře plachtovím i vesly,
jak může každý, člun svůj hnáti dále,“ 6
mé údy, jak se sluší jít, se vznesly,
však duch můj s myšlenkami svými chvíli
setrval ještě příkrčen a skleslý. 9

*... vykročí tedy
rychleji.*

Krok svého Mistra z nejlepší své síly
jsem následoval, a tak oba spolu
jsme ukazovali už, jak jsme čilí, 12
když pravil mi: „Jen obrať oči dolů;
budeš-li lože chodidel svých znáti,
líp se ti půjde tudy po vrcholu.“ 15

Tak jako na památku těch, kdo spáti
pod zemí mají, marná jejich sláva
do náhrobků se dává vytesati, 18

takže tam mnohý v pláči často stává
ostruhou bodnut toho vzpomínání,
které jen srdce zbožná pobodává, 21

tak, s uměním však větším v porovnání,
byl podobami pokryt ochoz celý,
jenž jako cesta ční ven z horských strání. 24

*Příklady
potrestané
pýchy.*

Viděl jsem toho, jenž byl stvořen skvělý,
všech tvorů krásnější, jak s nebe v pádu
tudy se řítí jak blesk rozhořelý. 27

Viděl jsem Briarea, jenž tam vzadu
proboden kopím nebe, že jen stěží
ho země nese v mrtvolném tom chladu. 30

Viděl jsem s Martem Thymbraea, jak střeží
s Palladou v zbraních ještě otce svého,
kde rozptýlené údy obrů leží.

33

Viděl jsem u pat díla velikého
na lid, jenž pyšný byl s ním v Senaaru,
Nemroda hledět jako zmateného.

36

○ Niobo, jak oči v žalném žáru
měla jsi tam, kde zobrazil tě kdosi
uprostřed dvakrát sedmi dětí v zmaru.

39

○ Saule, jak tvé tělo spolehlo si
na meč, jak mrtev ležels na Gelboe,
kde nebylo pak deště ani rosy.

42

○ pošetilá Arachno, tak tvoje
tělo jsem zřel, půl pavouka a v smutku
na cárech díla, jehož původ zlo je.

45

○ Roboame, nezdáš se už vskutku
tak hrozný, když vůz unáší tě v děsu,
že s vlastním lidem moh' bys přijít v půtku.

48

- Jevila ještě dlažba na útesu,
 jak matce cenu šperku osudného
 učinil drahou Alkméon v svém běsu. 51
- Jevila Sennacheriba, jak jeho
 synové přepadli jej ve svatyni
 a zanechali ho tam zabitého. 54
- Jevila zmar a výtku zlou, již činí
 královna Tamyris, když k Cyru praví:
 „Sytil ses krví - dosytím tě nyní!“ 57
- Viděl jsem Assyrské, jak bez únavy
 prchají nazpátek, když zbaveno je
 Holofernovo mrtvé tělo hlavy. 60
- Viděl jsem ssutiny a popel Troje:
 Ó Ilion, jak bídne vytrácet se
 ten obraz ukazoval zbytky tvoje! 63
- Kdo by byl mistr dláta nebo štětce,
 aby to, čemu bystrý duch se diví,
 v stínech a rysech vystihl tak lehce? 66
- Mrtví se mrtví, živí zdáli živi.
 Líp neviděl než já, kdo viděl činy,
 to, po čem kráčel jsem tak zádumčivý. 69
- Nuž, pyšněte se dále, plané stíny,
 synové Evy, nesklánějte čela,
 abyste viděli svou stezku viny! 72
- Cesta se kolem hory zatáčela
 a slunce uběhlo kus větší dráhy,
 než duše zabraná snad za to měla, 75
- když tolik pozorný můj Vůdce drahý
 přede mnou promluvil: „Vzpřím hlavu, není
 už tady dále času na průtahy. 78
- Viz tamhle anděla, jenž k sestoupení
 k nám chystá se; viz, šestá služebnice
 už navrácí se ze své služby denní. 81
- Okrášli úctou chování i líce,
 ať výš nám dá jít ochotně a jemně.
 Pomni, že tento den nevzejde více!“ 84

„Šestá
 služebnice“ -
 hodina šestá.

	Já zvyklý byl, že takto mluvil ke mně vždy s výčitkou, že ztrácím příliš času, proto mi nezněla ta slova temně.	87
<i>Anděl pokory.</i>	Vtom přicházel k nám tvor, jenž do úžasu své bílé krásy oděn byl, tvář maje, jakou má jitřní hvězda v čistém jasu.	90
	Rozevřel náruč, křídla rozpřahaje, řka: „Pojďte! Blízko schody jsou, jež výše vedou, a cesta teď už lehounká je.	93
	Málokdo přichází tu výzvu slyše. Ó lidský rode, k vzletu zrozen tys byl - proč klesáš, jen co vánek slabý dýše?“	96
	Ved' nás, kde schody do skály kdos vybil; tam přes čelo mi jeho křídla mávla, pak putování bezpečné mi slíbil.	99
<i>Kostel - San Miniato nad mostem Ruba- contem ve Florencii.</i>	Jak napravo, tam kde se zlézá skála, nad městem, v němž je klid a dobrá správa, nad Rubacontem kostel stráž je stálá,	102
	výstupu rozběh volnějším se stává po schodech vystavěných v onom čase, kdy dužina i knížka byla pravá,	105
	tak břeh ten mírněji zde nahýbá se, jenž s kruhu druhého se spouští celý, však s obou stran jej skála tísní zase.	108
<i>„Blažent chudi duchem.“</i>	Když jsme už na ta místa zatáčeli, <i>Beati pauperes spiritu</i> , zpěvy tak lidskou mluvou nevystihlé zněly.	111
	Ach, jak se jinak ona ústí jeví než pekelná! Neb tady za zpívání se vstupuje, a dole s nářkem, řevy.	114
<i>Jedno P - hřích pýchy - smazáno s Dantova čela.</i>	My šli už posvátnými schody strání, a mně, že mnohem lehčí jsem, se zdálo, než dříve jsem se cítil v rovné pláni.	117
	Řekl jsem: „Mistře, co se se mnou dálo, co se mne spadlo, takže tíhu těla při chůzi necítím už ani málo?“	120

Pravit: „Až značky *P* už s tvého čela,
 jež zbyly ti tam téměř vymazány,
 do jedné zmizí zahlazený zcela, 123
 budou tvé nohy vůlí překonány,
 že nepocítí námahu byt' bosy,
 však slastí bude jim být vzhůru hnány.“ 126
 Jak člověk, který na hlavě má cosi
 a jde tak vysvětlit si nedoveda,
 jaká to znamení mu dává kdosi, 129
 až přijde ruka na pomoc a hledá
 a nalezne tu věc a takto maně
 vykoná, co se zrakem konat nedá, 132
 tak prsty pravé ruky sáhnou na ně,
 šest písmen jen jsem našel, jež v čelo
 vyryl mi ten, jenž vládne vstupní bráně, 135
 což u Vůdce jen úsměv probouzelo.

*Zbývá ještě šest
 P na básníkově
 čele.*

ZPĚV TRINÁCTÝ

*Druhé okružl
očistce: duše se
tam očišťují od
hříchu závisti.*

Už octli jsme se na vrcholku schodů,
kde po druhé se hora zařezává,
jež stoupajíc hřích snímá s lidských rodů. 3
Tam kolem dokola vrch opásává
římsa jak první, jenže zaoblení
její zde mnohem prudším se už stává. 6
Stín ani obraz vidět tam už není,
cesta i břeh jsou stejně holé všady
a mají skalin siné zabarvení. 9
„Na lidi čekat budeme-li tady
a ptát se jich,“ řek’ básník na úbočí,
„já obávám se prodlení z té rady.“ 12
Na slunce potom pevně upře oči,
pohybu středem učiní bok pravý
a levou stranu svou pak pootočí. 15

	„O sladké světlo, jemuž bez obavy svěřím se maje novou cestou jíti, veď nás, jak tady kráčet nám se praví.	18
	Svět hřeje záře tvá, jež na něj svítí, příčina jiná v opak nenutí-li; tvé paprsky vždy mají vůdci býti.“	21
	Kolik zde kroků tvoří jednu míli, tolik už cesty za sebou jsme měli z ochotné vůle za tu krátkou chvíli,	24
	když letět proti nám jsme uslyšeli, však nespatriili duchy, kteří světu k hostině lásky výzvy přinášeli.	27
<i>Příklady lásky.</i>	Hlas prvý, který pominul nás v letu, <i>Vinum non habent</i> jasně, zvučně pravil a vzadu opakoval zas tu větu.	30
	Však dřív, než slyšitelnosti se zbavil tím, že se vzdálil, „Orest jsem!“ tak z dále zas jiný zněl a též se nezastavil.	33
	„Jaké to hlasy,“ řek' jsem, „otče, lkaly?“ Jak se tak ptám, vtom ozval se hlas třetí, řka: „Milujte ty, od nichž zlé jste vzali!“	36
<i>Kristovo přiká- zání: „Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás proná- sledují.“ (Matouš 5, 44.)</i>	A Mistr můj: „Zde musí procházeti, kdo hřešil závistí, to k umrtvení provázky biče z rukou lásky letí.	39
	Musí být uzda opačného znění, jak, za to mám, tvé smysly dříve zvědí, než dojdeš až k průchodu odpuštění.	42
	Však oči tvé ať vzduchem pevně hledí a uvidí ty stíny zádumčivé, jak všichni v řadě podél skály sedí.“	45
	Tu otevřel jsem oči víc než dříve a moh' jsem stíny v pláštích rozeznati, které jak skála byly barvy sivé.	48
<i>Litanie kajících duší.</i>	Když o kus dál pak zůstali jsme státi, „Pros za nás, Maria!“ tam kdosi volal, „Michale!“ jiný, „Petře - všichni svatí!“	51

*Duše litující své
bývalé pýchy.*

Nevím, kdo tak je tvrdý, aby zdolal
bez soucitu ten pohled na přízraky,
při němž já lítosti jsem neodolal, 54
neb když tak zblízka zřím ty ubožáky,
že jejich stav jsem jasně vnímal nyní,
bolestí velkou hnětly mě mé zraky. 57
Pokryti zdáli se mi drsnou zíní,
opřeni jsouce jeden o druhého
a všichni o stráž, jak tak stáli při ní. 60
Tak slepci, jimž se nedostává všeho,
kde odpustky jsou, stojí žebrajíce,
druh schýlen hlavou k hrudi druha svého, 63
aby soucitu vzbuzovalo více
ne slovo jen, jež líčí jejich bídu,
však také stejně žádostivé líce. 66
Jak neproniká slunce k slepců vidu,
tak ani světlo nebes nezasvítí
těm stínům, tomu truchlivému lidu, 69
neb víčka jejich železnou jsou nití
sešita, jak se dělá divokému
krahujci, jenž se nechce uklidniti. 72
Příkořím zdálo se to citu mému,
že vidím je neviděn stíny těmi,
proto já obrátil se k rádci svému. 75
On dobře věda, co chce říci němý,
promluvil, na má slova nečekaje:
„Mluv a buď stručný otázkami všemi.“ 78
Vergil mi kráčel cestou podél kraje,
odkud by spadnout bylo možno maně,
neboť tam bez roubení římsa ta je. 81
Ty stíny měl jsem po své druhé straně,
které to vícek sešití a spětí
tak svíralo, že smáčely si skráně. 84
„Ó vy, již jste si jisti uviděti,“
já promluvil, „jas onen převznešený,
ježž vaše touha má vždy na paměti, 87

*Dante se obrací
k Vergilioví.*

„Pěny svědomí“
- hříchy.

- kéž milost brzo rozpustí vám pěny
svědomí, aby moh' jím pro své dílo
proud mysli sestupovat rozjasněný! 90
- Mně povězte, což zvlášť mi bude milo,
je-li i duše latinská tu s vámi,
jíž, zvím-li to, by na prospěch snad bylo.“ 93
- „Ó bratře, měšťankou je každá s námi
pravého města; ale ty chceš říci,
že vlašskými kdys prošla krajinami?“ 96
- Mně bylo, že hlas odpovídající
o kus dál slyším, než jsem stál tam vzadu;
a dal jsem slyšet hlas svůj volající. 99
- Stín zhléd' jsem vprostřed stínů spjatých v řadu,
a jako když se „Cože“ říci chystá,
jak slepci činívají, zdvíhal bradu. 102
- „Duchu,“ já řek', „jenž výš chceš dozajista,
jsi-li ten, jenž se ozval, znát chci tebe:
Nuž, oznam jméno své a svého místa.“ 105
- Sapia ze Sieny.* „Jsem sienská, a abych mohla v nebe,
jak všichni zde bych očistit se chtěla,
slzejíc k Bohu, aby dal nám sebe. 108
- Já moudrá nebyla (ač v žití těla
mě zvali Sapii) a větší radost
jsem z cizích škod než z vlastních zdarů měla. 111
- Bys poznal však, že pravdě činím zadost,
slyš, jak jsem vskutku byla pošetilá:
Můj věk se chýlil, minula má mladost, 114
- když poblíž Colle nepřátelská síla
s naší se střetla; prosím na modlení
za to, co Boží moc už stanovila. 117
- Tam naši od nepřátel poraženi
na útek obrátili se, já ale
cítila z toho velké potěšení 120
- a drzou tvář jsem zdvihla okázale
volajíc k Bohu: „Strach už nemám z Tebe!“
jak drozd, když slunko svitne nenadále. 123

Před smrtí s Bohem smířila jsem sebe,
 však tím, že svědomí mé pohnulo se,
 nebylo by trest zmenšilo mi nebe, 126
 však proto jen, že modle se a prose
 Pier Pettinagno v paměti mě choval,
 kterému pro lásku mne zželelo se. 129
 Však kdo jsi ty, jenž jsi sem doputoval,
 nás vyptáváš se a máš, zdá se, zraky
 volné a při řeči jsi vydechoval?“ 132
 „Zde zrak,“ já pravil, „vzat mi bude taky,
 však krátce jen, neb to, že se závistí
 se ohlížel, hřích není kdovíjaký. 135
 Strach větší, před nímž nic mě nezajistí,
 duše má z muky tady vespod chová,
 až náklad dolejší mne bude hnísti.“ 138
 „Kdo přivedl tě,“ ozvala se znova,
 „sem k nám, když dolů míníš sejít zase?“
 Já: „Ten, jenž se mnou kráčí beze slova. 141
 Jsem živ. Chceš, duchu vyvolený k spáse,
 pro tebe aby světa končinami
 smrtelná noha má kde pohnula se?“ 144
 „To neslýchaná věc je mezi námi,“
 on řek', „a znamená, žeš Bohu milý,
 proto mi někdy pomoz modlitbami. 147
 A prosím při všem, čím tě touha sílí,
 vkročíš-li ještě někdy do Toskány,
 aby se naši o mne neděsili. 150
 Spatříš je mezi bláhovými pány,
 již věří v Talamon a na něm ztratí
 víc naděje než dříve u Diany. 153
 Nejhůř však admirálům vše se zhatí.“

ZPĚV ČTRNÁCTÝ

*Opět údiv duší
nad živým člo-
věkem jdoucím
jejich říší.*

- „Kdo se to kolem naší hory točí,
než smrt mu dala vzlet, a po svém chtění
otvírá stále a zavírá oči?“ 3
- „Nevím, kdo je, však vím, že sám tu není.
Ty taž se, jsi mu blíž, a mluvit chce-li,
svou vlídností ho přiměj k rozprávění.“ 6
- Tak duchové dva vpravo rozprávěli,
co jeden k druhému se klonil vřele,
pak zdvihli tvář a mluvit se mnou chtěli. 9
- A jeden řek': „Ó duše, která v těle
doposud vězíc k nebesům ses dala,
nám z lásky radost udělej a směle 12
pověz, kdo jsi a jak ses hodnou stala
milosti této, jež se v tobě tají?
Nás udivuje věc ta nebývalá.“ 15
- Já jemu: „Plyne toskánskými kraji
říčka, jež z Falterony má své zdroje,
a sto mil délky její břehy mají. 18
- Z těch míst já nesu toto tělo svoje.
Vám říkat, kdo jsem, řeč by byla marná,
neb nezní ještě mnoho jméno moje.“ 21
- „Je-li dost v chápání tvé řeči zdárná
má mysl,“ ozval se ten z jejich řady,
jenž dřív už mluvil, „míniš břehy Arna.“ 24
- A druhý zas mu pravil: „Proč ten tady
nám nevyslovil řeky Arna jméno,
jak věci zlé se nejmenují rády?“ 27
- Stín tázaný pak odpovědi věno
tak splatil: „Nevím, snad to jméno skrývá,
aby i s krajem bylo zapomněno. 30

Od zdrojů, kde tak těhotna jsou divá horstva, jichž Pelor ufatou je částí, že málokde tak mnoho vodstva bývá,	33
od vzniku řeky té až po oblasti, kde, co mu nebe vzalo, dává moři, jež řek i vod, jež plynou v nich, je vlastní,	36
co ctnost zde všude zkouší za příkoří štvána jak zmije! Snad že je zlá síla v tom kraji ukryta, jež zlo jen tvoří.	39
Povaha lidu tak se proměnila, který v tom bědném údolí má sídla, že je, jak Kirke by ho pásala byla.	42
Středem zlých prasat, žaludů než jídla jiného hodných spíš, jež živí lidi, bědnou svou cestou plyne bez stavidla.	45
Níž sestupujíc psiska potom vidí, rvavější víc, než síla jejich žádá; těmi však pohrdá, směr jinam řídí.	48
Čím více roste a čím níže padá, zří příkop ohavný, ta kleteb rýha, jak z vlády psů se stává vlků vlada.	51
Když potom řadou tmavých tůní sbíhá, potkává lišek rod tak potměšilý, že neleká je důvtip, jenž je stíhá.	54
Ať druhý slyší, co jsme hovořili, a dobře bude mu, když vzpomene si, co pravý duch mi zjevil v této chvíli.	57
Vidím, jak vnuk tvůj, aniž povzdechne si, stává se lovcem vlků těch, kde dravý proud vlny žene, a jak všechny zděsí.	60
Prodává jejich ještě živé hlavy, potom jak stará šelma vraždíc běsní, života mnohé a cti sebe zbaví.	63
Zkrvaven vyjde ze samoty lesní a zanechá ji tak, že poušť těch sečí ani za tisíc let se nezalesní.“	66

Jak při zvěsti škod bolestných tvář něčí zachmuří se, když z nápovědi tuší, že odkudsi mu hrozí nebezpečí,	69
tak zasmušit se vidím druhou duši, která se u nás chvilku pozdržela, když chápala, co uslyšely uši.	72
Řeč jedné z nich, tvář druhé zesmutnělá touhu mou vzbudily je jménem znáti, a v otázce mé pak i prosba zněla.	75
Tu duch, jenž prvý začal promlouvati, „Ty na mně chceš,“ se rozhovořil znovu, „abych ti dal, co sám mi nechceš dáti.	78
Že milostí však pláš, já k tvému slovu lakotný také nechci zůstat zcela: nuž věz, že se Guido del Duca zovu.	81
Takovou závistí krev má vždy vřela, že kdybych byl zhléd' koho radostného, hned viděl bys, jak tvář mi zesivěla.	84
Takovou slámu žnu ze zrna svého. Srdce, proč o to žádáš s dychtivostí, v čem s druhým nechceš mít nic společného?	87
Ten Rinier je; ten ctí a proslulostí byl domu Calboli, kde pak už ladem a nezděděny zbyly jeho ctnosti.	90
Nejen ten rod v zemi, jež mezi Pádem a Renem, horami a mořem leží, prost dober daných zábavou i řádem,	93
však jedovatým trním vše se ježí v těch krajinách, že by se lán ten celý i s péčí největší dal vyplet stěží.	96
Kde Mainardi Arrigo, Lizio skvělý, Pier Traversaro, kde je Guido milý z Carpigne? Romagnští vy zparchantěli!	99
Kdy Bologne se Fabbro ujme s pílí, kdy Faenze zas Fosco Bernardino, ze skromné travky výhon ušlechtilý?	102

Toskánče, lkám-li, tím jen to je vinno,
že vzpomínám si na Guida da Prata,
jenž s námi žil jak D'Azzo Ugolino, 105
že k Tignosovi vzpomínka má chvátá.
Kde dům je Anastagi Traversara?
Skrz dědice jim na cti vzešla ztráta. 108
Kde rytířů a dam je chlouba stará
a slast i žal, k nimž dvorné lásky zvaly
tam, kde teď v srdcích zlovolnost jen hárá? 111
Proč, Brettinoro, nezmizels už v dáli,
když vaši rozhodli se pro cizinu
ze strachu, že by zlými též se stali? 114
Bagnacavallo dobře má, když synů
již neplodí, jde Castrocaro k zkáze
a Gonio, množe rod svůj, množí vinu. 117
Das Paganů-li pojde, bude blaze,
však tolik ne, aby pak s jejich činy
jich dobrá pověst byla v rovnováze. 120
O Ugolino dei Fantolini,
tvá dobrá pověst není v nebezpečí,
když zatemněna nemůže být syny. 123
Však jdi už, Toskánče, neb touhu větší
než mluvit cítím: vyplakat své žaly,
tak sklíčily mou mysl naše řeči.“ 126
Ty duše drahé, jak jsme dál se brali,
slyšely jistě, že jdem cestou pravou,
neboť svým mlčením ji schvalovaly. 129
My osaměli cestou namáhavou,
když zazněl hlas, jenž sluchu byl, čím zraku
je blesk, jenž protne vzduch svou rýhou žhavou: 132
„Kdo najde mne, mě vraždí bez rozpaků!“
A prchal, jako když se tratí hřmění,
když znenadání zaburácí z mraků. 135
A jen co sluch náš přečkal jeho znění,
druhý zas otevřel nám hřmotu pramen,
jenž také podobal se burácení: 138

*Příklady
potrestané
závisti.*

„Já Aglauro jsem, proměněná v kámen!“
 Já přimknout chtěl se k básníku, však zpátky,
 ne kupředu krok učinil jsem zmámen. 141

Vzduch kolem zas už klidný byl a hladký,
 a on mi řek': „To tuhá otěž byla,
 jež v mysli by vám krotit měla zmatky. 144

Však vás vždy znovu k sobě přivábila
 udice odvěkého nepřítele;
 a málo platna uzd a výstrah síla. 147

Nebe vás volá, v kruzích kolem stele
 své věčné krásy, jež vám vidět dává,
 vy k zemi hledíte však zatvrzele. 150

Proto vás tepe, jenž vše rozeznává.“

„Jenž vše
 rozeznává“
 - Bůh.

ZPĚV PATNÁCTÝ

*Určení času:
jsou tři hodiny
odpoledne.*

Kolik je viditelná mezi třetí
 hodinou a dne začátkem ta sféra,
 jež pohrává si po způsobu dětí, 3
 o tolik stupňů ještě do večera
 sluneční kroky vzdáleny se zdály:
 tam večer byl a zde už půlnoc šerá. 6
 Doprostřed tváře paprsky nám plály,
 neboť tak obešli jsme horu celou,
 že na západ už jsme se ubírali, 9
 když pocítil jsem náhle záři skvělou,
 jež čelo tížila mi víc než prvá,
 a užasl jsem s myslí rozechvělou; 12
 proto jsem ruku k čelu zdvih', kde brva
 mi oko chrání, stínidlem ji čině,
 jež pilník je, když přílišný lesk trvá. 15
 Jak na zrcadle nebo na hladině
 paprsek v opačný směr stoupat zříme,
 když odráží se přesně v témže klíně, 18
 v jakém byl dopad', od kolmice přímě,
 již kámen padá, opačně se chýle,
 jak ze zkušenosti i ze škol víme, 21
 tak zasáhlo mě, zdá se, světlo bílé,
 jež přede mnou se vpředu odrazilo,
 že zrak jsem sklopil jako provinile. 24
 „Co je to, sladký otče, před čím bylo
 by marné hledat pro zrak vhodné skryše,“
 já řek', „co proti nám tak vykročilo?“ 27
 „Nediv se, že tě čeled' s nebes říše,“
 promluvil, „ještě oslepuje nyní.
 Toť posel, jenž jde člověka zvat výše. 30

*Anděl lásky
bratrské.*

	Zakrátko budeš tu jak všichni jiní blažený patřit, ne už ulekáný, jak příroda tě cítit schopna činí.“	33
	Když blíž jsme přišli, anděl požehnaný „Jen pojdte tudy!“ spěchal nám hned říci, „mírnější schody vedou s této strany.“	36
	A šli jsme výš, a hlasy zpívající <i>Beati sunt misericordes</i> zněly tam za námi a <i>Jásej, vítězící!</i>	39
	Já s Mistrem mým jsme vzhůru vycházeli, a já jda přemýšlel, jak z jeho řeči myšlenky mé by nejmíc prospěch měly,	42
	a otázal jsem se ho s velkou péčí: „Co duch ten z Romagne tím mínil tady, tím o zákazu a o uchazeči?“	45
	Proto on ke mně: „Největší své vady zná trest, a když ji kárá, divu není; chce, aby menší pláč byl pro ni všady.	48
	Že touhy nejmíc tam se rozplamení, kde společenstvím podíl zmenšuje se, ke vzdechům závist dmýchá bez prodlení.	51
	Jestliže však jen sama láska vznese toužení vaše k sféře svrchované, srdce tou bázní už se nezatrese:	54
	čím větším se kruh společníků stane, tím větší na dobrou má každý podíl a tím víc lásky v klášteře tom plane.“	57
	Já řek': „Víc klidu duše své jsem škodil, než kdybych býval zůstal oněmělý, a větší pochybnost jsem v duchu zplodil.	60
	Jak možné je, že dobro, jež se dělí, vlastníků více sebou obohatí, než kdyby lidé nečetní je měli?“	63
	A on: „Protože myšlenky tvé platí jen věcem pozemským, jež jsou tak skrovné, tmou se ti každé pravé světlo zhatí.	66

*Páté blahosla-
venství: „Blaho-
slavení...“
(Matouš 5, 7.)*

*Rozhovor o roz-
dělení pozem-
ských a nebeských
statků.*

„Dobro
nesmírné“ - Bůh.

To dobro nesmírné a nevýslovné,
jež je tam nahoře, tak spěchá k lásce
jak světlo k lesklé věci v dráze rovné. 69

A kolik žáru najde, tolik vzdá se:
Ať láska roste a vše v jedno spájí,
hodnota věčná nad ní rozrůstá se, 72

a čím víc lidí, co se rádi mají,
tím víc je dobré lásky na výsosti,
jak zrcadlo druh druhu podává ji. 75

Však nemáš-li na výkladu mém dosti,
později Beatrice touhu tvoji
i každou jinou palčivosti zproští. 78

*Dantovi
shlazeno s čela
druhé P: hřích
závisti.*

Přičiň se však, ať - jako už ty dvojí -
pět zbývajících ran se ještě zcelí,
jež tím, že člověk lítost má, se hojí.“ 81

*Třetí okruží
hory očišťcové.*

Když chtěl jsem říci: „Uklidněn jsem celý!“
najednou vidím, že jsme v jiném kruhu,
a oči zvědavé mě umlčely. 84

A vidění vtom měl jsem toho druhu,
že vytržen se octnu znenadání
v chrámě, kde více lidí spatřit mohu. 87

*Příklady
mírnosti.*

Pak na prahu jsem uzřel sladkou Paní,
jak praví mateřsky: „Můj synu milý,
jaké to vůči nám je počínání? 90

Hle, v bolu otec tvůj a já jsme byli
a hledali tě.“ Když tím řekla dosti,
vidění celé zmizelo v tu chvíli. 93

Vidím zas jinou, s onou zavlhlostí
na tvářích, jaká z bolesti se bere,
jež v člověku se zrodí z velké zlosti, 96

jak praví: „Jsi-li pánem města, které
má jméno, o něž bozi tak se přeli,
a z něhož vzešly vědy tolikeré, 99

na pažích jeho pomsti čin ten smělý,
jež objaly nám dceru, Pisistrate!“
A pán se mi zdál laskavý a vřelý 102

odpovídat v trpělivosti svaté:
 „Jak s tím, jenž zlo nám přeje, zacházeti,
 když toho, jenž nás rád má, soudu dáte?“ 105

Potom jsem lidi spatřil v hněvné změti
 kameny vraždit jinocha a rány
 pokřikem „Umuč! Umuč!“ provázeti. 108

Jej viděl jsem, jak klesá udolaný
 k zemi, kam k smrti srazila ho rána,
 však z očí činil nebesům vždy brány, 111

v tom boji prose nejvyššího Pána,
 aby přál mučitelům odpuštění,
 a hleděl tak, jak láska zjevována. 114

Když navracel se duch můj z toho snění
 k tomu, co pravdivé je před očima,
 já poznal své ne klamně poblouzení. 117

Můj Vůdce, který při tom si mne všimal
 jak člověka, jenž ze sna probírá se,
 řekl: „Což nedovedeš jít už zpříma? 120

Víc než půl míle jdeš tu se mnou zase
 tak vrávoravě zraky zkalenými
 jak ten, kdo snu či vínu poddává se.“ 123

„Otče, když nepohrdneš slovy mými,
 povím,“ já řek’, „co zjevono mi bylo,
 když nchy službu vypověděly mi.“ 126

A on: „Byť na sto masek tvář ti krylo,
 ani nejmenší pomyšlení tvoje
 přede mnou by se nikdy neztajilo. 129

Co viděls, bylo, abys srdce svoje
 neváhal vodám míru otevírat,
 jež vyvěrají z odvěkého zdroje. 132

Já netázal se jako ten, kdo zírat
 by nevidoucím okem chtěl v tu chvíli,
 kdy trup se bez ducha zdá odumírat, 135

však ptal jsem se, bych nohám tvým dal síly:
 Tak líné nutno pohnat, aby dbali
 času a bdění svého využili.“ 138

*Dante se
 probírá z vidění.*

*Bůh je zdroj
 míru: mějme
 srdce otevřené!*

Pozorně jsme se večerem dál brali,
kam oči dosáhly až, zírajíce
naproti pozdním paprskům tam z dále. 141

*Dým, v němž
činí pokání duše,
jež hřešily
hněvivostí.*

Vtom proti nám dým táh' se víc a více
a temný jako tmavá noc byl místy,
aniž kde bylo možno před ním skrýt se. 144
Ten oči vzal nám, vzal nám i vzduch čistý.

ZPĚV ŠESTNÁCTÝ

Cesta dýmem.

Ani tma pekel, ani noc, jež zeje,
 když ani jedna hvězda za oblaky
 na nebi ubohém se nezaskvěje, 3
 tak hustě nezastřela by mé zraky
 jako ten dým, jenž nás vtom přikryl celé
 a dusil nás a štípal ubožáky, 6
 že oko hledět nesneslo už déle;
 a tak můj moudrý, věrný Vůdce zase
 přistoupiv blíž mi rámě nabíd' vřele. 9
 Jak slepec za průvodem ubírá se,
 nárazu na věc takovou se bráně,
 jež zabít mohla by jej, a vést dá se, 12
 tak já se kouřem pustil odhodlaně,
 když uslyšel jsem Vůdcův příkaz tichý:
 „Hleď, abys pořád zůstal po mé straně!“ 15
 Vtom hlasy zaslech' jsem, a žádný lichý,
 jak o milost a mír se prosit zdály
 Beránka Božího, jenž snímá hříchy. 18
 Jich prosby *Agnus Dei* začínaly.
 Táž slova byla všech, týž způsob zpěvu,
 že ve svornosti všechny zaznívaly. 21
 „Co, Mistře, znamená zpěv těchto zjevů?“
 já tázal se. On: „Pravdu postihuješ.
 Ti jdouce rozvazují uzel hněvu.“ 24
 „A kdo jsi ty, jenž dým náš rozštěpuješ
 a o nás mluvíš tak, až budíš zdání,
 že dosud čas dle kalend rozdělujes?“ 27
 hlas ozval se nám v kouře setmívání.
 Rek' Mistr: „Odpověz mu, ať nám poví,
 zda tudy správně vzhůru jde se strání.“ 30

*Duše hněvivých
 vzývají Beránka
 Božího.*

Já: „Ty, jenž očišťuješ se, až nový vrátíš se zase k svému Stvořiteli, pojď se mnou a div poznáš mými slovy.“	33
„Jen až kam smím, já půjdu jsa tak smělý, promluvil, „sluch pak spolu ať nás pojí, když stále od sebe ten dým nás dělí.“	36
„S tím opásáním,“ začal jsem řeč svoji, „jež ruší smrt, já ubírám se k výši, úzkostí pekel prošed v nepokoji.	39
Má-li mě Bůh tak v milosti, že slyší mé prosby a chce dvůr mi otevřít způsobem, jenž se od všech dnešních liší, netaj, kdo byls, než přečkals boje žití, a řekni, jdu-li správně ku přechodu, ať podle slov tvých můžem dále jítí.“	42
„Já Marco slul, jsem z lombardského rodu a znal jsem svět a ctil jsem zdatnost hlavně, po níž luk napínat teď nese škodu.	45
Chceš-li jít vzhůru, ubíráš se správně, tak promluvil a dodal: „Ale žádám: ty za mne pros, až vzhůru vyjdeš slavně!“	48
A já: „Že učiním, jak chceš, já skládám ti přísahu. Však rozpaků se bojím, jež mučí mne, až do mdlob skoro padám.	51
Dřív jednoduché byly a teď dvoji pro výrok tvůj, jenž jistou skutečností mi činí to i ono, když to spojím.	54
Svět veškerý je opravdu všech ctností tak prost a pust, jak říká mi tvá zpráva, a těhoten a pokryt nepravostí.	57
Řekni mi však, co příčina je pravá, ať vidím ji a mohu jiným říci, neb zemi vinu ten, ten nebi dává.“	60
Hluboký povzdech v „Ach!“ se zhušťující vypustil dřív a potom začal: „Druhu, slepý je svět, tys z něho putující.	63
	66

*Úvaha
o příčinách
úpadku světa.*

Vy živí každou příčinu a vzpruhu hledáte v nebi, jak by jeho síla z nutnosti všechno táhla ve svém kruhu.	69
<i>Svoboda vůle.</i> Být tomu tak, vám zrušena by byla svoboda vůle; avšak správné není slast za dobrá, strast za zlá mít zas díla.	72
Z nebe je hnutí vašich rozvlnění, ne všech - však byť bych tvrdil tak v té chvíli, vám jas dán k zla a dobra rozlišení	75
a vůle svobodná, jež, zakouší-li námahu prvních bojů s nebem, k spáse vše překoná, když dobrou stravou sílí.	78
Svobodní máte větší sílu zase a lepší přirozenost, jež vám tvoří myšlenku, o niž nebe nestará se.	81
Schází-li svět dnes s pravé cesty k hoři, ve vás je důvod, tam si hled, a já ti pomohu jako zvěd, jenž v taj se noří.	84
Vychází z rukou Toho, jenž jak máti zří na ni dřív, než jest - co dívka malá, jež smíchem si i pláčem chvíli krátí,	87
prostinká duše, jenom toho znalá, že z Tvůrce blahého pud majíc k žití, aby se tomu, co ji těší, vzdala.	90
Nejdříve dobra malého chuť cítí, to pak ji ošálí, že za ním běží, nemůže-li jí Vůdce zabrániti.	93
Tu zákon má ji držet na otěži. Je třeba krále, který rozpoznává z daleka pravé město podle věží.	96
Jsou zákony - kdo však je zachovává? Nikdo, neb pastýř přežvykuje sice, rozklaných kopyt nemá však ta hlava.	99
A proto lidé, Vůdce svého zříce jen k dobru mířit, jehož jsou též chtiví, živí se jím a nežádají více.	102

„Dvě slunce“ -
papež, jakožto
vůdce duchovní,
a císař, strůjce
blaha pozem-
ského.

Severní Itálie.

- Vedení špatné tedy popud živý
k tomu je vždy, by svět už zlo jen snoval,
ne příroda, již viní soud váš křivý. 105
- Řím, který dobrým činil svět, kdys choval
dvě slunce, jimiž cestu našich poutí,
jak světské tak i Boží, osvětloval. 108
- Jednomu druhým dáno pohasnouti,
meč s berlou spjat, a takto ve spojení
jen stěží kupředu se mohou hnouti, 111
neb v jednom před druhým už strachu není.
- A nevěříš-li, povšimni si klasů -
vždyť rostlina se pozná po semeni. 114
- Kol Adiže a Pádu v dávném času
u vlády byla čest a dvorné mravy,
dříve než Bedřich vnes' tam různost hlasů. 117
- Dnes může tamtudy jít bez obavy
ten, kdo se stydí v dobré společnosti
a s lidmi čestnými čas nerad tráví. 120
- Tři starci jsou tam sic, v nichž dávné ctnosti
věk nový plísni, jim však dlouho zdá se,
že Bůh je v lepší život neuhostí; 123
- Corrado z Palazza, Gherard z Camina zase
a Guido da Castel, jenž lépe vskutku
francouzsky ‚prostý Lombard‘ nazývá se. 126
- Tak Církev římská, v sobě trpíc půtku
dvou vlád, jichž břemeno ji k zemi chýlí,
s nákladem vázne ve špíně a smutku.“ 129
- Já pravil: „Dobře soudíš, Marco milý.
Už chápu nyní, proč synové Levi
z dědictví vždycky vyloučení byli. 132
- Však o Gherardu, o němž mluvíš, neví
se u nás nic, že sám jen z pokolení
jak výčitka se novým časům jeví.“ 135
- „Co řek's, buď klam je nebo pokoušení,“
pravil, „když řeč tvá toskánskou se zdá mi,
však říkáš mi, že Gherard znám ti není. 138

Pod jiným příjmením mně není známý,
leč vzal bych je od jeho dcery Gaje.
Bůh provázej vás - dál už nejdu s vámi. 141

Viz tam ten jas, jímž tmavý dým už taje,
jak bělá se. Je třeba, abych vyšel,
než anděl přijde mne zde uhlídaje.“ 144

*Marco
Lombardo se
vrací.*

Tak vracel se, aniž mě dále slyšel.

ZPĚV SEDMNÁCTÝ

*Básníci
vycházejí
z dýmu.*

Čtenáři, vzpomeň, jestližes kdy v šedi
mlh v horách stanul, jimiž ses pak díval
nejinak, nežli krtek srstí hledí, 3

kterak, když mlha za přívalem příval
trhat se začne, kotouč slunce září
slabě tou bělí, v níž se dříve skrýval, 6

a vidět se tvé obraznosti zdaří,
jak já zřel slunce, před sebou je maje,
co na lože se kladlo už svou tváří. 9

S Mistrovým věrným krok svůj srovnáváje,
paprskům vstříc jsem z mraku vyšel smělý,
jež mrtvy spaly u nízkého kraje. 12

*Obraznost pra-
cuje nezávisle
na vnějších
dojmech.*

Ty, obraznosti, když nás let tvůj skvělý
unáší pryč, že člověk neví ani,
byť vůkol trouby tisícere zněly, 15

*Příklady
potrestaného
hněvu.*

kdo, ne-li smysly, tě tak popohání?
Žene tě světla nebeského síla,
či Ten, jenž sesílá je ze svých dlaní? 18

V mé mysli té, jež podobu svou skryla
v ptáka, jenž zpívá nejvíc v ranní době,
se stopa bezbožnosti objevila. 21

A tu můj duch tak usebrán byl v sobě,
že věci vnější vůbec nedozíral,
jež by byl vnímal tehdy. V celé zlobě 24

se do výše mé fantasmie vtíral
kdoš, kdo ukřižován pohrdavý
a divoký; a takový tam zmíral. 27

Tam Asver s chotí Esther, plný slávy,
a byl tam Mardocheus, plný ctnosti,
jenž v slovech se i skutcích řídil právy. 30

A potom, když ten výtvar obraznosti
sám sebou prask', jak bublina to dělá,
když vody, jež ji tvoří, nemá dosti, 33

v mém vidění se dívka odrážela
nařikající s pláčem: „Pro hněv vzdáti,
ó královno, proč nicotě ses chtěla? 36

Smrt vzalas, Lavinii nechtic dáti.
Teď ztratilas mne a já zbyla sirá,
dřív ztráty tvé než cizí želíc, máti.“ 39

Jak sen se trhá, pod víčka když zšira
nový jas vniká jakby s náhlým křikem
a roztržen se chvěje, než vše zmírá, 42

tak vidění mé skleslo okamžikem,
jak světlo dotklo se mi obličejce,
o mnoho větší, než jak u nás zvykem. 45

Já ohlédl se, kde jsem poznat chtěje,
když hlas nám „Zde se vystupuje!“ pravil,
od jiné myšlenky mne odváděje, 48

a tak mou vůli chtěním rozežhavl,
uvidět toho, jenž tak mluvil zdáli,
že splněním jen by ji touhy zbavil. 51

Jak před sluncem, jež přemírou tvář halí
a všechnu schopnost pohledu nám vstřebe,
tak pohledy mé tady selhávaly. 54

„Toť Boží duch, jenž bez prošení s nebe
vzhůru jít příkaz dává naší mdlobě
a vlastním světlem ukryvá sám sebe. 57

Tak činí nám, jak člověk činí sobě:
Kdo vidí potřebu a na prošení
čeká, už odepřít se chystá v zlobě. 60

Podle té výzvy krok náš ať se změní:
snažme se stoupat dřív, než noc se schýlí,
pak možné bude to až v rozednění!“ 63

Tak řekl Vůdce, a už obrátili
jsme krok svůj k blízkým schodům spěšně dosti.
Jakmile jsme na stupni prvním byli, 66

já ucítil, jak křídla mohutnosti
se hnuvše ve tvář vála mi: „*Beati
pacifici*, již hněvu zlého prosti!“ 69

*Zářící anděl
míru je zve, aby
vystoupili na
schody do čtv-
rtého okruží.*

*„Blahoslavení
pokojní...“ -
opět jedno
z blahoslavenství
Evangelia
(Matouš 5, 9.),
opět jedno P
s Dantova čela
shlazeno.*

*Čtvrté okružít,
v němž se činí
pokání za lenost
a líknavost
duchovní.*

*Rozjímání
o lásce.*

- A tak už vysoko poslední zlatý
paprsek vzlétl, po němž noc se sklání,
že hvězdy vzcházely tmou rozepjaty. 72
- „O moci má, co do úzkých tě vhání?“
já říkal jsem si, neboť nyní spíše
v nohou jsem cítil sil svých ubývání. 75
- My octli jsme se tam, kde schody výše
už nevystupují, a tam jsme tkvěli
jak loď, jež k břehu přirazila tiše. 78
- Já posečkal, zda bychom nezvěděli
cos o tom okruhu a jeho dění,
pak Mistra zeptat se byl jsem tak smělý: 81
- „Můj sladký Otče, jakých provinění
hříšník se tady v tomto kruhu zhostí?
Stojí-li nohy, hovor mdlý ať není.“ 84
- On: „Láska k dobru, líná v povinnosti,
zde napravuje se a popohání
se veslo též, ne pohotové dosti. 87
- Pochopit lépe máš-li však to přání,
obrat svou mysl ke mně, aby cena
nějaká vzešla z toho prodlévání. 90
- Stvořitel ani tvor bez lásky nemá
života v sobě, jak víš, synu milý,
jež je buď duchovní či přirozená. 93
- Bez bludu láska přirozená, mýlí
se druhá ale, špatný předmět má-li
a příliš málo nebo mnoho síly. 96
- Dokud jen v prvých dobrech cíl má stálý
a v druhých sama určí míru všeho,
k rozkoši špatné nic ji neošálí. 99
- Ale když pak si hledět začne zlého,
či dobra méně, než by měla, dbává,
užívá tvora proti Tvůrci jeho. 102
- Tak chápeš teď, že láska nepřestává
semenem každé ctnosti ve vás býti
i činů trestuhodných podle práva. 105

- Že láska nemůže však odvrátiti
 od vlastní bytosti svou žádnou vlohu,
 před sebezáštím vše se jisto cítí. 108
- A že si stěží představiti mohu
 bytost, jež stranou Prabytosti stojí,
 každý cit prost je všeho záští k Bohu. 111
- Zbývá, když správně soudím dělbu svoji,
 že bližního je zlo, jež miluje se,
 a že tak ve vás vzniká láska trojí. 114
- Ten doufá, že se k cti a k slávě vznese,
 když soused klesne níž, a proto žízni
 po tom, až s místa na výšinách hne se. 117
- Ten pozbyt moci, slávy, cti a přízní
 má strach, když jiný strh' ty věci na se,
 a v opak doufá tak, že ho to trýzní. 120
- A jiný křivdou rozezlen tak zdá se,
 že myslí na pomstu a na úklady,
 a tím pak s bližním svým zle smýšlí zase. 123
- Pro tuto trojí lásku vespod tady
 se pláče; s druhou seznámit teď chci tě,
 jež k dobru běží zvrácenými řády. 126
- Každý své dobro chápe neurčitě,
 v němž duch by nalez' klid, a po něm prahne
 a k němu dospět chce, v něm cíl svůj cítě. 129
- Když láska liknavě vás k tomu táhne
 je zřít či získat, tato římsa celá,
 chtíc lítost vzbuditi, též k mukám sáhne. 132
- A dobro je, jež šťastným neudělá;
 není to štěstí, dobra bytnost pravá,
 kořen i plod, jichž duše zakoušela. 135
- Láska, jež příliš se mu odevzdává,
 nad námi v kruzích třech se kaje v pláči,
 však čím svou trojakost nám poznat dává,
 o tom ti smlčím, sám to hleděj radši. 138

*Každý člověk
 neuvědoměle
 touží po dobru,
 po Bohu.*

*Ve třech okru-
 žích, v nichž se
 odpykává lakom-
 ství, obžerství
 a smilstvo.*

ZPĚV OSMNÁCTÝ

*Vergilius se
odmlčí ve svém
výkladu.*

Učinil konec s úvahami svými
vznešený učitel a pohléd' s přízní
mně do tváře, zda spokojen jsem s nimi. 3

Však já, jenž bodán ještě novou žízní,
navenek mlčím, v duchu řka: „Snad není
mu vhod mé vyptávání, snad ho trýzní.“ 6

Však otec pravdivý, jenž všim' si chtění,
jež neodkryto po tváři mé kmitá,
mě tím, že mluvil, pohnal k promluvení. 9

*Dante prosí,
aby pokračoval.*

Rekl jsem: „Mistrě, vidění mi svítá
světlem svým tak, že jasné jsou mi zprávy,
které mi tvoje rozprávění skýtá. 12

Prosím tě proto, otče přelaskavý,
lásku mi zjev, v níž počátek své pouti
má dobrý čin i opak jeho pravý.“ 15

*Vergilius vykládá
dále o podstatě
lásky a o svo-
bodné vůli.*

„Pospěš jen,“ pravil, „bystře prohlédnouti
svým rozumem, a zjevným se ti stane
blud slepců, kteří chtějí vůdci slouti. 18

Duch, který stvořen tak, že rychle vzplane,
je za vším, co se líbí, hotov jíti,
přemoha skutkem zalíbení plané. 21

Moc poznávací z pravdivého bytí
si ve vás utváří představu svoji
a potom ducha touhou po ní vznítí. 24

Když duch tak vznícen k představě své stojí,
to láska je, to přirozenost pravá,
jež zálibou se znova s vámi pojí. 27

*To jest do sféry
ohně, která je
podle Danta
nad zemským
ovzduším.*

Pak jako oheň vzhůru k výši vstává
povahou svou, již nutnost stoupat dána
tam, kde v své látce déle setrvává, 30

tak také duch náš, touhou rychle vzplana,
 v tomto svém neklidu se neustálí,
 až rozradostní ho věc milovaná. 33
 Teď můžeš vidět už, jak pravda halí
 tvář svou těm lidem, kteří tvrdit chtějí,
 že každá láska v sobě hodna chvály, 36
 snad proto, že se dobrou látkou její
 vždy zdá - však pečeť vždycky dobrá není,
 i když je dobrý vosk, jenž obsáhne ji.“ 39
 „Tvá slova a mé bystré pochopení,
 já na to řek’, „mi lásku vyjevily,
 však na mých pochybách to málo mění, 42
 neboť když láska zvenčí se k nám chýlí
 a duše nejde krokem pravé míry,
 zásluhy na tom nemá, jak jde k cíli.“ 45
 A ke mně on: „Co zří tu rozum čirý,
 mohu ti říci; více poví tobě
 však Beatrice - je to věcí víry. 48
 Ta forma podstatná, jež sama v sobě
 od látky různá k ní se připojila,
 mohutnost obsahuje vlastní sobě, 51
 již nelze poznat, než se chopí díla,
 a jež se teprv účinkem svým jeví,
 jak zelení se jeví rostlin síla. 54
 Proto, jak poznal prvé známé jevy
 a odkud náklonnosti jsou mu dány
 k žádoucím věcem prvním, člověk neví; 57
 ty tak vás pudí, jak jsou včely hnány
 dělati med, a proto prvé chtění
 si nezaslouží chvály ani hany. 60
 By s ní se dala jiná v souzvučení,
 vám vrozena je mohutnost, jež radí
 a sedět na prahu má přivolení. 63
 Ta původ je a příčina hned z mládí,
 z níž získáváte zásluhy tak snadno,
 jak láska dobrá nebo zlá vás svádí. 66

*O věcech víry
 může mluvíti
 jen Beatrice.*

Ti, kteří v hloubání svém šli až na dno,
 svobodu vrozenou tu pochopili,
 a že je světu mravnost nechat radno. 69
 Proto, byť z nebytnosti vyrazily
 ty lásky, které ve vás planou nyní,
 jest podržet je věcí naší síly. 72
 Vznešenou mocí Beatrice míní
 svobodnou vůli; toho pomni zase,
 jestliže o tom někdy se ti zmíní.“ 75
 Luna, jež k půlnoci až zpozdlila se,
 pro naše zraky hvězdy zvolna vpíjí
 podobna okovu, jenž hoří v jase, 78
 a proti nebi po té dráze mívá,
 již slunce jde, když Říman kotouč jeho
 zří mezi Korsikou a Sardinii. 81
 A stín ten, pro nějž více, vznešeného,
 než město mantovské zní Pietola,
 složil už břímě nakládání mého. 84
 Tu já, jenž zřetelný a jasný zhola
 výklad jsem přijal podle svého přání,
 stál jsem jak člověk, ježž ospalost zdolá. 87
 Ale tu ospalost mi znenadání
 vzal zástup lidí, co šli v našich krocích
 a k nám se obraceli po té stráni. 90
 Co na svých březích vídal vprostřed nocí
 Asóp a Ismen, když tam vzývávaly
 zástupy Thébských Bakcha v jeho moci, 93
 tak davy viděl jsem, jak k nám se valí
 blíž a blíž kruhem, kde je vůle bdělá
 a láska spravedlivá k spěchu hnaly. 96
 Hned u nás octla se ta vřava celá
 a v běhu nás dav stínů skoro mívá,
 když s pláčem zvolají dva z jejich čela: 99
 „Jak spěchá do hor, hleďte na Marii!
 A Caesar, Ilerdu podrobit chtěje,
 než do Španěl táh', obleh' Marsilii!“ 102

*Duše lenivých,
 tryskem se
 ženoucí tímto
 okružím.*

*Vergilius se táže
duší na cestu.*

- „Dál každý spěchej, času neztrácej
pro málo lásky,“ volali zas jiní,
„ať pílí v dobrém milost se zas skvěje!“ 105
- „O lidé, v nichž horlivost prudká nyní
snad za vlažnost a liknavost, již dříve
v dobrém jste jevívali, zadost činí, 108
ten, jenž je živ (to nejsou řeči lživé),
chce vzhůru jít, až slunce svitne znova:
Nuž povězte, kde otvor v stěně křivé.“ 111
- Taková byla mého Vůdce slova.
„Pojď za námi,“ řek’ jeden z oněch stínů,
„a přijdeš tam, kde otvor ochoz chová. 114
Tak spěcháme, že ani na vteřinu
nemůžem stanout; buď nám odpuštěna
ta nevlídnost, vždyť nemáme v ní vinu. 117
- Já ve Veroně u svatého Zena
opatem tehdy byl, kdy dobrým králem
byl Rudovous, jímž Milán dosud sténá. 120
- Ten jednou nohou v hrobě už je málem,
jenž pro klášter a pro skutek svůj zrádný,
který v něm spáchal, plakat bude žalem, 123
když syna svého, jenž je tělem vadný
a duchem ještě víc a zle se zrodil,
postavil tam, kde stát měl pastýř řádný.“ 126
- Nevím, zda zmlk’ či mluvil dál, jak chodil,
neboť tak zatím spěchali už dále;
to však byl ze všech jeho slov můj podíl. 129
- A ten, jenž nápomocen byl mi stále,
„Obrať se,“ řekl, „mají nás teď minout
dva, kteří lenost hryžou vytrvale.“ 132
- Za všemi vzadu říkali: „Dřív zhynout
lid musil, jemuž rozstouplo se moře,
než dědice své Jordán mohl přijmout. 135
- A ten zas, který snášet nechtěl hoře
se synem Anchisovým do skonání,
zapadl v život neslavný se noře.“ 138

Když od nás byly vzdáleny, že ani
vidět už nemohl jsem ony stíny,
v mysl mou vešlo nové zadumání,
z něhož se zrodil mnohý nápad jiný,
a tak se všechno mátlo v pomíšení,
až zastřely mi oči mlhoviny
a v sen se změnilo mé přemýšlení.

141

144

Dante usná.

ZPĚV DEVATENÁCTÝ

*Druhý sen
Dantiův
v Očistci.
Je asi
½ 5 zrána.*

V té hodině, ve které tepló denní měsíční chlad už déle neohřívá	3
a Zem či Saturn zvětší ochlazení,	
kdy věstec k Větší Štěstěně se dívá,	
z východu před úsvitem stoupající	
po cestě, kde se pak už rozednívá,	6
já ve snu uzřel babu koktající;	
šilhala, hnáty její křivé byly.	
a ruce chromé, žlutá barva v líci.	9
Hleděl jsem na ni; a jak slunce sílí	
studené údy, jež noc obtěžkává,	
pohled můj křísil její jazyk čilý,	12
potom ji v krátké chvíli narovnával	
a pleti tváře povadlé i těla,	
tak jak si láska žádá, barvu dával.	15
A když už jazyk rozvázaný měla,	
pozornost nemohl jsem jen tak zkrátka	
odtrhnout od toho, co potom pěla.	18
„Já Siréna,“ tak zpívala, „jsem sladká,	
jež plavcům nedám správně mořem plouti:	
tak slastná sluchu je mých písni látka.	21
Já Ulixa jsem zpěvem svedla z pouti,	
a koho u mne zdrží zvyku síla,	
ode mne nemůže se odtrhnouti.“	24
Ještě než její ústa domluvila,	
jiná tu byla žena znenadání,	
svatá a hbitá, by ji zahanbila.	27
„Ó Vergilie, kdo ta je?“ vtom paní	
zvolala drsně, a on při pohledu	
jejím blíž kráčel a sám hleděl na ni.	30

*Vergilius
probouzí Danta
a jdou pak spolu
směrem
k západu.*

*Anděl dobré
horlivosti jim
ukáže cestu a
shladí Dantovi
další P s čela.*

*„Blahoslavení
lkající...“ -
druhé blahosla-
venství
(Matouš 5, 4).*

*„Král věčnosti“ -
Báň.*

- Popadla druhou, odkryla ji zředu,
šat roztrhla jí, břich mi ukázala -
ten probudil mě puchem jako z vředu. 39
- Já prohlédl. „Už třikrát tě zvala
má ústa,“ Vergil řek’, „vstaň, pojďme čile
hledat, kde skála projít by ti dala.“ 36
- Tak povstal jsem a jasným dnem té chvíle
okruží svaté hory už se skvělo,
že kráčeli jsme s novým sluncem v týle. 39
- Kráčeje za ním, nesl jsem své čelo
jak ten, ježž myšlenky tak obtěžkají,
až mostu půloblouk mu tvoří tělo, 42
- když zaslechl jsem: „Zde se průchod tají,
pojdte!“ hlas lahodný a nenadálý,
jak neslychá se v smrtelníků kraji. 45
- S peruťmi rozpjatými, jež se zdály
jak labutí, nám ten, jenž mluvil právě,
ukázal středem dvou stěn tvrdé skály. 48
- Pak křídly hnul a mával nám až k hlavě
řka, že jsou blahoslaveni, kdož lkají,
ti jednou potěšeni budou v slávě. 51
- „Proč oči tvé se k zemi upírají?“
začal můj Vůdce ke mně hovořiti,
když výš než anděl šli jsme po skal kraji. 54
- A já: „Mně s nejistotou dává jíti
vidění nové, jež mi nejde z hlavy,
já myšlenky té nemohu se zbýti.“ 57
- „Zřels čarodějnicí,“ mně Mistr praví,
„pro kterou jenom nad námi zde lká se?
Zřels, jak ji člověk práva v sobě zbaví? 60
- To stačíž ti - v zem paty vrážej zase,
zrak obrať na vnařidlo, kterým točí
král věčnosti velkými kruhy v jase.“ 63
- Jak sokol, jenž dřív k nohám upře oči,
pak na zavolání svá křídla vzpíná,
a kam ho táhne žravost, hned se stočí, 66

V pátém okruží,
kde se činí
pokání za
lakomství.

- tak já - a tam, kde v skále rozsedlina
zeje pro ty, kdo stoupají, já vzhůru
došel až tam, kde kruh zas horu spíná. 69
- Když jsem se takto octl v pátém kruhu,
lidi jsem v pláči spatřil, kteří těly
tam poklesali, k zemi tvář, druh k druhu. 72
- „*Adhaesit pavimento anima*,“ měli
povzdech vždy na rtech, jenž se sotva slyší,
že slovům těm jsme stěží rozuměli. 75
- „O vyvolenci, kterým muky tiší
i naděje i spravedlnost Páně,
směr povězte nám, kudy jde se k výši.“ 78
- „Když ležet nemusíte a s té pláně
rychleji cestu naléztí si smíte,
pravice své vždy mějte k vnější straně.“ 81
- Tak básník řek', tak odpovědi hbité
nám dostalo se dříve, než se nadál,
však já v ní tušil jiné věci skryté. 84
- Když pána svého zrakem pak jsem žádal,
dal souhlas gestem ruky přívětivé
s tím, po čem touhu do očí jsem vkládal. 87
- Pak vést si moha po své vůli chtivé,
k stínu jsem přistoupil, jenž promlouvaje
na sebe už mne upozornil dříve, 90
- a řek': „O duchu, v kterém pláčem zraje
to, bez čeho se nelze vrátit k Bohu,
k užitku také mně ať péče tvá je. 93
- Pověz mi, kdo jsi a proč na oblohu
zde zády obracíte se, ať zase
přinéstí vzkaz tvůj mezi živé mohu.“ 96
- A on: „Zvíš, proč nám nebe hřbety k spáse
obrací výš, však dřív než trestu dary
věz, že *Successor Petri* já byl v čase. 99
- Dolinou mezi Siestri a Chiavari
půvabná říčka níž a níže běží,
z níž hlavní jméno své má rod můj starý. 102

Než minul měsíc, poznal jsem, jak stěží
uchránit lze plášť velký pošpinění;
srovnáno s mým vše lehké je jak peří. 105
Ach, pozdní bylo moje obrácení.
Sotva jsem zvolen byl pastýřem Říma,
já poznával, že život náš nic není, 108
že pokoj pro srdce a cesta přímá
k nebesům není v světě přeubohém.
Teď láskou k nebi duše má se vznímá. 111
Až potud bídná byla jsem a s Bohem
rozešlá duše, lakotou svou chorá;
teď za to pykám v tomto žití strohém. 114
Zde vidíš lakotu, co činí z tvora,
v pokání duši, jež se obrátily,
že trestů hořčejších snad nemá hora. 117
Jak oči naše k výši nemířily,
k pozemským statkům stále obráceny,
tak zde je spravedlnost k zemi chýlí. 120

- Jak lakotou dřív byly uhašeny
 v nás pudy dobra, čímž se činnost hatí,
 tak spravedlnost má nás ujařmeny, 123
 když na rukou i nohou jsme zde spjati,
 a tak, jak dlouho bude Boží přání,
 nehybně budem tady přebývati.“ 126
- Já poklekl si k tomu rozmlouvání,
 však jen co počal jsem a do vědomí
 mu vstoupilo, že tak mě úcta sklání, 129
 „Proč,“ řekl, „shýbl ses tak jako chromý?“
 A já: „Na vaše důstojenství patře,
 výčítku pocítil jsem ve svědomí.“ 132
- „Vzpřim nohy,“ rozkázal, „a povstaň, bratře!
 Já s tebou spoluslužebník jsem pravý,
 i s ostatními téže moci patře. 135
- Jestliže svatý Písma hlas, jenž praví
Neque nubent, sis dobře v paměť vpravil,
 pochopíš tyto úvahy mé hlavy. 138
- Jdi, nechci, abys déle se tu bavit,
 meškání tvoje pláč mi těžkým činí,
 jímž vedu k zralosti to, co jsi pravil. 141
- Neteř Alagiu na světě mám nyní,
 ze sebe dobrou, jestli naše plémě
 mravy jí příkladem zlým nepošpiní. 144
- Ta jediná tam ještě zná se ke mně.“

„Nebudou se
 ženiti“
 (Matouš 22, 30).
 Smrtí přestává
 duchovní man-
 želství papeže
 s Církví.

ZPĚV DVACÁTÝ

*Básníci
pokračují
v cestě.*

Zle s vůlí lepší potýká se vůle.

Tak z vody přes vůli svou jemu k vůli
vytáh' jsem houbu napitou jen z půle.

Já i můj Vůdce dále jsme se hnuli
volnými místy stále podle skály
jak ten, kdo u zdi k cimbuří se tulí.

Lidé, jimž kapka po kapce se valí
z očí ven zlo, jež světem celým zmítá,
na druhý kraj ven příliš uhýbali.

*Vlčice
lítá - lakota.*

Buď zlořečena, vlčice ty lítá,
jež lupu více máš než šelmy jiné
pro hlad svůj, jímž jsi pravý nenasyta!

Ó nebe, které vlastností tou slyne,
že kroužíc věci světa měníš stále,
kdy přijde ten, jenž způsobí, že zhyne?

Jdem krokem pomalým a skoupým stále,
zatím co stínů všímám si, jež lkavě
naříkat slyšeli jsme neustále.

*Matka Boží
vzývána jako
příklad
chudoby.*

„Maria sladká,“ volat usedavě
zaslech' jsem kohosi tak přeupřímně,
jak žena činívá, když rodí právě,
a dál: „Tak chudá bylas, jak to zříme
i na útulku onom jasně dosti,
v kterém jsi složila své svaté břímě.“

A pak: „Ó dobrý Fabricie, s ctností
raději chudobu tvá duše chtěla,
než velké bohatství mít s nepravostí!“

Ta slova mi tak přelahodně zněla,
že popošel jsem ducha poznat chtěje,
od něhož zdálo se, že přicházela.

Vzpomněl pak Mikuláše dobrodře, jenž dívky kdys tak štědře obdaroval, k čestnosti takto vést je zamýšleje.	33
„Duše, jež promlouváš tak dobrá slova, pověz, kdo bylas,“ řek' jsem, „a proč je ti samotné tuto chválu obnovovat?“	36
Bez odměny to slovo nebude ti, navrátím-li se dokonat v své době krátkou pouť života, jenž k cíli letí.“	39
A on: „To povím ti, ne že bych sobě tamodtud žádal slova pomocného, však že tak milost před smrtí plá v tobě.	42
Já kořen byl jsem toho stromu zlého, jenž zastiňuje křesťanský svět celý, že zřídka dobrý plod se sklídí z něho.	45
Však Lille, Douai a Bruggy kdyby směly, nástrojem pomsty brzo by se staly, jak toho prosívám, jenž všemu velí.	48
Mně v čase jméno Hugo Capet dali, Ludvíci s Filipy jen z rodu mého, jak Francií teď vládnou, původ vzali.	51
Já byl jsem syn řezníka pařížského. Když vyhnuli všichni dávní králi, krom toho kutnou šedou oděného,	54
otěže království se ocítaly v mých rukou s mocí, již jsem získal hravě, a přátelé tak ke mně dotírali,	57
že dostalo se syna mého hlavě koruny siré; z něho kosti králů těch vzešly potom posvěcené k slávě.	60
Když ještě velké věno Provençalů nevzalo stud mé krvi, málo stála v ceně, příčinou nebyla však žalů.	63
Tam násilím a lží se započala lupičství její, a pak za pokání Ponthieu, Gascogne a Normandii vzala.	66

Vtrh? Karel do Vlach, a pak za pokání dal Konradina stít; pak úklad stroje Tomáše do nebe zpět poslal, za pokání.	69
Čas vidím, od dneška ne dlouho to je, kdy jiný Karel táhne od Francie, aby líp sebe poznat dal i svoje.	72
Sám táhne, kromě kopí bezbranný je, jímž Jidáš zápasil, a tak jím sráží, že pukne od toho břich Florencie.	75
Hřích s hanbou získán, ne zem, po níž baží, a zisk tím větší je a tím víc škodí, čím lehčeji si této škody váží.	78
Jiného, který zajat vyšel z lodi, dceru zřím prodávat tak právě zcela, jak otrokyně korsár na trh vodí.	81
Ó lakoto, co ještě víc bys chtěla, když krev mou vtáhlas do otroctví svého, že nic jí není do vlastního těla?	84
Jak vrch zla příštího i minulého vidím, jak lilie jde do Alagne, zřím v náměstku svém Krista zjímaného.	87
Vidím ho znova v posměchu a v haně, vidím žluč s octem, vidím lotry živé po druhé zabíjet jej odhodlaně.	90
Vidím, jak nový Pilát jako dříve krutý a bez výroku ke svatyni nestoudně řídí plachty žádostivé.	93
Ó Pane můj, kdy dojdu dobrodiní, že pomstu spatřím, která skryta temně v tajemství Tvém Tvůj hněv tak sladkým činí?	96
Co řek' jsem o jediné z žen, v níž sémé Duch Svatý vložil, a co způsobilo, že o výklad ty obrátil ses ke mně, určeno vždy tak našim prosbám bylo, pokud den trvá; ale když se stmívá, je čas, by opačně se zase hovořilo.	99
	102

*Hugo Capet se
obrací k Bohu.*

O Panně Marii,

Skutky
Apoštolů 5, 1.
2. kniha
Makabejská 3,
7 a d.
Vergilius,
Aeneis, III, 49
a d.

„Sláva na
výsostech Bohu“
- chvalozpěv
andělů při
Narození Páně.

- Pak za příklad nám Pygmalion bývá,
jenž do zrádců kles', otcovrahů třídy,
když po zlatě jej zmohla žádost chtivá. 105
- Vzpomenem trýzně lakotného Midy,
jež z jeho prosby vzešla v krátkém čase,
pro niž svět smích si tropí z jeho bídy. 108
- Pak na Achama pošetilce zase,
jejž za to, že tak po kořisti toužil,
Josuův hněv až dosud hrýzti zdá se. 111
- Víme, že Safira se s mužem souží
a že byl Heliodor sražen v bláto,
že Polynestor kolem hory krouží 114
v hanbě, že zabil Polydora. Nato
nakonec ještě se tu volá: Crasse,
řekni, jenž víš to, kterak chutná zlato! 117
- Ten mluví nahlas a ten šeptá zase,
jaký cit právě pohání nás k řeči
hned mocnějším a hned zas tišším hlasem. 120
- Proto jsem při své denní blahořeči
samoten nebyl, že však zde v té chvíli
mocněji nepozdvih' se pokřik něčí.“ 123
- My od něho už dále vykročili
a cesty dostali už tolik za svá záda,
kolik jsme na to měli oba síly, 126
když pocítil jsem jako věc, jež padá,
horu se třást, až kostmi pronikala
mi zimnice, jež provází smrt ráda. 129
- Tak na Delu se země nezmítala,
než Latona tam hnízdo zrobila si,
kde dvěma očím nebes život dala. 132
- Odevšad s křikem ozvaly se hlasy,
že rád jsem slyšel slova Vůdce svého:
„Neboj se, neboť jdeme cestou spásy!“ 135
- Všichni *Gloria in excelsis Deo*
říkali, jak jsem blíž moh' rozuměti,
pokud jsem chápal smysl křiku všeho. 138

*Básníci
pokračují
v cestě.*

My v chůzi musili se pozdržeti
jak pastýři, když prvně uslyšeli
ten zpěv, až zmlk' a vrch se přestal chvěti. 141

Dál jsme se svatou cestou rozcházeli
a po stínech, z nichž každý k zemi padna
jak dříve plakal, jsme se ohlíželi. 144

Takový rozbroj nevědomost žádná
s vědychtivostí ve mně nevznítala,
není-li paměť má v té věci zrádná, 147

jak velká chtivost tenkrát ve mně byla,
aniž jsem pro spěch odvažoval ptát se,
a vlastní neznalost nic nezjevila - 150

tak dál jsem musil v zamyšlení brát se.

ZPĚV DVACÁTÝ PRVÝ

*Rozhovor
Ježíšův se
Samaritánkou
u studně Jako-
bovy (Jan 4,
7-26).*

Vrozená žízeň, jež se neuhasí
jinak než vodou, jíž si s touhou vroucí
Samaritánka vyprosila spásy, 3
mučila mne, však chtivost neslábnoucí
hnala mě za Vůdcem zlou cestou výše, 6
msta spravedlivá budila můj soucit.

*Ježíš se zjevil
dvěma učední-
kům jdoucím do
Emauz (Lukáš
24, 13 a d.).*

A ejhle, tak, jak o tom Lukáš píše,
že Kristus zjevil se pocestným dvěma,
jeskyni hrobovou opustiv tise, 9
stín při nás šel jak ten, kdo naspěch nemá,
a hleděl na ležící nezřen námi,
až otevřel pak ústa dosud němá 12

a řek': „Mír Boží, bratři moji, s vámi!“
My obrátili se a Vergil jemu
učinil na pozdrav ten pohyb známý 15
a promluvil: „Kéž v blaženém tom sněmu
pravdivý soud tě zbaví každé strážně,
jenž určil mne k vyhnanství odvěkému.“ 18

„Jak,“ zeptal se, a šli jsme při tom rázně,
„když stíny jste, jimž místa v ráji není,
kdo po schodech vás ved' sem prost vší bázně?“ 21

*Znamení - tři P
na čele
Dantově.*

A Mistr můj: „Jen pohleď na znamení,
jež anděl vtiskl mu, a věc ti bude jistá,
že s dobrými má dojít oblažení. 24

Ale že ta, jež přede, Lachesis ta
chomáče jemu ještě nedopředla,
jejž Klotho pro každého pilně chystá, 27
když vzhůru sem se jeho duše zvedla,
tvá i má sestra, přijít sama zhola
nemohla, aby jako my vše zhlédla. 30

*Příčina, proč se
hora zatřásla.*

*„Dveřník“ -
anděl s klíči.*

- Proto já z hlubin pekelných sem zdola
vytržen byl, a vésti mi ho dali,
pokud až může postačit má škola. 33
- Však víš-li, rci, proč záchvěv nenadálý
vrcholem šel a proč se všichni zdlouha
až k jeho vlhkým patám křičet zdáli?“ 36
- Otázkou jeho byla tak má touha
do ucha trefena, že umenšila
mi žhavou žízeň naděje už pouhá. 39
- On začal: „Není nic, co necítila
by v řádu této hory kázeň svatá,
a není věc, jež mimo zvyk by byla. 42
- K proměně každé možnost je tu vzata:
zde pohnutkou jen ta věc může býti,
jež z nebe je a k nebi zase chvátá. 45
- Děšť ani rosa, sních či krupobití,
též jinovatka a mráz všelijaký
nemohou nad tři krátké stupně jíti. 48
- Nejsou tu husté ani řídké mraky,
blýskání ani dcera Thaumantova,
jež často mění sídlo nad oblaky. 51
- Nad stupně tři, jež připomínám znova,
nikdy se výpar suchý nepovznese,
ty stupně, jež jsou podnož dveřníková. 54
- Snad níž se málo nebo mnoho třese,
však od větru, jenž v zemi ukřívá se,
a nevím jak, zde nikdy nepohne se. 57
- Zde třese se, když za čistou už má se
některá duše, takže bez prodlení
jde vzhůru, a ten křik pak rozléhá se. 60
- Důkazem čistoty je už to chtění,
jež duši popadne, že v rozplesání
svobodna povstává a místo mění. 63
- I dříve chce; však vůle jí v tom brání,
již Božská spravedlnost proti chuti,
jak byla k hříchu, k mukám zase sklání. 66

- A já, jenž byl v tom bolu bez pohnutí,
teď po více než po staletích pěti
pocítil k lepším prahům procitnutí. 69
- Proto jsi cítil zem se tolik chvěti
a slyšel horou chvalozpěvy duchů,
jimž Pán zde nedej dlouho otálet!“ 72
- Tak řek'. Že však, čím déle ústa v suchu,
tím větší slast je čistý doušek pítí,
nepovím, jak to slastné bylo sluchu. 75
- A Vůdce můj: „Teď vidím na té síti,
jak chytá vás a jak z ní uniká se,
co ve vás děs a co zas radost nítí. 78
- Teď, kdo jsi býval, zvědět přej mi zase,
a proč jsi tady ležel věky celé,
jasně mi budiž zjeveno tvým hlasem.“ 81
- „V dobách, kdy dobrý Titus pomstil skvěle
s pomocí Krále Nejvyššího rány,
z nichž krev, již prodal Jidáš, tekla vřele,
se jménem,“ pověděl duch dotázaný,
„jež nejvíc trvá, nejvíc pocty dává,
slavný jsem žil, však víře nepoddaný. 84
- A hlasem sladkým tak mi vzrostla sláva,
že z Tolósy jsem octl se až v Římě,
kdy myrtou věnčen byl jsem podle práva. 90
- „Staius dosud lidé říkají mně,
zpěv skládal na Théby, pak na Achilla,
však nedonosil jsem své druhé břímě. 93
- Semenem žáru mého jiskra byla
Božského plamene, jež tak mě hřála,
jak víc než tisíc jiných ozářila. 96
- O Aeneidě mluvím, jež se stala
chůvou i matkou slova mého kráse;
bez ní bych nebyl ani drachma malá. 99
- A abych býval na světě žil v čase,
kdy Vergil žil, rok nad povinnost znova,
než z vyhnanství bych vyšel, vzal bych na se.“ 102

Když Vergilius zaslechl ta slova,
 mlčící tváří „Mlčet!“ řek' mi v taji;
 někdy však vůle ne dost síly chová, 105
 neb smích i pláč tak blízko k vášni mají,
 z které nám ten i onen vytryskuje,
 že v nejpravdivějších míň vůle dbají. 108
 Já usmál se jak ten, kdo pikle kuje.
 Stín zmlk' a zůstal mi pohledem tkvěti
 v očích, kde duch se nejvíc projevuje. 111
 „Ten podnik veliký kéž zdaří se ti!“
 tak pravil mi. „Však proč smích ukrývaný,
 jak se mi zdá, ti přes obličej letí?“ 114
 Nyní jsem lapen s té i oné strany,
 z nichž jedna mlčet, druhá mluvit velí.
 I povzdechnu si; ale bez vši hany 117
 Mistr mě povzbuzuje: „Jen buď smělý,
 nemusíš před ním na pozoru mít se,
 však pověz mu, oč má tak zájem vřelý!“ 120
 Já: „Dost ses, duchu dávný, divil sice
 úsměvu, který kolem rtů mi splýval,
 teď ale podivíš se ještě více: 123
 Ten, jenž mě vede, abych výš se díval,
 toť Vergilius, od něhož ti síla
 přišla, žes o lidech i bozích zpíval. 126
 Snad nevěříš, že příčina to byla
 úsměvu mého? Neměl důvod jiný:
 jen řeč tvá o něm, věř, jej způsobila.“ 129
 Skloniv se k nohám Mistrovým chtěl činy
 projevit úctu. „Bratře,“ ten řek' vřele,
 „nečiň tak, neboť oba jsme jen stíny.“ 132
 Tu povstal hned: „Jak miluji tě cele,
 můžeš teď seznat z činů mých, když vratkou
 nicotu naši pouštím se zřetele, 135
 jednaje se stíny jak s pevnou látkou.“

*Dante dává
 Statiovi poznati
 Vergilia.*

ZPĚV DVACÁTÝ DRUHÝ

*Dantovi opět
shlazeno s čela
jedno P.*

*„Blahoslavení,
kteří lačněji
a žízňěji po
spravedlnosti“
(Matouš 5, 6).*

*Vergilius mluví
k Statiovi.*

Za námi anděl zůstal otáleje,
anděl, jenž doprovodil nás v kruh šestý,
shladiv mi jednu ránu s obličejje. 3
Ze kdo se drží spravedlivých cesty,
beati jsou, nám řek', a byt' řeč sluchu
se ztrácela, přec dala smysl přesný. 6
Lehčí než v jiných jícních v jasném vzduchu
já kráčel tak, že zcela bez těžkosti
stačil jsem vzhůru chůzi rychlých duchů, 9
když Vergil začal: „Láska vznatá ctností
také vždy v druhém lásku roznítila,
když navenek je plamen zjevný dosti. 12
Od chvíl, co Prozřetelnost přidělila
do Limbu pekel také Juvenala,
od něhož známa mi tvá přízeň milá, 15
náklonnost má tak mocně k tobě vzplála,
jak mohla jen k člověku nezřenému,
že délka schodů zdá se mi teď malá. 18

	Však rci a odpusť to příteli svému, smělosti uzdu příliš popustí-li, a jako přítel zase promluv k němu.	21
	Jak stalo se, že v tobě tolik síly lakota mohla nabýt při věhlase, jakého pln jsi býval pro svou pílí?“	24
	Ta slova Statia tak dotknula se, že odpověděl s tváří usměvavou: „Mně vše, co praviš, znakem lásky zdá se.	27
	Však mnohá věc tak jeví se, že hlavou neprávem nám jdou o ní pochybnosti, když ukrývá nám příčinu svou pravou.	30
<i>Statius vysvětluje svou povahu.</i>	Tvá otázka mi říká jasně dosti, že lakomství mé značné se ti zdálo pro kruh, v němž našels mne a jenž mne hostí.	33
	Však věz, já vzdálen lakomství ne málo, a nadmíru tu, v níž jsem život trávil, měsíců na tisíce potrestalo.	36
<i>Lítost Statiova.</i>	A kdybych byl své péče nenapravitel, když pozornost jsem upjal tam, kde v žale nad lidskou povahou jsi s hněvem pravil: „Kam, hlade zlata zlořečený, stále zavádíš náklonnosti smrtelníků?“ k turnaji dole teď bych balvan válel.	39 42
	Tu všim' jsem si, že příliš mají v zvyku rozvírat křídla ruce dávající, a lítost vyvedla mě ze zániku.	45
	Tak mnohý vstane s oholenou kšticí, že k lítosti si, neznaje své vady, živ ani umíraje nedal říci.	48
	A věz, když kterýkoli z hříchů řady neřesti některé je opak pravý, spolu s ní schne a zeleň ztrácí tady.	51
	Když jsem byl s lidmi, kteří zde čas tráví pro lakotu, bych smyl si, co mě třísní, mně stalo se tak pro opačné mravy.“	54

„Když zpíval jsi o krutých zbraních v tísní
a líčil jsi Jokastin smutek dvojí,“
tak pravil pěvec bukolických písní, 57

„a Klio s tebou sáhla v lyru tvoji,
nezdál ses k víře obracet se tváří,
bez které dobré činy neobstojí. 60

Však je-li tomu takto, jakou září
slunce či hvězd jsi poznal míru času,
že obrátil jsi plachty po rybáři?“ 63

A on: „Tys nejdříve mě do Parnasu
ved’ a dal mi píti z jeho sluje
a potom, po Bohu, mi dopřáls jasu. 66

Činils jak ten, kdo nocí postupuje,
za zády světlo nesa sám jde v temně,
ale těm vzadu cestu osvětluje, 69

když řekl: „Už se obnovuje země,
vrací se spravedlnost, věk zla přestal
a s nebe sestupuje nové plémě.“ 72

Jen tebou básník ze mne byl i křesťan.
Však barev dopřeji teď kresbě stmělé,
abys líp viděl, kudy šla má cesta. 75

V té době svět už prosycen byl cele
pravdivou vírou, kterou všude seli
nového věku noví hlasatelé, 78

a ty tvé verše s těmi kazateli
novými bez výhrad se shodovaly,
že jsem k nim chodil získán pro ně celý. 81

A po čase tak svatí se mi zdáli,
když Domitian na ně zanevražil,
že jejich slzy i mně plakat daly. 84

Na světě pomáhat jsem se jim snažil,
a ve svých mravech byli vždy tak krásní,
že ze všech škol jich nejvíc jsem si vážil. 87

Než k řekám thébským Řeky ve své básni
jsem dovedl, křest dali mi ti svatí,
však tajným křesťanem jsem zůstal v básni, 90

*Obrácení
Statiovo.*

*Apoštolové
Kristovi.*

navenek pohanem se chtěje zdáti; pak pro tu vlažnost víc než čtyři věky musel jsem čtvrtým kruhem pobíhati.	93
Ty tedy, jenž jsi víko zdvih', jež velký poklad nám skrývalo, dřív nežli vzhůru dojdeme spolu na vrch nedaleký,	96
řekni, kde Terenc je, kde z drahých druhů Caecilius a Plautus dlí teď s Varrem, zda zavrženi jsou - a v kterém kruhu?"	99
„Ti, Persius a já tam v družstvu starém, můj Vůdce řek', „jsme s Řekem, jemuž přímé výchovy Mus se dostalo kdys darem.	102
V žaláři slepém v prvním kruhu dlíme a často o té hoře, na níž sídlí ty živitelky naše, hovoříme.	105
Euripid, Antifon tam s námi bydlí, Agathon, Simonid a Řeků síla, jimž vavřín čelo věncil svými křídly.	108
Tam z osob tvých se vidí Deiphyla, tam Argia a Antigona žije, pak s Ismenou, tak truchlivou, jak byla	111
ta, jež pít králům dala u Langie; tam Thetis je s Teiresiovou dcerou a se sestrami svými Deidamie.“	114
Už zmlkli básníci a dálkou šerou zas pozorně se dívají v té chvíli, co plání bez schodů a stěn se berou.	117
A čtyři služebnice dne už byly vzadu, však pátá vedla oj, jí samé hrot bylo zdvíhat zářením až bílý,	120
když Vůdce řek': „Já myslím, že se máme obrátit tak, že levá plec by byla na straně k hoře, jak zde chodíváme.“	123
Tak návěstím nám byla zvyku síla a méně nejistě dál jsme se brali, když důstojná ta duše přisvědčila.	126

„Čtyři služeb-
nice dne“ - čtyři
hodiny počínajíc
od šesté ranní.
Bylo tedy po
desáté hodině.

	Šli vpředu, co já samotén a malý vzadu jsem kráčel pozorný a bdělý k řečem, jež básněním se obíraly.	129
<i>Tajemný strom: snad sazenice stromu Života z ráje pozem- ského.</i>	Však brzy přerval hovor jejich skvělý strom, který stál nám vprostřed cesty s plody, jež vůni lahodnou a dobrou měly.	132
	A jako jedle k výši tvoří schody od větve k větvi, ten se dolů úžil, maje strach, aby zdola neutrpěl škody.	135
	S boku, jenž svíral naši cestu, s kraje vysoké skály padal pramen čistý, nahore lupením se roztékaje.	138
	Když básníci dva k stromu přišli, v listí uvnitř se ozval hlas, jenž známo činil: „Vy tento pokrm nebudete jísti!“	141
<i>Střídmost Matky Boží na svatbě v Káni Galilej- ské...</i>	Pak: „Maria se stala přímluvkyní, aby byl krásný svatební hod celý, ne pro své rty, jež za vás prosí nyní.	144
<i>... střídmost Římanek z dob republiky...</i>	Voda jim stačila, když pítí chtěly Římanky dávné. Jídlem zhrd' a za to vědění dostalo se Danieli.	147
<i>... a střídmost Daniela, jenž v Babyloně ne- jedl se stolu králova.</i>	Věk první, jenž byl krásný jako zlato, žaludům s hladem lahodnou chuť dával, a potok vždy jak nektar pil se na to.	150
<i>Příklad svatého Jana Křtitele na poušti.</i>	Kobylky a med lesní prostá strava na poušti byly pro Křtitele jenom, proto tak veliká je jeho sláva, jak v Evangeliiu vám vyjeveno.“	153

ZPĚV DVACÁTÝ TŘETÍ

„Můj víc než
otec“ - Vergilius.

Co upřeně jsem hleděl do listoví,
jak člověk činívá, jenž mnohou chvílí
života promarní, když ptáky loví, 3
můj víc než otec řek' mi: „Synu milý,
pojď, neboť čas nám určený chce býti
využit více k prospěchu a s pílí!“ 6

Tvář i krok obrátil jsem, chtěje jíti,
k mudrcům hovořícím tak, že kdo je
poslouchá, tíhu cesty sotva cítí. 9

Vtom pláč a zpěv se ozval z téhož zdroje:

„Rty moje,
Hospodine,
otevři, by ústa
má hlásala
chválu tvou“ -
50. Žalm, 17.

Labia mea, Domine, tak znělo,
že slast i žal v tom zpěvu zajedno je. 12
„Co ucho mé to, otče, uslyšelo?“
já začal; on pak: „Stíny rozplétají
snad uzal úkolů, jež mělo tělo.“ 15

*Pykají zde duše
nestřídmych,
vyhublé hladem
a žizní.*

Jak vážní poutníci, když v cizím kraji
lid potkávají neznámý jim dříve
a hledí naň, co naspěch dále mají, 18
zezadu blížily se kroky chtivé
a prohlížely si nás, jdouce kolem,
v zástupu duše zbožné, mlčelivé; 21
každá z nich tmavá v očích vpadlých bolem
a vyhublá, že kůže tvary kostí
na sebe brala v obličejí holém. 24
Nebyl snad stížen větší vychrtlostí
Erysichthón, když strach měl z hladu v době,
kdy přinutili jej, aby se postil. 27
„Hle, tady lid je,“ říkal jsem sám sobě,
„jenž ztratil Jerusalem, když se ženě
Marii chtělo jíst své vlastní robě.“ 30
Jich oční důlky prsten bez kamene,
a kdo chce *omo* v lidské tváři čísti,
tam rozezná *M* vprostřed položené. 33
Kdo věřil by, že vůně jablek v listí
a vůně vody touhu bez výhrady
v nás probouzí, než na sobě to zjistí? 36
Již divil jsem se, co je moří hlady,
co vyzáblosti příčina je pravá
a šupin smutných, jež je kryjí všady, 39
a hle, ze středu jejich jedna hlava
vpadlé své oči na mne obrátila,
volajíc: „Jaká milost se mi stává?“ 42
Nebyl bych rozeznal, čí tvář to byla,
však zjevným se mi stalo po tom slovu,
co ta tvář cizí v sobě potlačila. 45
Ta jiskra ve mně roznítla znovu
ten známý zjev, jenž byl teď zcela jiný,
a já zas poznával tvář Foresovu. 48
„Ach, nedbej,“ prosil, „suché osutiny,
jež kůži bělí mi, a nedostatku
masa, jímž tady pykám za své viny. 51

Však co tu děláš ty, mi pověz vkrátku,
a kdo jsou duše, jež tě provázejí?
Mluv, abys vyvedl mě z toho zmatku!“ 54

„Ač oplakal jsem v smrti bledost její,
nemenší bolest tvář tvá teď mi činí,
když vidím, jak jsi zhyžděn v obličejí. 57

Nuž probůh, rci, co vás tak loupe nyní?
Nechtěj, ať mluvím, dokud divno mně je,
neb mluví zle, kdo jiné věci míní.“ 60

A on zas: „Z věčné rady moc se leje
do vody té a do stromu tam vzadu,
moc, kterou tratím se zde churavěje. 63

Lid, jenž tu zpívá v kajicnickém řádu,
že v požiticích svých neznal uskrovnění,
posvěcuje se o žízni a hladu. 66

K pití a jídlu budí roztoužení
pach jablka a sprška padající,
jež rozlévá se svrchu po zelení. 69

Nikdy však, co zde v kruhu kolující
spěcháme, nezmenší se trýzeň naše;
já říkám *trýzeň*, mám však *rozkoš* říci, 72

neb k stromu vodí nás, co Mesiáš
též přivedlo radostně zvolat: Elí,
když do konce až pro nás muka snášel.“ 75

„Forese, od dne,“ řek’ jsem rozechvělý,
„kdy za svět lepší dal jsi život v čase,
rok pátý posud nepominul celý. 78

Jestliže v tobě možnost skončila se
dál hřešiti, než nastal mžik ten sladký
bolesti, jež nás s Bohem snoubí zase, 81

jak sem ses dostal za ten čas tak krátký?
Já myslil, že tě najdu dole zcela,
kde za čas časem dávají se splátky.“ 84

A na to on: „To brzy tak má Nella,
aby muk sladký pelyněk mně k duhu
zde šel, svým pláčem pro mne vytrpěla. 87

„Eli, Eli, lamma
sabakhtani“
(Bože můj, proč
jsi mě opustil?“),
slova Spasitele
na kříži (Ma-
tous 27, 46).

Vzdechy a modlitbou z těch nižších luhů mě vytrhla sem v místa požehnaná a zbavila mě ostatních všech kruhů.	90
Ale tím větší vážnost u Boha má ta vdova má, ta milovaná žena, čím více v dobrém konání je sama.	93
I sardinská Barbagia víc je ctěna, že jsou tam ženy mnohem počestnější, než Barbagia, v níž ona opuštěna.	96
Co bych ti říkal, bratře nejmilejší? V budoucnu vidím den ten spasitelný, chvíli, k níž není dlouho od nynější,	99
kdy Florentánkám nestydatým velmi prsy své nosit příliš odhaleny zapovězeno bude s kazatelný.	102
Viděls, že barbarské či saracenské ženy musí být k tomu, aby cti své dbaly, hrozbami Božích trestů poháněny?	105
Kdyby ty hanebnice teď už znaly, co hrozného jim nebe rychlé chystá, už k vrískotu by ústa otvíraly.	108
A smutné budou, je-li předzvěst jistá, než tomu, kterého dnes tiší ‚hajej‘, obroste vousem tvářička ta čistá.	111
Teď však už, bratře, dále neotálej, neb nejen já, ti všichni hledí k tobě, jak místo slunce za tvým tělem tma je.“	114
Já tedy začal: „Vzpomínáš-li sobě, jaký jsme tenkrát život spolu vedli? Vzpomínat teskno zde a v této době.	117
A tady ten, jenž přede mnou jde zbledlý, odtamtud vyved' mne, když předevěřem okrouhlou sestru toho tam jsme zhlédli.“	120
A ukázal jsem slunce. „V temnu čirém on doprovázel pravých mrtvých nocí mé pravé tělo, jež s ním šlo tím vírem.	123

*To jest: jak
vrháš stín.*

*Když luna,
sestra slunce,
byla v úplňku.*

*Proč zde Dante
zamlčuje jméno
Statiovo?...*

- Pak vzhůru vystoupil jsem za pomoci
jeho rad sem, kde na vás srovnává se,
co zkřivil svět. A půjdu v jeho krocích, 126
jak říká mi, až do té chvíle zase,
kdy s Beatricí shledám se už záhy,
pak ode mne zas odloučiti má se. 129
Ten, jenž tak dí, je Vergilius drahý,“
a ukázal jsem naň. „A druhé tělo
je stín, pro nějž se třáslo všemi svahy 132
království vaše, když jej propouštělo.“

ZPĚV DVACÁTÝ ČTVRTÝ

- Nebyla řečí chůze zdržována,
 ani řeč chůzí, dále jsme se brali
 jak loď, jež větrem příznivým je hnána. 3
- A stíny, jež se mrtvolami zdály,
 jevily údiv důlky vpadlých očí,
 když to, že živ jsem, na mně poznávaly. 6
- A já jsem řekl pokračuje v řeči:
 „Snad vzhůru ubírá se zdlouhavěji,
 než kdyby neměl ohled k chůzi něčí. 9
- Kde však je Piccarda, kde místo její?
 A rci, zda stojí tu kdo za vzpomínku
 z těch, kteří na mne takto pohlížejí?“ 12
- „Sestru, jež stejně zaslouží si zmínku
 krásou jak dobrem, těší v oblažení
 vznešený Olymp z vítězného vínu.“ 15
- Tak nejdřív řek' a pak: „Zde zákaz není
 každého jmenovat, když postu muky
 podoby naše k nepoznání mění. 18
- Ten tam,“ a prstem ukázal, „je z Lukky,
 je Buonagiunta z Lukky; ten tam v stínu,
 nad jiné sklíčen trestem z Boží ruky, 21
- držival svatou Církev na svém klínu.
 On z Toursu byl, a újma teď je cena,
 již splácí rybám bolsenským a vínu.“ 24
- Pak jmenoval mi mnohá jiná jména
 a všichni s tím snad spokojeni byli,
 nezdála se tvář žádná zachmuřena. 27
- Vidím, jak pro hlad Ubaldino z Pily
 a Bonifác též marně zuby hýbal,
 v němž svého pastýře kdys mnozí ctili. 30

*Ona - duše
Statiova.*

*Olymp -
ráj.*

- A vidím pana Marchesa, jenž mívá
čas ve Forli pít s hrdlem suchým méně,
k čemuž vždy také hrozně hladov býval. 33
- Jak ten, kdo vybírá si, jednoho si ceně
pak nad jiné, tak činil já s tím z Lukky,
jenž zdál se více pídít po mém jméně. 36
- On šeptal jen, a cosi jak ‚Gentukky‘
jsem zaslech’ tam, kde šhubající rána
spravedlnosti působí jim muky. 39
- „Duše,“ já řek’, „jež zdáš se, že bys ráda
mluvila se mnou, učíš tak, jak přání
vzájemné naše toho si tak žádá.“ 42
- „Žena je zrozena, plen kolem skrání
nenosí ještě,“ začal, „pro niž drahé
ti bude město mé, byť si je haní. 45
- Provázej tě to předzvědění blahé.
Ač teď můj šepot snad ti jasný není,
vše se ti ještě zjeví v pravdě nahé. 48
- Řekni však, jsi to ty, jenž ve svém pění
se těmi verši novými vznes’ k výši:
Paní, jež máte lásky pochopení?“ 51
- A jemu já: „Jsem jeden z těch, kdo píší,
co láska vnuká jim, a písňe z látky
tak sprádají, jak uvnitř v sobě slyší.“ 54
- „Teď, bratře,“ řek’, „zřím suk, jenž držel zpátky
i notáře i mne a i Guittona,
že nevystihli jsme sloh nový sladký. 57
- Vidím, co pery vašimi se koná,
když s tím, kdo diktuje, krok drží hbitě,
nezmohla naše úkol ten jak ona. 60
- Kdo ještě výš chce vidět, okamžitě
obou těch slohů rozdíl se mu ztrácí.“
A umlk’, jako spokojen se cítě. 63
- Jak podél Nilu zimující ptáci,
když ve vzduchu dřív hejno vytvořili,
rychleji potom řadou mizí v mracích, 66

tak ohlédli se lidé, co tam byli,
 a šli, jak by se chtěli rozběhnouti,
 i vůlí svou i hubeností čilí. 69
 A jako člověk, znaven rychlou poutí,
 pustí vpřed druhy a dál jde jen krokem,
 až hruď se přestane mu těžce dmouti, 72
 tak i Forese, jenž mi kráčil bokem,
 posvátné stádo nechal dále jíti,
 řka: „Kdy tě znova spatřím vlastním okem?“ 75
 „Nevím,“ já řek’, „jak dlouho budu žiti,
 však jistě nenavrátím se tak záhy,
 abych svou vůlí nemoh’ dřív zde býti, 78
 neboť to místo životní mé dráhy
 ke zlu se nachyluje pro své syny,
 kteří víc neskřývají zlé své snahy.“ 81
 „Jdi,“ řekl, „toho, jenž je nejvíc vinný,
 na koňském ocase zřím unášena
 k údolí, kde se nelze zbavit viny. 84

*Opět výtky
 Florencii.*

*Druhý mystický
strom, sazenice
stromu poznání
dobrého a zlého.*

- Kůň každým krokem prudčeji se žena
v zběsilém trysku tělo zohavené
odhodí a už starost o ně nemá. 87
- Ne mnohokrát kruh, jímž se nebe klene,
se otočí,“ a pozdvih’ oči k výši,
„než zviš ty věci zatím utajené. 90
- Nuž zůstaň, je čas drahý v této říši
a nijak nebude má ztráta malá,
jestliže kroky mé si nepřispíší.“ 93
- Jak stává se, že jezdec napřed cválá
ze šiku svého, aniž ptá se, smí-li,
tam kde ho čeká první srážky chvála,
tak i on od nás vyšel s větší pílí,
zatím co já zbyl s těmi dvěma znova,
již na světě tak velcí mistři byli. 96
- A když tak vzdálen byl, že následovat
mohly jej oči mé tam na pochodu
jak myšlenky mé předtím jeho slova, 102
- větve jsem spatřil plné čerstvých plodů
jiného štěpu blízkého už nyní,
že dlouho netrvá, než k němu dojdu. 105
- Lid ruce zdvíhat zřím jak ve svatyni
a volat cosi do větví, jak chtivá
bláhová pacholátka často činí, 108
- když prosí, prošený pak jen se dívá,
však aby touhu zostřil, předmět chtění
jejich výš zdvíhá a jej neukrývá. 111
- Pak odešli jak z bludu vyvedeni.
My k stromu blížili se kráčejiče,
jenž nedbá na slzy a na prošení. 114
- „Běžte a nepřibližujte se více:
výše je dřevo, s něhož jedla Eva,
a tento strom je z něho sazenice.“ 117
- Tak z ratolestí nevím, kdo se hněvá,
a Vergil, Staius a já se hnuli
stezkou, jež v stoupání svém neumdlévá. 120

„Vzpomeňte,“ mluvil, „těch, co vyhynuli
 v oblacích utvořených, kteří syti
 s Theseem bojovali ve své zvůli, 123
 i Hebrejců, co chabost měli v pití,
 že Gedeon jich nevzal k vojsku svému,
 když na Madiánské chtěl sestoupiti.“ 126
 Tak jdouce těsně při jednom z dvou lemů,
 příkladů slyšeli jsme jmenování,
 jež všechny vedly k zisku prabídnému. 129
 Tím k cestě širší přišli jsme, a na ní
 nás dobrých tisíc kroků chůze naší
 dál beze slova vedlo v rozjímání. 132
 „Nač myslíte, tak sami jdouce, braši?“
 hlas pravil. Trh' jsem sebou při tom slovu,
 jak líní koně když se náhle splaší. 135
 Chtě vidět, kdo to je, já zdvihl hlavu,
 a nikdo v peci neviděl tak žhavý
 a rudě svítící lesk skla či kovu, 138
 jak ten byl, jež jsem zhléd' a jenž nám pravil:
 „Kdo stoupat chce, zde cesta zahýbá se;
 kdo hledá pokoj, tudy je směr pravý.“ 141
 Zraku jsem pozbyl v nesmírném tom jase,
 proto já svými Mistry dal se vésti
 jak ten, kdo podle sluchu ubírá se. 144
 A jako v máji, svítání jsa zvěstí,
 povívá větřík, jenž je prodchnut zcela
 svěžestí trav a vůní ratolestí, 147
 tak vánek ucítil jsem kolem čela
 a postřehl jsem křídla mávajících,
 jimiž mi ambrosie zavoněla. 150
 Pak „Blahoslavení,“ jsem slyšel říci,
 „v něž milost svítí tak, že touhou čirou
 hrud' jejich není učazenou svící, 153
 když lačnější jen spravedlivou mírou.“

*Anděl šestého
 kruhu.*

*Chvála
 střídmosti.*

ZPĚV DVACÁTÝ PÁTÝ

*Slunce ve zna-
mení Skopce, za
nímž přichází
znamení Býka
(poledne překro-
čeno o dvě
hodiny).*

Čas byl, kdy spěchat bylo nad vši míru,
kdy začlo slunce Býku přenechávat
svůj poledník, a noc svůj zase Štíru. 3
Proto jak člověk, jenž stát nezůstává,
cokoli by snad oči uviděly,
když ostnem svým ho bodá nutnost dravá, 6
tak my jsme do soutěsky zacházeli
a po schodech druh za druhem se brali,
jež těsností svou stoupající dělí. 9
A jako křídlo pozdvihne čáp malý,
když vzlétnout chce, a pak je zase stulí,
z hnízda ven touží, ale neví, má-li, 12
tak já k otázce rozněcoval vůli
a hasil ji jak ten, kdo nenalézá
způsob, jak promluvit, ač ústa špulí. 15

Třebaže chvatně bylo schody zlézat, můj sladký Otec vyzval mě: „Luk chtění už spust', když napjals jej až do železa!“	18
Jist otevřel jsem ústa k promluvení a začal jsem: „Jak možno hubeněti tam, kde se živit zapotřebí není?“	21
„Meleagra bys měl mít na paměti, jak zhasl,“ pravil, „když poleno vzplálo, a tohle vše tak trpké nebude ti.	24
A kdybys všim' si, hmem-li se jen málo, jak v zrcadle též obrazem svým pohnem, tvrdé vše hniličkou by se ti zdálo.	27
Aby však stalo se v té věci po tvém, Statia požádám, jenž rány zahojí ti, když vysvětlí vše po způsobu vhodném.“	30
„Dám-li mu věčné divadlo teď zřítí,“ promluvil Statius, „když ty jsi tady, mne omlouvá nemožnost odepřítí.“	33
Pak začal: „Když má slova a mé rady vtiskneš si, synu, v mysl ze vší síly, nač ptáš se, osvětlí ti bez výhrady.	36
Krev dokonalá, které nikdy žíly žíznivé nepijí, že zbývá celá jak pokrm na jídelním stole zbylý,	39
přijímá v srdci schopnost tvořit těla lidského údy, stejně jak krev živá, jež cévami jde, by je vytvářela.	42
Strávena zas jde v místo, o němž bývá líp mlčet; na krev druhého pak dále tamodtud v jímku přirozenou splývá.	45
Tam obojí se spojí nenadále, ta trpět, druhá činit způsobilá, jak dalo jim to místo dokonalé;	48
a spojena s ní chápe se pak díla, zhušťuje nejdřív a pak oživuje to, co svou látkou sobě učinila.	51

Ta síla činná, která duší tu je
 jak v rostlině, od ní se lišíc jemně,
 že putuje, co ta už na břehu je, 54
 tak působí, že hýbá se a temně
 cítí jak houba mořská; a pak chystat
 orgány začne silám, jichž je sémě. 57
 Teď rozvíjí se, šíří se ta čistá
 síla, jež ze srdce je ploditele,
 v němž příroda už napřed vším je jista. 60
 Jak živočích se v dítě změnil v těle,
 ty ještě nevidíš, a postup to je,
 jenž zmátl moudřejšího myslitele, 63
 když v učení svém oddělil to dvoje:
 duši a trpný rozum proto jenom,
 že na něm viděl, že je bez ústroje. 66
 Teď pochopit se snaž té pravdy věno
 a věz: Když v plodu lidském k svému cíli
 už rozčlenění mozku dokončeno, 69
 původce pohybu se k němu schýlí,
 takovým dílem přírody jsa šťasten,
 a ducha vdechne mu, jenž plný síly, 72
 vše, co tam najde činné, vtáhne zase
 v svou podstatu a jako duše nová
 cítí a žije a vrací se na se. 75
 Aby ti divná nebyla má slova,
 viz teplo slunce, jež se vínem stává,
 spojeno s mokem, který réva chová. 78
 A když se Lachesis Inu nedostává,
 co lidské je i božské, s sebou veme,
 od těla odlétá dle svého práva. 81
 Ostatní mohutnosti jsou pak němé;
 paměť a vůle i mohutnost soudná
 bystřejší ale, než teď spatřujeme. 84
 A duše pak se octne sama u dna
 na jednom z obou břehů jako divem,
 a tam se teprv dozví, kam se hnout má. 87

*Je-li zavržena,
 na břeh Ache-
 rontu, jinak na
 břeh mořský při
 ústí Tibery,
 odkud ji anděl
 převezl do
 očístce.*

A když své meze pozná vyšším vlivem, tvořivou schopnost vyzařovat jme se způsobem stejným jak kdys v těle živém;	90
a jako vzduch, jenž hojně deště nese, v paprsku slunečním, jež nazpět hází, barvami rozličnými zaleskne se,	93
tak sousední vzduch ve tvářnost se srazí, již schopností svou duše člověkova mu vtiskuje, a takto ve tvar vchází;	96
a jako plamének, jenž tak se chová, že za ohněm jde, kam se pohne s místa, tak za duchem jde jeho tvářnost nová.	99
Že v tom je její viditelnost jistá, je zvána stínem; a pak vládnouc všemi, každému smyslu orgán jeho chystá.	102
Tak smějem se a nejsme také němí, tak nám i pláč i vzdechy vybuchují, jež slyšels, procházeje kruhy těmi.	105
Dle toho, jak nás touhy uchvacují či jiné city, stín se tvoří celý:	
Toť důvod věcí, jež tě překvapují.“	108
<i>Oheň očišcový.</i> Již k mukám posledním jsme přicházeli, kde obrátili jsme se k straně pravé, a starost jinou na očích jsme měli.	111
Stráž ze škvír metá plameny tak žhavé, však z římsy stoupá van, jež cestu chráně odvrací od ní šlehy příliš dravé.	114
Proto jsme po té otevřené straně šli jeden za druhým, já v strachu stále zde před ohněm a tam se spadnout bráně.	117
Tu pravil Vůdce můj: „Zde třeba ale na uzdě oči mít a jen se dívat, zde nutno stříci se i chyby malé.“	120
<i>„Bože surcho- vané vřidnosti“ - začátek církevní prošby o dar zdrženlivosti.</i> <i>Summae Deus clementiae</i> jsem zpívat pak zaslechl z té šlehající změti, že nemoh' jsem se přesto nepodívat,	123

„Muže nepo-
znávám“ - slova
Panny Marie
k andělu
Zvěstovateli.

- a duchy zřel jsem ohněm procházeti;
a tak jsem šel a při svém pohlížení
cestu i duchy měl jsem na paměti. 126
- Pak dokončivše hymnu toho znění
jen „*Virum non cognosco*“ zakřičeli
a začali zas potichu své pěni. 129
- Pak: „Diana ven z lesa vyhnat velí
Heliku nymfu,“ zní v zpěv přerušný,
„když ochutnala Venušin jed vřelý.“ 132
- Pak pěli zas, pak manžely a ženy,
co žili tak, jak žádá si ctnost pravá
a manželství, volali zase jmény. 135
- Ten způsob, zdá se, že jim zadost dává
po všechen čas ten, co je oheň kruší,
a to je lékařství a to je strava, 138
jíž ránu poslední jim hojit sluší.

ZPĚV DVACÁTÝ ŠESTÝ

- Co v patách jeden druhému tak strání
jsme šli a často dobrý Mistr na mě
se obracel: „Měj prospěch z varování!“, 3
- Slunce se chýlí
k západu.*
slunce už zasáhlo mé pravé rámě
a září svou modř západu, kde stálo,
měnilo v bělost na nebeském chrámě. 6
- Dante stínům
nápadný svou
tělesností.*
Však stínem mým to záření se zdálo
žhavější ještě, a že se tak dělo,
duší, jak zřel jsem, všimlo si ne málo. 9
- Ale to potom za následek mělo,
že o mně mluvili a rozprávěli:
„Ten nezdá se, že zdánlivé má tělo!“ 12
- Potom blíž ke mně, pokud jenom směli,
někteří přišli, avšak přitom dbali,
aby ze žáru ven se nepouštěli. 15
- „Ty, jenž ne z lenivosti v jisté dáli,
však z úcty snad jdeš za druhými dvěma,
odpověz mně, ježž žár a žízeň pálí. 18
- Kéž nejen mně tvá ústa nejsou němá,
vždyť druzí žízni též, že touhu větší
Ethiop ani Ind po vodě nemá. 21
- Nuž pověz, čemu tělo tvé tak vděčí,
že slunci v cestě zbraňuje jak stěna,
jako bys nebyl smrti uváz' v léci.“ 24
- Tak jeden pravil mi, a svého jména
nebyl bych zatajil mu vlastní vůlí,
nebýt má mysl jinak překvapena. 27
- Setkání dvou
zástupů nezdr-
ženlivých: jedni
jsou sodomitě*
Zástupy nové vtom se přihrnuly
a spěchaly po cestě zanícené
tváří k těm prvním. Já stál ustrnulý 30

(*srv. dále verš 74*), *druzí přirozeně, ale nemírně ukájeli svůj pohlavní pud (verš 82).*

Provolávají příklady chlípnosti.

Hymnus a volání z předchozího zpěvu.

Dantova opožděná odpověď.

Panna Maria? Beatrice?...

- a viděl, jak stín za stínem se žene,
aby se bez prodlení políbily,
tou krátkou chvílí blaha spokojené. 33
- Tak když se v temném šiku přiblížili,
mravenec s mravencem se hlavou sráží,
snad by se ptali po štěstí a cíli. 36
- Však zrušivše styk přátelský v tvář tváří,
než prvním krokem dál se rozcházejí,
vždy jedni druhé překřičet se snaží. 39
- „Sodoma, Gomorrha!“ tak noví klejí,
a druzí: „Pasifae v krávu vchází,
by příběh' býček za vilností její.“ 42
- Jak jeřábi, jichž na Rifaejské srázy
část letí a část tam, kde písek tuší,
- těm slunce nemilé a těm zas mrazy - 45
- jde s námi a jde od nás zástup duší
a s pláčem se zas k prvním zpěvům vrátí
i k volání, jež více jim snad sluší. 48
- A vidím k sobě zase pospíchati
ty, kteří před chvilenkou u mne byli,
svou zvědavostí dále zaujati. 51
- Já, jemuž dvakrát vděk svůj projevili,
„Duše, jež,“ řek' jsem, „jisty jste si v hloubi,
že blaženosti dojdete v své chvíli, 54
- tam na světě, já říkám bez vší chlouby,
údy své nenechal jsem, ale celé
tělo zde mám i s krví a i s klouby. 57
- Sem vzhůru jdu, bych slep už nebyl déle:
Nahoře milost získává mi Paní,
že s vámi kráčím v smrtelném svém těle. 60
- Jestliže brzo splní se vám přání
a nebe přijme vás, jež bez výhrady
oblaží láskou na své širé pláni, 63
- abych to napsal, povězte mi rády,
kdože jste vy a kdo jsou ti v tom davu,
jenž vzdaluje se za vašimi zády?“ 66

Jak horal drsný zmaten ztrácí hlavu a plaše rozhlíží se oněmělý, když do města se pustí na výpravu, tak také stíny, když to uslyšely.	69
Ale když úžasu zas byli prosti, jemuž duch vznešený se mírnit velí, „O ty, jenž přišels v blahoslavenosti do našich krajů,“ řek' ten prvý zase, „bys k lepší smrti sbíral zkušenosti!	72 75
Lid, který s námi nejde, zhřešil v čase tím, pro co ‚Královno‘ kdys při oslavě vítězství Caesar volat slyšel na se.	78
<i>Sodoma</i> na sebe tak vyčítavě, jak slyšel jsi, jen proto cestou křičí a studem žáru pomáhají právě.	81
Byl hermafrodit hřích náš; že se přičí však řádu lidskému a že jak němé dobytče jsme se poddávali chtíči, pro hanbu svou, než odtud odejdeme, té, která zhovaděla v přestrojení dřevěné krávy, trest a jméno čteme.	84 87
Teď naše muky znáš i provinění; kdybys však chtěl i v jménech všech zde znát se, nemohu povědět a času není.	90
Co mne se týká, povím ti jen krátce: Jsem Guido Guinizelli, a zde nyní čistit se smím, před koncem začav kát se.“	93
Jak v Lykurgově smutku oba syni se pohnuli, když matku zhlédli znova, tak já se hnul, však spíš jak ve svatyni, když slyšel jsem se toho pojmenovat, jenž otcem mým i každého, kdo tvoří skládání sladce milostná a nová.	96 99
Já šel jak ten, kdo v myšlenky se noří, neslyše, mlčky na něj pohlížeje, blíž nemoha pro oheň, jenž tam hoří.	102

- Když syt pak byl jsem jeho obličje,
já k službám se mu nabíz' z upřímné té
věrnosti, které každý víru přeje. 105
- „Stopa,“ on řekl, „již tvé mnohaleté
přátelství ve mně nechává, je stálá,
že nevyhladí ji snad ani Léthe. 108
- Však pravdu-li tvá slova přísahala,
pověz mi, jaká věc to způsobila,
že řeč i zrak tvůj láskou ke mně sálá?“ 111
- A já: „To sladkých veršů tvých je síla,
pro něž, pokud řeč naše bude žíti,
i stopa jejich inkoustu nám milá.“ 114
- „O bratře, ten, ježž prstem ukáži ti,“
řek', ducha ukázav při samém kraji,
„víc z mateřštiny doved' vytěžiti. 117
- Jak veršem milostným tak prózou bájí
překonal všechny, ač jej hlupci haní
a toho z Limousinu v úctě mají. 120
- Víc nežli pravdy dbají povídání
a soud si tvoří, uměleckých zásad
a rozumu se nepoptavše ani. 123
- Guittonu staří začali tak jásat
s křikem jej chválíce, až pravda čistá
se zjevila a přestali ho hlásat. 126
- Však je-li ti ta výsada tak jistá,
že přivede tě v klášter cesta vaše,
v němž je sám Kristus opat pro ta místa, 129
- za mne mu řekni tolik z Otčenáše,
kolik nám ještě v tomto světě chybí,
kde pokušení nám už není snášet.“ 132
- Pak, že snad jinému rád ustoupil by,
jenž byl mu poblíž, v ohni ztratil se mi,
jak ve vodě se ke dnu noří ryby. 135
- K tomu, ježž ukázal mi mezi všemi,
já šel a řekl, že mu v blízké době
má touha chystá místo v krásné zemi. 138

On bez rozpaků pohovořil sobě:

„Taką ponětę w prošbie twojej baczę,
ze się nie mogę, ni chcę taić tobie.

141

Ja Arnold jestem, co śpiewam i płaczę,
przypominając swoje zaszle száły,
rad szczęścia dniowi, że go wnet obaczę.

144

Teraz przez mocy, co ci władzę dały
iść tu przez schody na szczyt góry siny,
przypomnij sobie w porę moje żaly.“

147

Pak zmizel v ohni, jenž s nich smývá viny.

ZPĚV DVACÁTÝ SEDMÝ

*Určení času: je
asi 6 hodin
večer.*

*„Blahoslavení
čistého srdce“ -
další (a zde
poslední) blaho-
slavenství
(Matouš 5, 8).*

Jako když paprsky své prvé nechá
dopadat, kde krev vylil Tvůrce jeho,
když pod vysokou vahou Ebro spěchá
a nónou žhne proud Gangu mohutného,
tak stálo slunce. S dnem už bylo amen,
když slétl anděl zjevu radostného,
jenž na kraji stál, venku mimo plamen.

3

6

„*Beati mundo corde!*“ slyším vzrušen
hlas živější než náš a stojím zmámen.
Potom: „Dál nelze, dokud, svaté duše,
plamen vás neszeh’; vejděte v tu chvíli,
ať s druhé strany zpěv vám nezní hluše!“
Tak pravil nám, když jsme mu blíže byli;
úzkost z té řeči zchvátila mne prudce
jak člověka, jež v jámu položili.

9

12

15

Naklonil jsem se nad sepjaté ruce
 a v oheň patře myslel v uděšení
 na lidi, jež jsem vídal hořet v muce. 18
 Vůdcové ke mně stáli obráceni
 a Vergilius řek': „Můj tady synu,
 může být trýzeň, smrti však tu není. 21
 Jen vzpomeň, vzpomeň, jak nás bez závady
 Gerion dolů snes', a teď, kdy Bohu
 jsme tady blíž, ty obáváš se zrady? 24
 I když svým tělem budeš věků mnoho
 ponořen v plameni, jenž plápolá tu,
 nezkrácen o vlas vyjdeš z žáru toho. 27
 Myslíš-li ale, že tě pouze matu,
 pojď blíž a svědectví zde opatř sobě
 rukama svýma na lemu svých šatů. 30
 Nuž odhoď, odhoď bázeň, jež je v tobě,
 obrať se sem a dále kráčeš směle!“
 Však já i proti vůli stál jak v mdlobě. 33
 Když viděl pak, že stojím zatvrzelý,
 zamračen trochu řek': „Nuž pohleď, synu,
 od Beatrice tato zeď nás dělí.“ 36
 Jak Pyram procit' ještě při Thisbinu
 jménu a umíraje pohléd' na ni,
 když zbarvila krev sklizeň morušinu, 39
 já zatvrzelost necítil už ani
 a k Vůdci vzhlédl jsem, to jméno slyše,
 jež v mysli mé se prýští bez ustání. 42
 Tu hlavou potřásl a pravil tiše:
 „Což zůstanem...?“ Pak jako na pachole
 se pousmál, jež vábí jab'ko s výše, 45
 a první vešel v plamenné to pole,
 Statia poslav za mne až, jenž dlouhý
 čas odděloval nás tam cestou dole. 48
 Já v ohni octnuv se, byl bych hned z touhy
 po chladu do skla vařícího skočil,
 tak žár tam sálal z ohnivé té strouhy. 51

Průchod ohněm.

„Pojďtež,
požehnaní Otce
mého“ - slova
Vykupitelova
k spaseným
v soudný den.

Básníci ulehnu
na schodech,
neboť po západu
slunce nelze
stoupati výše
(srv. Očistec,
VII, 53-60).

- Však sladký Otec můj vždy řeč tak stočil,
že o Beatrici dál mluvil ke mně,
řka: „Zdá se mi, že zřím už její oči!“ 54
- Tamodtud hlas nás ved', jenž zpíval jemně,
a my dbali jen, co říká o naději,
a k cestě zpět šli, jež míří v témě. 57
- „Venite benedicti Patris mei!“
zaznělo uvnitř jasů, jež tam plály,
že oslněn jsem nesnes', jak se skvějí. 60
- Hlas dodal: „Slunce klesá, tmí se v dáli.
Pospěšte si a jděte chůzí stálou,
dokud i západ tmou se nezahalí.“ 63
- Stoupala cesta směrem vzhůru skálou,
a před sebou já clonil slunce, které
mělo už ke sklonku jen dráhu malou. 66
- A než jsme přešli stupně kolikeré,
pro stín, jenž zhas', my cítili, že vzadu
slunce už zapadlo a tma se dere. 69
- A dřív než obzor stejný do základu
byl po všech částech nesmírné své říše
a než noc měla všude plnou vládu, 72
- schod za lože z nás každý vzal si tiše,
neboť nám hory povaha teď vzala
spíš možnost nežli chuť snad stoupat výše. 75
- Jak přezvykováním se znenadála
utiší kozy, když dřív po pobřeží
každá se pasouc čile pobíhala, 78
- a co žhne slunce, tiše v chládku leží
s pastýřem, jenž se o hůl opíraje
stojí a takto opřen všechny střeží; 81
- a jako hlídač, když už všude tma je,
při tichém stádu nocuje vždy čilý,
aby snad šelma nerozehnela je - 84
- tak my tři spolu byli jsme v té chvíli,
jak koza já, jak pastýři zas oni,
co s obou stran se skála nad nás chýlí. 87

Tak jeskyně nám výhled značně cloní, ale i tak jsem hvězdy zřel, jak planou a jasnější než jindy světlo roní.	90
Hledě a přemítaje, jednou ranou zmožen jsem spánkem, který častokrát zví noviny, dřív než se skutkem stanou.	93
V té hodině, kdy horu v záři zlaté z východu Cytherejka ozářila, jež ohněm lásky vždy má nitro vzňaté, mladá a krásná paní se mi snila, jež po louce se zvolna ubírajíc trhala kvítí a tak promluvila:	96
„Ať zvědí, kdo se na mé jméno ptají, že Lia jsem, mé krásné ruce bílé na věnec květy kolem shledávají.	99
Zdobím se, patříc v zrcadlo své milé, co Rachel se zas v jejím zalíbilo, že vysedává před ním každé chvíle.	102
Jí do krásných si očí hledět milo, jak mně zas rukou vínek chystat skrání: ji hledění a mne zas těší dílo!“	105
A tu už pro jasy, jež za svítání tím vzácnější by pocestným se zdály, čím cestou zpět blíž vlasti lehli k spaní,	108
tmy na všech stranách na ústup se daly a sen můj s nimi; vstal jsem tedy hbitě vida, že velcí Mistři také vstali.	111
„To sladké jablko, jež ostražitě tolik jich hledá a s tak velkou péčí, dnes utiší tvůj hlad a nasytí tě.“	114
To Vergil ke mně užil této řeči a nikdo, myslím, neobdržel darů, které by byly příjemností větších.	117
Taková touha přišla na mne v žáru, abych byl nahoře, že každým krokem cítil jsem křídla růst k té cesty zdaru.	120
	123

*Dantův třetí sen
v Očistci.*

*Výstup k ráji
pozemskému.*

	Když schody přeběhli jsme takřka skokem a octli se, kde vrch už výše neční, pohlédl na mne Vergil bdělým okem	126
<i>Vergilius se loučí s Dantem...</i>	a náhle pravil: „Synu můj, žár věčný i časný zřels a dospěl už v ty kraje, kde průvod můj lze míti za zbytečný.	129
	Já ved' tě, důvtipem si pomáhaje: Teď můžeš za vůdce svou vůli vzíti, sráznost i těsnost cest už zdolána je.	132
	Tam slunce viz, jež do čela ti svítí, viz trávu, keře, květy s krásným stvolem, jež sama země ze sebe tu nítí.	135
<i>... slibuje mu, že brzy přijde Beatrice...</i>	Než přijdou krásné oči, jež svým bolem mne pohnuly jít k tobě v místo stmělé, tady si seď či procházej se kolem.	138
<i>... a dává mu moc, aby jednal podle vlastní vůle.</i>	Nečekej slov a pokynů mých déle: svobodnou, zdravou dostals vůli s nebe, a chyba nehovět jí. Na tvém čele já korunou i mitrou věnčím tebe!“	141

Z PĚV DVACÁTÝ OSMÝ

*Vstup do lesa,
ráje pozemského.*

Zblízka i dovnitř chtěje popatřiti
 v ty božské, živoucí a husté háje,
 v nichž mírněji den nový očím svítí, 3
 svah zanechal jsem déle nemeškaje
 a zvolna ubíral se dovnitř země,
 jež kolem voněla jak vůní ráje. 6
 Vanutí sladké, jež dolehlo ke mně,
 bez proměny jsem cítil na svém čele
 ne rychlejší než vzduch, když vane jemně, 9
 a jím se ratolesti rozechvělé
 v tu stranu všechny vesměs nahýbaly,
 kam první stíny svatá hora stele, 12
 však z poloh svých se nevychylovaly
 tak, aby ptáčci na nich, zpiti jassem,
 zpěvy své provozovat přestávali. 15
 Vívali ale radostným svým hlasem
 ty prvé vánky, jež k nim náhle ústí
 provázejíce jejich verše basem, 18
 jak šelest s větve k větvi zdá se růsti
 pinií lesem v Chiassi na pobřeží,
 když Aiol scirocco ven z měchu pustí. 21
 A zašel jsem už do zeleně svěží
 starého lesa tak, že mohu místa,
 kudy jsem vešel, dohlédnout jen stěží; 24
 tu dál mi jíti nedá říčka čistá,
 kde jejím prouděním, jež břehy myje,
 kloní se vlevo tráva mladolistá. 27
 A s každou vodou, jež zde nejčistší je,
 smíchány by se nečistoty zdály
 tam proti té, v níž nic se neukryje, 30

*Vzpomínka na
piniový les
Chiassi (u Ra-
venny) na břehu
Jadranu.*

*Rajská říčka -
Léthe.*

Matelda.

- ačkoli tmavá ve stínu se valí,
jenž slunci ani luně pod svým mrakem
prosvitnout chvilku nedá, jak je stálý. 33
- Já stanul nohama, však přešel zrakem
přes říčku tam, kde byla svěží tráva
a svěží zeleň v listí všelijakém. 36
- A tam se zjevila mi, jak se stává,
že věc se zjeví, která náhle zcela
myšlení všechno k sobě připoutává, 39
- zpívajíc v chůzi paní osamělá,
jež v květech kvítí trhala, jímž její
cesta se na všech stranách něžně skvěla. 42
- „Ó paní krásná,“ řek’ jsem, „kterou hřeji
paprsky lásky, soudíc podle toho,
co vidím zářit na tvém obličejí, 45
- kéž žádost má tě nerozhněvá mnoho,
prosím-li, abys k říčce přistoupila,
ať já, co zpíváš, dobře slyšet mohu. 48
- Mně připomínáš, kde a jaká byla
Proserpina, když tehdy matku svoji
o sebe, sebe o květ oloupila.“ 51
- Jak s nohama když přimknutýma stojí
a potom zvolna roztančí se žena,
však od sebe je sotva poodpojí, 54
- přes kvítka žlutavá i přes červená
tak ke mně spěchala ta krásná paní,
očima cudně k zemi odvrácená; 57
- pak přistoupila blíže na mé přání,
že sladké tóny i s významy svými
vstříc přicházely mému naslouchání. 60
- Když octla se už tam, kde přes traviny
vlnky té krásné bystriny se lejí,
pohlédla na mne s víčky zdviženými. 63
- Jas, myslím, nevyšlehl zářivěji
zpod víček Venuši, když znenadála
jí proti zvyku poranil syn její. 66

	Na druhém břehu vzpřímena se smála, v rukou svých držíc pestrý květ, jež lícha té země bez semene vydávala.	69
	Tři kroky dělila nás říčka tichá, však Hellespont, pro Xerxa místo brodu, jímž posud brzděna je lidská pýcha,	72
	Leander neměl v zášti víc, když vodu tu přeplouval do Séstu od Abydu, než já tu řeku, že je bez přechodu.	75
	„Jste tady nováčci, a že já v klidu,“ začala, „usmívám se na tom místě, jež určil Bůh za hnízdo všemu lidu, vy podivujete se tomu jistě,	78
	však žalmem <i>Delectasti</i> , jež teď pěji, vám z mraků ducha vzejde světlo čisté.	81
	Ty vpředu, co bys slyšel nejraději, jen pověz mi, a já ti zprávu podám, jak prosils mne a jak si sama přeji.“	84
	„Šumění lesa,“ řekl jsem, „a voda v srdci mém s tím, co dřív mi pověděno, jsou v rozporu a není možná shoda.“	87
	A ona: „Povím ti, kde má to všechno svou příčinu, co budí v tobě podiv, a vyjasním, co je ti zahaleno.	90
	Nejvyšší Dobro, jež jen dobro plodí, stvořilo k dobru člověka a dalo mu tady věčné blaženosti podíl.	93
	Svou vlastní vinou pobyl tu jen málo, svou vlastní vinou nebeské ty dary plemeno lidské v pláči promrhalo.	96
	Ze poruchy, jež dole tvoří páry z vody a ze země, jak pod oblohou výš táhnou se za slunečními žáry,	99
	člověku činit nepříjemnost mohou, zdvihla se hora mimo dohled očí a od svých pat je prosta všeho toho.	102

„Nebot potěšil
jsi mě, Hospo-
dine, činy
svými...“ -
91. Žalm 5.

Matelda
vysvětluje
Dantovi povahu
ráje pozemského.

*Vítr zde není
působen poru-
chami atmosfé-
rickými, ale po-
hybem nebeské
klenby, „živého
vzduchu“.*

*Rostliny ráje
pozemského pro-
sycují svou plo-
divou mocí
vzduch, který je
přenáší na zemi.*

*Vody v ráji po-
zemském nejsou
živeny deštěm,
ale proudí ze
stálé vůle Boží.*

*Je tu Léthe,
řeka zapomnění,
a Eunoe, řeka
paměti všeho
dobrého.*

- Ježto se s prvou klenbou kolem točí
všechn ten vzduch, když do kroužení jeho
nějaká překážka snad nezaskočí, 105
- zde do té hory, která do živého
vzduchu ční volná, tento pohyb bije
a les, že hustý je, tak šumí z něho. 108
- A když strom pohybem tím stržený je,
vzduch prosycuje síla jeho plodná,
a vzduch ji v kroužení zas kolem sije; 111
- a druhá země sama sebou hodna
i nebem takto oplodněna zase
na stromy různých sil je přeúrodná. 114
- To slyšíce už by se lidé v čase
tak nedivili, že tam bez semene
zjevného stromek někdy ujímá se. 117
- A věz, že svatá pláň, jíž nyní jdeme,
plna je semen rozličného býlí
a plody skrývá u vás nesklizené. 120
- Voda, již vidíš, nepramení z žíly,
již pára živí, chladnem proměněná,
jak živí řeku měnící se síly, 123
- však studnice ji lije neproměnná,
která jen z vůle Boží brátí smí si,
co dává na dvě strany otevřena. 126
- Zde s onou silou stéká jako kdysi,
jíž upomínky hřichu shlazovány,
tam v mysli paměť dobrých skutků křísí. 129
- Tady se Léthe, tam však s oné strany
Eunoe zvou ty vody, neúčinné,
nejsou-li zde i tam dřív ochutnány. 132
- Vzácnější všeho je proud, jenž tu plyne;
a ač tvá žízeň napila se dosti,
že nemusím ti říkat věci jiné, 135
- přídavek ještě dám tvé zvědavosti;
snad stejně vzácný je zvuk mého hlasu,
když nad slib daný déle tě tu hostí. 138

Básníci, kteří za pradávných časů
zpívali zlatý věk a jeho štěstí,
o tomto místě snili na Parnasu. 141

Zde bez viny moh' kořen lidstva kvésti,
zde jaro vždy, zde plody vždy též byly,
zde to je nektar, o němž tolik zvěstí.“ 144

Já tázavě se otočil v té chvíli
k básníkům, a když viděl jsem, že slova
poslední s úsměvem si pochválili, 147
tvář k paní krásné obrátil jsem znova.

ZPĚV DVACÁTÝ DEVÁTÝ

„Blahoslavení
ti, jichž přikryty
jsou hříchy...“ -
31. Žalm, 1.

Zpívajíc jako žena láskou vzňatá,
ke konci slov svých dále připojila:

„*Beati, quorum tecta sunt peccata!*“

A jako lesním šerem jedna víla
pospíchá, aby slunce uviděla,
a druhá, aby před ním se zas skryla,

tak ona proti řece zacházela,
jdouc břehem tam, a já s ní stejně tady
týmž drobným krokem, jaké ona dělá.

Sto kroků neušli jsme dohromady,
když břehy zahruly se znenadání,
že k západu jsem otočil se zády.

Daleko ještě nebyli jsme ani,
když ke mně náhle obrácena zase
„Hleď, bratře můj, a slyš!“ mi řekla paní.

3

6

9

12

15

A ejhle, náhle ve velikém jase
celý les rozzářil se plný krásy,
že napadlo mne, zda snad neblýská se. 18

Že ale blesk, jak přijde, tak se ztrácí,
tenhle však zářil víc, čím trval déle,
já v myšlenkách si řek': „Co je to asi?“ 21

Tu nesl se zvuk melodie vřelé
zářícím vzduchem, a já, Evo, tebe
káral jsem pro tvé počínání smělé. 24

Neb tam, kde poslouchala zem i nebe,
stvořená teprv žena nezůstala,
pod žádný závoj nechtěla skrýt sebe. 27

Kdyby však byla pod ním zbožně stála,
dřív bych byl cítil blaha nevýslovná,
jež trvalejší byla by, ba stálá. 30

Co slastí věčných předchutí já zrovna
opojen šel a být jí přeplněný
nebyla nikterak má touha skrovná, 33

před námi jako oheň zanícený
vzduch zjasněl pod větvemi zelenými
a ve zpěv změnil se sladké steny. 36

O svaté panny, hladu, postu, zimy
jestliže pro vás zakoušel jsem v žití,
teď přicházím k vám s potřebami svými. 39

S družkami Uranie ať mě vznítí
a posílí mě nápoj z Helikónu
myšlenky těžké verši vyjádřiti. 42

O málo dále sedm zlatých stromů
ukazoval mi prostor s šalebností,
jenž táhl se od nás až k místu tomu. 45

Když však jsem u nich stál už blízko dosti,
že předmět společný, jenž smysl klame,
neztrácel z rysů svých nic vzdáleností, 48

ta mohutnost, již pro svůj rozum máme,
co svícny, jimiž byly, postřehla je
a *Hosanna* že v zpěvu posloucháme. 51

Kárání Evy, že neposlušností zavinila pro lidstvo ztrátu slasti ráje pozemského.

Vzývání Mus s jejich sídla Helikónu, s Uranii, musou hvězdářství, v čele.

Sedm zlatých svícnu - symbol sedmera darů Ducha svatého.

*V záři a za
sladkých melodií
blíží se tajemný
průvod.*

*Vzývání Panny
Marie.*

- Povrch těch svícnu krásně blyskotaje
jasněji zářil nežli měsíc v bdění
půlnočním, když tvář jeho úplná je. 54
- Já obrátil se plný podivení
k Vergilu, jenž mi odpověděl s tváří,
na které méně úžasu též není. 57
- Pak vrátil jsem se zas k těch svícnu záři,
které k nám pomaleji přicházely,
než mladé nevěsty jdou před oltáři. 60
- Paní mě okřikla: „Proč hoříš celý?
Co oči tvé v těch živých světlech slídí,
jak to, co vzadu jde, by neviděly?“ 63
- Tu za nimi jak za vůdci já lidi
spatřil jsem v bílých šatech kráčející,
že bělost taková se neuvídí. 66
- Voda mně třpytila se po levici,
a na ni pohlédnuv, svůj obraz z boku
jsem uviděl jak v ploše zrcadlicí. 69
- Když místo našel jsem při jejím toku,
že překážku jsem měl už pouze v řece,
abych líp viděl, zastavím se v kroku 72
- a spatřím plaménky vpřed ponášet se,
takže vzduch nechávaly v barev plání
a měly vzhled, jak když se táhnou štětce; 75
- tak dělilo se jejich malování
na sedm pruhů, jež v těch barvách plály,
z nichž slunce luk a pás má délská paní. 78
- Ty korouhve se nazad zvětšovaly
víc, než jsem dohléd', a jak zdálo se mi,
od sebe krajní deset kroků stály. 81
- Pod nebem zářícím tak jasy všemi
kráčeli po dvou, každý roven knězi,
dvacet a čtyři starci s liliemi. 84
- Zpívali všichni: „Požehnánas mezi
dcerami Adama a požehnány
tvé krásy na věčnost, jež nezná mezí!“ 87

Když ode mne za řekou s druhé strany ty svěží traviny a květy déle nebyly průvodem už ohýbány,	90
jak nebem za světlem jde světlo skvělé, za nimi přicházelo zvířat čtvero, zelený věnec z listí na svém čele.	93
Šestero křídel měla, každé pero pak plno očí; Argus takovými by díval se, kdyby byl nekles' v šero.	96
Na jejich popis plýtvati teď rýmy, čtenáři, mně se nijak nevyplácí, já lakotit už musím slovy svými.	99
Číst Ezechiele dej sobě práci, jak přicházeti ze studené říše viděl je v ohni, vichřici a mracích.	102
A jak on o nich na svých stránkách píše, tak byla tam, však co se peří týká, než s ním, já s Janem shoduji se spíše.	105
Prostor, jenž mezi těmi čtyřmi vznikal, zabral vůz dvojkolý, pln slávy ráje, tažený hrdlem Noha kouzelníka.	108
Mezi středním a třemi pruhy s kraje Noh protlačil se perutí vždy jednou, žádný však nepřetrh', vzduch protínaje.	111
Rozpínaly se výší nedohlednou. Pokud byl ptákem, zlato údy jeho, jinak se měnil z bílé na červenou.	114
Ani Řím Augusta či Afrického takovým vozem nevez' při odměně, a sluneční vůz chud je vedle něho,	117
ten vůz, jenž pro modlitby zbožné Země zabloudiv, shořel na nebeské pláni, když Joviš spravedliv byl přetajemně.	120
Při kole pravém tančily tři paní: z těch jedna stvoření tak rusovlasé, že v ohni nebyla by k uhlídání;	123

- druhá pak jak by naveskrz i v mase
jen ze smaragdů udělána byla;
třetí jak čerstvý sníh se zdála zase. 126
- Hned zdálo se, jak táhla by je bílá,
hned červená, a jak ta pěla právě,
druhých dvou chůze hned se proměnila. 129
- Při levém kole ženy čtyři hravě
tančily v rouchách nachových, jak chtěla
z nich jedna, jež tři oči měla v hlavě. 132
- Když vzdálila se skupina ta celá,
dva starci šli, jichž roucho nestejně je,
však stejné chování i způsob těla. 135
- Mně o jednom z těch dvou se zdálo, že je
žák Hippokrata, jež příroda dala
těm živočichům, kterým nejvíc přeje. 138
- Snah opačných tvář druhého se zdála,
jenž lesklý meč svůj ostrý v ruce třímал,
že bázeň mne i přes proud popadala. 141
- Pak pokorných čtyř starců jsem si všímal
a za všemi osamělého kmeta,
jenž s tváří bystrou přicházel a dřímал. 144
- A těchto sedm jako první četa
oděno bylo, jenže kolem hlavy
z lilií zahrádka jim nerozkvétá, 147
- však růže spíš, květ rudě plápolavý
jim od obočí výš jak oheň svítí,
jak řek' by ten, kdo z dálky jen se staví. 150
- Když proti mně byl vůz, já hromobití
zaslech' a zdálo se, že dál je lidu
převznešenému zakázáno jíti. 153
- I stanuli jak první vlajky v klidu.

ZPĚV TŘICÁTÝ

Tu Veliký Vůz prvotního nebe,
 jenž nezná nikdy východ ani západ,
 jen mrakem viny zastíraje sebe, 3
 a učí povinnosti své se chápat
 tam všechny tak, jak Velký Vůz náš činí,
 když plavci dává správný směr a nápad, 6
 bez hnutí stanul. Pravdivý lid nyní,
 jenž dříve krácel mezi ním a Nohem,
 k vozu pohléd' jak k míru dobrodiní. 9
 A jeden z nich, jak byl by seslán Bohem,
 „*Veni, sponsa de Libano*,“ v svém pění
 třikrát zvolal a po něm všichni kolem. 12
 Jak svatí při posledním zatroubení
 zdvihnou se rychle, každý ze své skryše,
 a nový hlas svůj v *Alleluja* změní, 15
 právě tak na tom voze božské výše
 zdvihlo se sto *ad vocem tanti senis*
 poslů a služebníků věčné říše. 18

Ti říkali: „*Benedictus, qui venis*,“
 a svrchu kolem sypajíce kvítí:
 „*Manibus o date lilia plenis*.“ 21

Já viděl už, co den se zvolna nítí,
 východní stranu planout jako růže,
 když nebe jinak všude jasně svítí, 24
 a východ slunce soumrakem tak zúžen,
 že pro výpary, jež jas jeho zmenší,
 člověk naň dlouho klidně hledět může. 27

Tak v květinovém mraku, jenž ji věncil,
 jak ruce andělské jej stále nový
 strásaly uvnitř povozu i zvenčí, 30

Čtyřadvacet
 starců z průvodu
 se obrací k vozu.
 Jeden volá
 Beatrici slovy
 Písně písni (4,
 8): „Přijď,
 choti, s Liba-
 nu!“

„... na hlas
 takového kmeta.“

„Požehnan, jenž
 přicházíš“
 (Matouš 24, 9).
 „Plnými hrstmi
 sypte lilie,“
 slova Vergiliovy
Aeneidy (6, 883).

	na bílé roušce závoj olivový, v zeleném plášti uviděl jsem Paní, jak ohněm oděnou v šat purpurový.	33
	A duch můj, jemuž dlouho podle přání se nestalo, by v její přítomnosti úžasem stržen byl až k omdlévání, ač očima se nedověděl dosti	36
	a jenom z ní v něj vcházela ta síla, zchvácen byl dávné lásky mohutností.	39
	Jakmile do očí mi zase bila moc vznešená, jež kdysi, sotva z šatů dětských jsem vyrostl, mne poranila,	42
	já vlevo s úctou obrátil se v chvatu, tak jako robátko hned k matce běží, když úzkost má, či zármutek, či ztrátu,	45
	abych řek' Vergilovi: „Drachma stěží krve mi zbývá, aby netřásla se: dávného ohně dech zas cítím svěží.“	48
<i>Vergilius zmizel.</i>	Však Vergil, Vergil zanechal nás zase zde prázdný sebe, Vergil, otec sladký, kterému odevzdala mne k mé spáse.	51
	Co ztratili jsme vinou dávné matky, omytým očím malá byla míra, aby se k slzám nevracely zpátky.	54
<i>Beatrice oslovuje Danta.</i>	„Dante, že Vergil pryč se odebírá, ty neplač proto, neplač proto v žalu, neb k pláči ještě jiný meč tě ztýrá.“	57
	A podobnou pak loďstva admirálu, jenž povzbuzuje se zádi i s přídi lodníky druhých lodí do zápalu, na levém kraji vozu náhle vidím, když ohlédnu se, jméno svoje slyše, jež zapsat zde jen nutností se řídím,	60
	Paní, jež předtím zjevila se s výše oděna v roucho andělské své slávy, jak na ten břeh sém na mne zírá tiše.	66

Ačkoli závoj, jenž jí kolem hlavy
 zelení Minervinou splýval s čela,
 nedal mi poznat výraz její pravý, 69
 v chování ještě královsky jsouc smělá,
 dál hovořila jako ten, kdo věští,
 nakonec nechav slova hněvu vřelá: 72
 „Jsem Beatrice! Hleď můj pohled snést!
 Jak to, že na horu jsi přijít ráčil?
 Nevěděls, že zde člověk najde štěstí?“ 75
 Pohled můj v pramen pad', však hned jsem radši,
 spatřiv se tam, jej pozdvihl výš k trávě,
 takový stud se na mé tváři zračil. 78
 Jak matka synu, taková se právě
 zdála mně pyšná, neboť přitřpčelý
 nám chutná pokrm v drsných dobrot štávě. 81
 Když ona zmlkla, andělé hned pěli
 najednou: „*In te, Domine, speravi,*“
 však dál než k *pedes meos* nedospěli. 84
 Tak jako sníh se mezi stromy vpraví
 po hřbetech italských, kam zamrzaje
 byl svát a zhuštěn větry z břehů Sávy, 87
 pak v sebe sám se scvrkává a taje,
 když od jihu van horký letí v spěchu,
 jak svíčku taví žár, jenž nad ní vlaje, 90
 tak jsem tam stál bez slz a beze vzdechů,
 dřív nežli ti, co pění na znamení
 nebeských sfér, mi pěli pro útěchu. 93
 Však když jsem poznal v jejich sladkém pění
 soustrasti se mnou víc, než kdyby řekli:
 „Proč, Paní, působíš mu pokoření?“, 96
 led, který srdce svíral mi, teď změkklý
 změnil se v dech a vodu, až mi jeho
 krůpěje proudem z úst a očí tekly. 99
 Pak stále s vozu, s boku řečeného,
 vzpřímena k zbožným podstatám zas ona
 hlas obracela promlouvání svého: 102

Andělé zpívají
 počátek Žalmu
 30.: „V Tebe,
 Hospodine,
 jsem doufal...
 nohy mé.“

*Beatrice mluví
k andělům a
kárá Danta, že
po její smrti se
jí odcizil a dal
se na scestí tak...*

- „Váš den je věčný, takže žádná clona
ať noci nebo spánku nezastírá
vám žádný krok, jež svět svou cestou koná. 105
- Proto má řeč se k vám zde neupírá,
však tomu tam, jenž pláče, spíše svědčí,
by vin i žalu byla stejná míra. 108
- Nejen těch velkých kruhů věčnou péčí,
jež podle toho, jak jim hvězdy káží,
semeno vrhají, však mírou větší 111
- příspěním Božích milostí, jež sráží
svůj déšť a z par tak vysokých jej svádí,
že oči dohlédnout tam nedokáží, 114
- ten zde tak obdařen byl ve svém mládí,
že vidět jej by byla radost pravá,
jak osvojil si zvyk, jež máme rádi. 117
- Však horší, zpustlejší se půda stává
zlým semenem a nedbáním tím více,
čím víc jí sama země síly dává. 120
- Nějaký čas ho drželo mé líce,
a ukazujíc mu své mladé oči,
já pravým směrem vedla jsem ho sice, 123
- však na práh věku druhého když vkročil
můj dívčí čas a já se proměnila,
mně odcizil se, k jiné pohled stočil. 126
- Když jsem se z těla k duchu vyvýšila
a přibylo mi půvabů i ctností,
míň vítaná jsem byla mu, míň milá, 129
- až obrátil se k cestě nepravosti
a za preludy dobra kráčel chvatně,
jež bez plnění vždy se slibů zhostí. 132
- Vymáhat také málo bylo platné
mu vnuknutí, jímž v snách i jindy zpátky
volala jsem ho z cesty marnotratné. 135
- Tak hluboko už klesl, že byl krátký
prostředek jakýkoli k jeho spáse,
leda jej zavést v zatracenců zmatky. 138

*... že bylo nutno
ukázati mu za-
tracence v pekle,
aby byl přiveden
k spáse. Za
vůdce vybrala
mu Vergília.*

Proto já k bráně mrtvých vydala se
a tomu, jenž jej vyvedl z hrůz loží,
prosby své předložila s nářkem v hlase. 141

Porušen byl by vznešený rád Boží,
kdyby měl přejít Léthe a k té stravě
sklonit se lačně, aniž daň dřív složil 144

té lítosti, jež pláče usedavě.“

ZPĚV TŘICÁTÝ PRVÝ

*Ostřejší výtky
Beatriciny.*

„Ty s druhé strany proudu posvátného,“
hrotem své řeči poznovu mne raníc,
když dala mi už zkusit ostří svého,
dál bez meškání promluvila Paní,
„rci, je to tak? K té těžké obžalobě
zde připojit se musí zpovídání.“

3

6

Já ochromen tak stál a zmaten v sobě,
že pohnul se mi hlas, však jenom tíše,
a než z úst vyšel, zhasl v téže době.

9

Po chvíli řekla zas: „Nač rozmýšlíš se?
Mluv, neboť upomínky, jež tě děsí,
nesmyla ještě voda této říše.“

12

*Doznání
Dantovo.*

Zmatek a bázeň spolu v divné směsi
takové „Ano“ z úst mi vynutily,
že slyší je, kdo zrakem pomůže si.

15

Jako když s velkým napětím se střílí, prasknouti může luk i struna kuše a šíp pak méně prudce dojde k cíli, tak pod tou tíhou sklesla i má duše, vyřinulo se plno slz i vzdechů a v samém hrdle hlas mi uvíz' hluše.	18 21
Ona: „Měls touhu po mně za útěchu, která tě vedla k Dobru nad hvězdami, nad něž nic není lidem ku prospěchu.	24
Jaké to byly záseky a jámy, které ti v cestě překázely asi, že naděje vpřed jít ses takto vzdal mi?	27
A jaké přednosti a jaké krásy na čele jiných zjevovaly se ti, že ses jich držel jako zdroje spásy?“	30
Nemoha trpký povzdech zadržeti, já k odpovědi sotva nabyl hlasu, který mi na rtech zmíral pro dojetí.	33
<i>Další doznání...</i> S pláčem jsem pravil: „Klamné věci času svedly mé kroky s pravé cesty k ráji, jen co tvář vaše skryla mi svou krásu.“	36
<i>... a další výtky.</i> „Nadarmo,“ řekla, „zde se hříchy tají, přistižen byl bys ihned při pokusu zakrýt svou vinu, neboť soudce zná ji.	39
Ale když hříšník sám se vyzná z hnusu svých hříchů všech, hned na nejvyšším dvoře točí se proti ostří kolo brusů.	42
Abys však cítil ještě větší hoře pro vinu svou a nedostal se v scestí, až uslyšíš zpěv Sirén stoupat s moře, zanechej setby slz a pro své štěstí poslechni, jak tě pohřbené mé tělo k opaku ještě více mohlo vésti.	45 48
Co v přírodě, co v umění víc mělo pro tebe kouzla než mé tělo krásné, jež měla jsem a jež teď zpráchnivělo?	51

*Zahanbení a
lítost.*

- Když smrtí mou ti vyschly všechny časné
prameny slasti, co tě ve své síti
drželo ještě tam, kde všechno hasne? 54
- Zajisté měl jsi ihned pospíšiti
při první střele zklamání a bolů
ke mně, jež taková už přestala jsem býti. 57
- Neměly ohýbat tvá křídla dolů,
abys víc ran snes', ani dívčí víčka
ani slast jiná s marností svou spolu. 60
- Holátko ptačí dvě tři rány vyčká,
však před očima opeřených ptáků
i síť i luk jsou jenom marná hříčka.“ 63
- Jako když dítě přijde do rozpaků
výčitky slyšíc, až mu rudnou uši,
jak hanbí se tak pro svou špatnou známku,
tak stál jsem. „Když máš,“ řekla, „bolest v duši
pro výtky mé, rač vousy pozdvihnouti,
a ještě větší žal tě potom zkruší.“ 66 69
- S odporem menším pevný dub se zhroutí
za víchrů, ať už v naší zemi vějí,
či z krajů Jarbových až musí douti, 72
- nežli já bradu zdvih' co nejvzdorněji.
Když místo „obličej“ mi řekla „vousy“,
dobře jsem vycítil jed v řeči její. 75
- A oči mé hned také povšimnou si,
že dokončivše možná práci svoji
andělé přestali už květy trousit, 78
- a spatřil jsem, ač ještě v nepokoji,
Beatrici, jak hledí k živočichu,
jenž v jedné osobě má přirozenost dvojí. 81
- V závoji svém, za vodou na trávníku
nad sebe bývalou tak vynikala,
jak kdysi srážela žen jiných pýchu. 84
- Zahavka lítosti mě pobodala,
že věc, již nejvíc kdy jsem miloval,
nejvíce nepřátelskou se mi stala. 87

*Dante ztrácí
vědomí -
Matelda pak ho
noří do řeky
Léthe.*

Poznatek viny tak mi srdce zavál,
že pad' jsem přemožen, a jak jsem trpěl,
ví nejlíp ten, kdo popud k tomu dával. 90

Když k sobě přišel jsem, ta, kterou prvně
tady jsem uviděl, zas byla u mne,
a já ji v strachu prosil: „Drž mě, drž mě!“, 93
neboť mě ztopila v té řece šumné
až po krk, a mne takto držíc, lehká
běžela po hladině jako člunek. 96

*„Pokropíš
mne...“*

Když blažená zem byla nedaleká,
Asperges me jsem zaslechl tak sladce,
že marně pamět po tom zpěvu těká. 99

Ta krásná paní ke mně sklonila se,
hlavu mi objala a ponořila,
takže jsem musel vody nalokat se. 102

A zmáčeného pak mě postavila
do těch čtyř krásek tančícího kruhu,
kde každá z nich mne ramenem svým skryla. 105

„Nymfy jsme zde, však hvězdy v nebes luhu.
Než Beatrice sešla mezi lidi,
jí určeny jsme byly za posluhu. 108

*„Ty tři“ - Vira,
Naděje a Láska.*

Před její oči, jak tě vedem, vyjdi!
Však pro radostnou záři, jež z nich sálá,
zbystří ti zrak ty tři, jež hlouběj vidí.“ 111

Tak čtveřice ta zpívat započala
vedouc mě k hrudi Nohově, k té straně,
kde Beatrice, k nám jsouc tváří, stála. 114

*Dante před
očima
Beatricinýma.*

„Nešetři oči,“ řekly, „nedbej na ně.
My před smaragdy jsme tě postavily,
z nichž na tebe kdys Amor metal zbraně.“ 117

Tisíce tužeb plných žárné síly
oči mi přitkly k očím, jež v svém jase
upřeny stále na Noha jen byly. 120

A v zrcadle jak slunce zaskvívá se,
tak uvnitř zvíře dvojité se skvělo
teď jednou tvárností, teď druhou zase. 123

Čtenáři, uvaž, jak mě zaráželo,
 když věc jsem viděl klidně trvat v sobě,
 však v obraze svém proměňovat tělo. 126
 Zatím co plna úžasu v té době
 duše má stravu chutná, jež jde k duhu,
 však zároveň hlad probouzí dál v tobě, 129
 tři jiné, vyšší podle svého druhu
 a podle chování, se blíží s boku,
 s andělskou písní tančice k nám v kruhu: 132
 „Sem pohlédnouti svatému dej oku,
 ó Beatrice! Věrný tvůj tu stojí;
 aby tě spatřil, ušel tolik kroků. 135
 Z milosti prokaž nám tu milost svoji
 a ústa ukaž mu, ať v druhou krásu
 tvou popatří, již skrýváš pod závoji.“ 138
 Ó blesku věčně planoucího jasu,
 komu by nepoklesla mysl bědná,
 ač chodil pít k studnici na Parnasu 141
 a v stínech jeho zdržoval se bledna,
 kdyby chtěl, jak jsi vzplála, podat Tebe,
 kde v souzvuku jsi byla nedohledna, 144
 když odkryla ses ve volnosti nebe?

*Vyzvána třemi
 božskými ctnost-
 mi, Beatrice
 zjevuje Dantovi
 svou druhou
 nadzemskou
 krásu.*

ZPĚV TŘICÁTÝ DRUHÝ

„Desíti roků“ -
od smrti
Beatrice.

Tak oči mé, jež dychtily a žasly,
desíti roků žízeň ukájely,
že ostatní mé smysly málem zhasly; 3
a s obou stran mé oči stěnu měly,
zeď nedbání - tak poutal je v té chvíli
v dávnou svou síť ten úsměv rozhořelý, 6
když bohyně můj pohled odvrátily,
násilím v levý bok jej stáčejíce,
a jedna z nich mi řekla: „Tkvíš tam příliš!“ 9
A zrovna tak, jak selže zřítelnice,
jež dlouho tkvěla ve slunečném jase,
nějaký čas já nemoh' vidět více. 12
Když zrak se k málu přizpůsobil zase,
- říkám, že k málu, vzhledem k velké záři,
od níž jen násilím já odpoutal se - 15
uzřel jsem vpravo obracet se tváří
ten slavný zástup tam, kde slunce jasné
a sedm plamenů vstříc jemu září. 18
Jak pro záchranu pod své štíty spásné
s prapory napřed vojsko by se sběhlo,
dřív než se samo v sobě měnit začne, 21
tak vojsko to království nebeského
jdouc vpředu přešlo kolem nás tou plání,
dříve než povoz hnul se s místa svého. 24
Tu ke kolům se navracely paní,
a svatým břemenem Noh poznenáhla
hýbal, však perem nepohnul sám ani. 27
Půvabná paní, jež mě na brod stáhla,
Staius a já šli jsme za tím kolem,
za nímž se půdou kratší kolej táhla. 30

Matelda,
Staius a Dante
se přidávají
k průvodu.

*Mystický strom,
strom poznání
dobra i zla.*

Tou cestou vysokým a prázdným borem,
prázdným pro tu, jež v hada víru měla,
krok náš byl provázen andělským sborem.

33

Na trojí dostřel vymrštěná střela,
jak my jsme ušli, doletí snad tolik,
když Beatrice s vozu na zem chtěla.

36

„Adame!“ slyším šeptat po okolí;
pak obklopili strom, jenž větve nese,
však bez listí a květů, tak je holý.

39

Koruně jeho, jež čím výše pne se,
více se šíří, pro výši by právem
Indové divili se ve svém lese.

42

„Proto jsi, Nohu, proto blahoslaven,
že nerveš dřeva chuti lahodného,
nebývá tento pokrm lehkou stravou!“
volali kolem stromu mohutného.

45

„Tak spravedliví budou zachováni,“
hlas ozval se zvířete dvojitého.

48

*Označení roční
doby: slunce ve
znamení Skopce,
které přichází
po znamení Ryb
- tedy jaro.*

- A ohlédnuv se k vozu svaté Paní,
Noh k stromu bezlistému s ním hned chvátá
a k jeho větví přiváže jej za ni. 51
- Jak naše rostliny, když prudce vzňatá
zář slunce dopadá a s tou se mísí,
jež za nebeskou Rybou kráčí v patách, 54
nalejí se a v barvách svých se křísí,
dříve než slunce sáhne po spřežení
pod jiným souhvězdím, tak holý kdysi 57
strom najednou se skláněl pod zelení
a víc než fialky a míň než růže
barvami zářil ve svém obnovení. 60
- Já nechápal a myslím opravdu, že
pochopit nelze hymnus, který pěli,
aniž kdo do konce snést nápěv může. 63
- Kdybych moh' psát, jak oči zlé, jež bděly,
slyšíce o Syrinze v spánek sklesly,
oči, jež za bdění tak platit měly, 66
jak malíř, který podle vzoru kreslí,
líčil bych usnutí; však komu dáno,
ať uváží, jak sny se na mne snesly. 69
- Začnu až tam, kde procit' jsem jak ráno
a jas mi protrh spánku závoj řídký,
když na mne: „Vstaň, co děláš?“ zavoláno. 72
- Majíce spatřit jabloně té kvítky,
jež v andělech po plodech vzbouzí chtění
a svatbu strojí v nebi pro své dítky, 75
- Petr a Jan a Jakub vytržení
zas vrátili se do vědomí svého
slovem, jež protrhlo i větší snění, 78
a spatřili krom počtu zmenšeného
o dva - o Mojžíše a Eliáše -
na Mistru svém proměnu roucha jeho; 81
tak já se vzchopiv nad sebou zřím plaše
tu paní laskavou, s níž v rozprávění
po prvé podél řeky zde jsem zašel. 84

„Říma“ -
města nebeského,
jehož hlavou je
Kristus.

Liška - zde
symbol
kacířských nauk.

- A hned se ptám: „Beatrice zde není?“
A ona: „Viz ji tam, jak pod haluzí
novou se usadila na kořeni. 87
- Viz, kdo ji obklopuje, viz, jak druzí
jdou vzhůru za Nohem, kde jejich zpěvy
sladkosti s hloubkou nabývají v chůzi.“ 90
- Řekla-li ještě víc, má paměť neví,
neboť už do očí ta vtiskla se mi,
jež zamkla mne, bych nezřel jiné zjevy. 93
- Seděla sama na pravdivé zemi
jak stráž, jež povoz měla na pozoru,
ježž přivázal Noh k stromu haluzemi. 96
- Ze sebe hradbu dělalo jí v sboru
nymf sedm, z kterých každá světlo nese,
jež nepozná van jižní ani bóru. 99
- „Zde krátký čas pobudeš se mnou v lese
a věčně budeš se mnou měšťan Říma,
v němž Římanem sám Kristus také zve se. 102
- Na prospěch světa, ježž zlo v spárech třímá,
pozoruj vůz, by ústa vyprávěla,
až vrátíš se, co měls tu před očima.“ 105
- Tak Beatrice. Já pak, jenž jí zcela
oddán u nohou lapal každé přání,
mysl a oči upjal jsem, kam chtěla. 108
- Tak nikdy nesjel oheň za blýskání
z mraku, jenž deště velký příval chová,
přicházejí až od vzdálených plání, 111
- jak já jsem spatřil ptáka Jovišova
na strom se vrhnout a rvát kůru jeho,
ne listí toliko a kvítka nová; 114
- pak udeřil do vozu posvátného,
až zakolísal, jak se lodi stává,
když zmítána je smrští vichru zlého. 117
- Viděl jsem, jak se vkrádá liška žravá
do vozu vítězství a vznešenosti,
již chyběla, jak zřejmo, dobrá strava. 120

- Viníc ji ale z hnusných ohavností,
 má Paní hnala ji, jak jí jen prchat
 dovolovaly beze svalů kosti. 123
- Orel - císař
 Konstantin:
 alegorie
 Konstantinova
 darování.*
- Pak orla spatřil jsem zas k vozu spěchat,
 kudy už jednou snesl se svou dobou,
 a jak se vzdálil peří na něm nechat. 126
- Jak ze srdce, jež mluví se žalobou,
 hlas vyšel z nebe řka: „Má lodko malá,
 jak zatížena jsi - a jakou zlobou!“ 129
- Pak mezi koly zem se pukat zdála
 a vynořil se drak z té nové sluje,
 jenž ve vůz ocas vetknul znenadála. 132
- Jak vosa, jež hrot nazpět zatahuje,
 tak ocas vtáh', že kus dna z vozu vyrve
 a odchází, zpupně si vykračuje. 135
- Co zanechalo tam to zvíře divé,
 jak bujná prst' zarůstá do plevele,
 tak peřím, jež snad v touze spravedlivé 138
 zde bylo dáno, přikrylo se celé
 ústrojí vozu, oj i obě kola,
 a to tak rychle, že vzdech trvá déle. 141
- Sedm hlav - asi
 sedmero hlavních
 hříchů (srv.
 sedmihlavou
 nestvůru
 v Žjevení
 sv. Jana 17, 1).*
- Změněno tak to svaté dílo zpola,
 po různých částech vystrčilo hlavy,
 tři na oji, po jedné v rozích zdola. 144
- Prvé tři byly rohaté jak kraví,
 však čtyři roh jen jeden v čele měly:
 takových stvůr si nikdo nepředstaví. 147
- Jista jak tvrz, jež na skále všem čelí,
 nevěstka bujná ve voze se válí,
 vrhajíc kolem pohledy jak střely. 150
- Nevěstka -
 světská moc
 papežů.
 Obr - král Filip
 Sličný francouz-
 ský.*
- Ze strachu asi, že by mu ji vzali,
 po jejím boku obr tvář svou křivil,
 a mnohokrát se spolu celovali. 153
- Že ale pohled těkavý a chtivý
 stáčela po mně, ve svém hněvu litém
 zpráskal ji milenec ten popudlivý. 156

Pak v nedůvěře, vzteku nezakrytém,
odvázav stvůru, táh' ji rychle velmi
do lesa, který přede mnou byl štítem
té nevěstky a i té nové šelmy.

159

ZPĚV TŘICÁTÝ TŘETÍ

„Bože, přišli
pohané do dě-
dictví svatého
Tvého; poskvnili
chrám svatý
Tvůj...“ -
78. Žalm, 1: zpívá
sedm alegoric-
kých žen.

„Maličko,
a neuzfíte mne;
a opět maličko,
a uzfíte mne,“
slova Ježíšova
k apoštolům
(Jan 16, 16).

- „Deus, venerunt gentes,“ střídající
hlas lahodně, teď tři, teď čtyři ženy
začaly sladkým žalmem, v slzách líce. 3
- A Beatrice vnímala žalm pěný
slzíc, že málo víc jen svými žaly
Maria pod křížem vzhled měla proměněný. 6
- Když jí pak druhé panny slova přály,
tu pozdvihla se v celé výši své
a pravila jak oheň záříc náhlý: 9
- „Modicum, et non videbitis me,
et iterum, mé sestry v milování,
modicum, et vos videbitis me.“ 12
- Pustila před sebe všech sedm paní
a potom rukou nám všem pokynula
- mně, ženě, mudrci - ať jdeme za ní. 15
- A od té chvíle, co se takto hnula,
po desáté se sotva dotkla země,
když očima mi oči probodnula 18
- a s klidnou tváří: „Rychleji pojď ke mně,“
pravila, „neboť říci mnoho chci ti,
abys, co povím, neslyšel jen temně.“ 21
- Jakmile s ní jsem byl, jak měl jsem býti,
řekla mi: „Bratře, co se s tebou děje,
že k otázkám se váháš odvážiti?“ 24
- Jak lidem uctivým tak u srdce je,
když někdo vyšší poddává jim ruku,
že hlas jim živý k zubům nedospěje, 27
- stalo se mně, že bez plného zvuku
začal jsem: „Paní má, vy dobře znáte
mé potřeby i léky na mou muku.“ 30

- A ona: „Nechci, abys vícekrát
v strachu a studu schoulen stál tu se mnou
a mluvil jako ten, kdo v snách se mate. 33
- Věz, že ten vůz, jenž prorván saní temnou,
byl, ale není. Že však Boží msta se
polévek nelekne, měj víru pevnou! 36
- Dědice svého najde jednou zase
orel, jenž přilét' vozu peří dávat,
čímž obludou, pak kořistí vůz stal se. 39
- Ríkám, že vidím hvězdy uchystávat
čas pro nás, který blízko je už dosti,
čas bezpečný od překážek i závad, 42
- v němž kdosi Pětset Pět a Deset v ctnosti
seslaný Bohem zlodějku tu zničí
i obra, jenž s ní páše ohavnosti. 45
- Snad řeč má příliš nejasně to líčí,
jak Sfinx či Themis temné také byly,
že jenom v šeru pravda duchu klíčí. 48
- Však najádami budou v krátké chvíli
skutky, jež rozluští hádanku temnou,
beze škod na bravu a na obilí. 51
- Pamatuj si, cos viděl tady se mnou,
a na světě pak zvěstuj ta má slova,
kde smrti vstříc jde všechno cestou zjevnou. 54
- A paměť tvá ať všechno v sobě chová,
až budeš psát, jak strom jsi na své pouti
nalezl, jenž byl oloupen teď znova. 57
- Kdokoli rve a okrádá jej, rmoutí
tím rouháním svým Boha, který pouze
pro sebe stvořil posvátné to proutí. 60
- Že uhryzla ho, v trestu pak a v touze
pět tisíc let a více duše prvá
čekala toho, jenž ji vyved' z nouzě. 63
- Tvůj důvtip dříme, jestliže proň trvá
záhadnost příčin, jež růst kmene ruší,
že v koruně je převrácen tvar dřeva. 66

A kdyby myšlenky se na tvé duši nebyly staly marné z Elsy vodou a jejich smyslnost jak Pyram na moruši, už tolikerých okolností shodou v té záповědi spravedlnost Boží bys poznával, jak chrání před zlou škodou.	69 72
Však že ti rozum zkameněl v svém loži a že je ještě zbarven zkamenělý, takže má slova temno jeho množí, chci, abys aspoň nakresleno, ne-li zapsáno odtud odnášel to v sobě, co poutníkům hůl palmou zdobit velí.“	75 78
A já: „Jak pečetní vosk na podobě v něj vtištěné nic nezmění, tak vámi můj mozek poznamenán v každé době. Však nad můj dohled proč tak zalétá mi žádoucí vaše slovo, že je v bolu oko mé ztrácí slábnouc námahami?“	81 84
„To proto, abys poznal onu školu, v níž učil ses, a viděl, zda se berou nauky její s mými slovy spolu, a viděl vzdálenou tak cestu šerou svou od Boží, jak daleko je země od nebe, které nejvyšší je sférou.“	87 90
„Nevzpomínám,“ já na to, „ani temně, že bych se kdy vám býval odcizoval, a ani není výčitky té ve mně.“	93
„Vzpomenout nemůžeš-li, jak ses choval, vzpomeň, že k pití dnes, kde Léthe proudí,“ s úsměvem pravila, „ses zastavoval.“	96
A jako z dýmu na oheň se soudí, že zapomnění se ti v duchu vzrůstá, je důkaz viny, v níž jsi vůlí bloudil.	99
Slova má od nynějška budou nahá, kolik se sluší, aby odkryla se, když obhroublý tvůj pohled na ně sahá.“	102

*Hůl se snítkou
palmy - odznak
poutníků vrace-
jících se ze
Svaté země.*

Je poledne.

Zárnější, během volnějším už zase
octlo se slunce na posledním kruhu,
jenž všude utváří se ve svém čase,
když stanulo, jak stane v čele druhů
ten, který provází je přes krajiny,
když nového cos uzří na okruhu,
žen sedmero, kde stín se končil siný,
jak listí zelené a černé větve činí
stín v Alpách, kladouce jej na bystřiny.

105

108

111

*Společný pramen
řiček Léthe
(vody zapomnění
na hříchy)
a Eunoie (vody
oživení vzpo-
mínky na dobré
skutky).*

Před nimi prýštit zdály se mi nyní
Eufkrat a Tigris ze studnice téže,
tak jako přátelé k rozchodu líní.
„Světlo a slávo lidstva, co to zde, že
proud jeden, jenž se řine z téhož zdroje,
na strany dvě sám spěchá bez otěže?“

114

117

A Beatrice: „Pros, ať přání tvoje
Matelda splní!“ A tu paní milá,
jak ten, kdo spěchá, výtky už se boje,
„To vše i jiné věci,“ prohlásila,

120

„ví ode mne a jsem si jista, že mu
nic z toho voda z Léthe nezakryla.“

123

A Paní má: „Ty starosti, jež vjemů
častokrát paměť zbavují, snad byly
příčinou, proč zrak ducha zatměl jemu.

126

Však vidíš Eunoie! Hned v té chvíli
zaveď ho k vodě, abys oživila,
jak ve zvyku máš, zchřadlé jeho síly.“

129

Jak výmluv nezná duše ušlechtilá,
však vůli jiného svou vůli hová,
když náznakem jí vyjádřena byla,

132

tak paní krásná se mnou k Statiovi
se obrátí, a aniž se dá zmásti,
s důstojnou vlídností „Pojď s ním“ mu poví.

135

*Dante Mateldou
ponořen do vody
Eunoie.*

Mít, čtenáři, víc místa k psaní, zčásti
aspoň bych zpíval o lahodném pití,
jehož jsem chutnal nepřeborné slasti.

138

Ze však už musím listy dokončiti,
jež této druhé Písni připraveny,
dál uzda umění mi nedá jíti.

141

Já vracel jsem se z přesvatých vln pěny
tak obnoven, jak stromky v čase vesny
mladistvým listím jsou zas omlazeny,
čist, uzpůsoben stoupat mezi hvězdy.

144

Hvězdy!!

